

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย: ศึกษากรณี
มุมมองทางด้านมานุษยวิทยาการศึกษาต่อการเรียนกวดวิชา

นายสิริภัทร ชื่นคำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

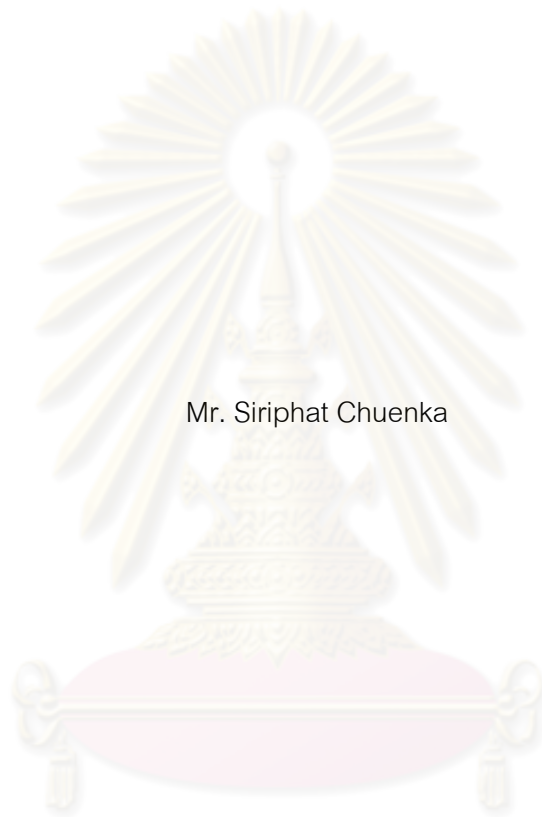
สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INFLUENTIAL FACTORS CONTRIBUTING TO THAI TEACHING AND LEARNING
STYLES: A CASE STUDY OF ANTHROPOLOGICAL PERSPECTIVE ON
PRIVATE TUTORING

Mr. Siriphat Chuenka

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย: ศึกษากรณี
มุมมองทางด้านมนุษยวิทยาการศึกษาต่อการเรียนกวดวิชา

โดย

นายสิริภัทร ชื่นคำ

สาขาวิชา

มนุษยวิทยา

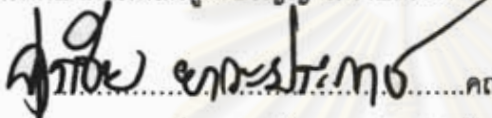
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิตี ภวัครพันธุ์

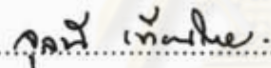
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา

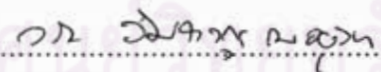
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุลนี เทียนไทย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิตี ภวัครพันธุ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ สุมนทิพย์ บุญสมบัติ)

สิริภัทร ชื่นคำ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย: ศึกษากรณีมุมมองทางด้านมานุษยวิทยาการศึกษาต่อการเรียนกวดวิชา. (INFLUENTIAL FACTORS CONTRIBUTING TO THAI TEACHING AND LEARNING STYLES: A CASE STUDY OF ANTHROPOLOGICAL PERSPECTIVE ON PRIVATE TUTORING)
 อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. นิติ ภวัครพันธุ์ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ผศ.ดร. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 88 หน้า.

ในปัจจุบันระบบการศึกษามีการปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยปัญหาหนึ่งที่สังคมให้ความสำคัญคือ ปัญหาการเรียนกวดวิชา จนถึงทุกวันนี้ยังไม่มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในโรงเรียนกับการเรียนกวดวิชาดังนั้นแล้วงานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษาบรรยากาศการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนและในโรงเรียนกวดวิชา และ 3) เพื่อศึกษาบทบาทของการเรียนกวดวิชาที่ส่งผลต่อการเรียนในโรงเรียน

งานวิจัยได้ใช้การศึกษาแบบกรณีศึกษาเด็กที่เรียนกวดวิชาที่อาคาร วรรณสรณ์ ระหว่างเดือนมิถุนายน 2552 – มิถุนายน 2553 จำนวน 5 คน ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน และครูที่สอนกวดวิชา 5 คน โดยใช้เทคนิคการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย คือ การเรียนรู้แบบเป็นผู้รับมากกว่าแสวงหาความรู้เอง เรื่องของสภาพแวดล้อมพบว่าในโรงเรียนกวดวิชามีความพร้อมเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่า เรื่องความสามารถของผู้สอนพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน แต่ผู้สอนในโรงเรียนกวดวิชาสามารถสรุปเนื้อหาสำหรับเตรียมสอบได้ดีกว่าผู้สอนในโรงเรียน ประเด็นเนื้อหาที่ใช้ในการสอนพบว่า เนื้อหาที่เรียนในโรงเรียนกวดวิชาเหมือนกับในโรงเรียนแต่จะเพิ่มเนื้อหาสำหรับสอบเข้ามหาวิทยาลัยและพบว่าการเรียนในระบบโรงเรียนและการเรียนกวดวิชาเป็นการเรียนในระบบเดียวกัน โดยการเรียนกวดวิชามีบทบาทส่งเสริมการเรียนในโรงเรียน กล่าวคือการเรียนกวดวิชาช่วยสรุปเนื้อหาสำหรับสอบ และเพิ่มความมั่นใจในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้มากกว่าการเรียนในระบบโรงเรียน โดยสรุปการเรียนกวดวิชาช่วยสนับสนุนการเรียนในโรงเรียน

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

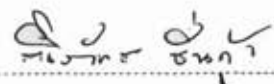
สาขาวิชา มานุษยวิทยา.....

ปีการศึกษา 2553.....

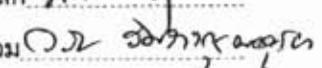
ลายมือชื่อผู้วิจัย.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

5080768924 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEYWORDS : PRIVATE TUTORING / CULTURAL INFLUENT / TEACHING LEARNING CONTEXT / EDUCATIONAL ANTHROPOLOGY PERSPECTIVE

SIRIPHAT CHUENKA: INFLUENTIAL FACTORS CONTRIBUTING TO THAI TEACHING AND LEARNING STYLES: A CASE STUDY OF ANTHROPOLOGICAL PERSPECTIVE ON PRIVATE TUTORING. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. NITI PAWAKAPAN, Ph.D., CO-ADVISER: ASST. PROF. WALAI ISARANKURA NA AYUDHAYA, Ph.D., 88 pp.

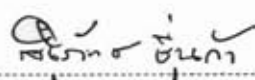
The purposes of this study were to study 1) cultural influences on teaching and learning in Thai society; 2) teaching and learning environment in formal and tutoring schools; and 3) role of tutoring schools on teaching and learning in formal schools. This study employed case study research methodology. Participants consisted of 5 students who took tutoring classes at Wannasorn Building during June 2009 - June 2010, 4 parents, and 5 tutors. The study utilized observation, in-depth and focus group interview.

The research results showed that Thai students took on a passive learning style and enjoyed the teaching and learning styles of tutors. Three important findings were as follows: first, in terms of teaching and learning environment, tutoring schools were better equipped with classroom facilities; second, in the aspect of the teachers' knowledge, there were no differences, but tutors were better at preparing students for examinations; and last, the subject content covered in formal and tutoring schools were similar, but tutoring schools geared toward university admission and increased self-confidence. To sum up, tutoring supported teaching and learning in formal schools.

Department : Sociology and Anthropology

Field of Study : Anthropology

Academic Year : 2010

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-Adviser's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความสะดวกตากรุดอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติ ภาวครพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เป็นแบบอย่างที่ดีในการสอนให้ผู้วิจัยได้คิดและมองสังคมให้ถี่ถ้วน เป็นผู้ให้ความรู้ คำแนะนำ คอยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้เป็นที่ปรึกษาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่เรียนปริญญาตรี แม้จะเรียนปริญญาโทที่คณะรัฐศาสตร์ อาจารย์ก็ยังยินดีสละเวลาอันมีค่าของอาจารย์ มาช่วยเหลือแนะนำ ให้คำปรึกษาในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ให้กับผู้วิจัย ผู้วิจัยยังต้องขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จลณี เทียนไทย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยอ่านงานวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำที่ดี รวมถึงรองศาสตราจารย์สุมนทิพย์ บุญสมบัติ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ช่วยให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้นมา แม้ว่าอาจารย์จะมีภาระงานสอนและงานวิจัยจำนวนมากก็ตาม

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้มอบความรู้ทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ทำให้ผู้วิจัยมองสังคมได้ถี่ถ้วนมากขึ้น ได้เข้าใจสังคมอย่างที่เป็นอยู่และคิดที่จะนำความรู้ออกไปพัฒนาสังคม

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่สอนกวดวิชา ผู้ปกครองและน้อง ๆ ที่เรียนที่อาคารวรรณสรณ์ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาเกือบ 2 ปี ทำให้ผู้วิจัยได้มองเห็นภาพของการศึกษาในระบบโรงเรียนจากมุมมองที่แตกต่างหลากหลาย แม้ว่าจะทำวิจัยเสร็จแล้วแต่อาจารย์และน้องหลายคนก็ยังคงเป็นกัลยาณมิตรที่ดีของผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคน ทั้งเพื่อนที่ครุศาสตร์และที่รัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คอยเป็นเพื่อนคิด เป็นกำลังใจ ให้กับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็น นางสาวชนกนาถ สามนคร, นางสาวมัณฑนา วิงวอน, นางสาวเสมอกาญจน์ โสภณหิรัญรักษ์, นายณัฐพัชร์ พัทธธรรมโรจน์, นายสกล ชี้อธนาพรกุล และ อีกมากมายที่ไม่สามารถจะกล่าวถึงในที่นี้

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำลังใจเสมอมา ซึ่งทุกครั้งที่มีความปัญหาใด ๆ ท่านทั้งสองก็ช่วยให้ผู้วิจัยได้ผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ จนสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ปัญหาคำถามวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
นิยามศัพท์.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดการเรียนกวดวิชา.....	8
แนวคิดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
3 ระเบียบวิธีวิจัย	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
4 จากโรงเรียนสู่สถาบันกวดวิชา	37
5 สู่เส้นทางกวดวิชา	58

	หน้า
6 สรุปลผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	75
สรุปลผลการวิจัย.....	75
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	76
รายการอ้างอิง.....	77
ภาคผนวก.....	83
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	88

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเหตุผลในการเรียนกวดวิชาในฮ่องกง.....	20
2	แสดงจำนวนโรงเรียนกวดวิชา และจำนวนนักเรียนที่เรียนกวดวิชาในโรงเรียน กวดวิชา ในเขตกรุงเทพฯ และรวมทั้งประเทศ.....	40
3	แสดงสถิติการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552.....	50

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้.....	6
2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ที่สมัครสอบวัดความรู้ที่เรียนกวดวิชา.....	39
3	แสดงที่ตั้งอาคารวรรณสรณ์.....	42
4	แสดงการเปรียบเทียบ GPAX ของผู้สมัครกับผู้ผ่านการคัดเลือกในปีการศึกษา 2552.....	52

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันนี้เป็นการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ซึ่งตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้พยายามปฏิรูปการศึกษาโดยหวังให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาในระบบโรงเรียน (เกษม วัฒนชัย, 2545) เพื่อให้การศึกษาเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามการปฏิรูปการศึกษาก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาหลายประการที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมในการเรียน คุณภาพครู คุณภาพนักเรียน และหลักสูตรการศึกษา ปัญหาเหล่านี้สะท้อนมาเป็นปัญหาสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการแข่งขันในการเรียน ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ปัญหาความยากจนที่นำไปสู่การขาดโอกาสในการเรียน ส่งผลให้เกิดการปฏิรูประบบการศึกษาไทยเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ให้หมดไป (ศิริโรจน์ ผลพันธิน และคณะ, 2549)

การปฏิรูปการศึกษาในช่วงที่ผ่านมาได้พยายามแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษา และปัญหาหนึ่งที่สังคมให้ความสำคัญ คือ “ปัญหาการเรียนกวดวิชา” แม้ว่าการเรียนกวดวิชาจะมีในสังคมไทยมานานแล้ว แต่รูปแบบการเรียนกวดวิชาในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่การศึกษาในระบบโรงเรียนกำลังกังวลว่า จะกลายเป็นปัญหาการศึกษาที่สำคัญเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะลักษณะพิเศษของการเรียนกวดวิชาในปัจจุบันที่ทำให้สังคมเห็นภาพของ “ธุรกิจการศึกษา” (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2551)

สังคมมองว่า การเรียนกวดวิชาเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในโรงเรียน และระบบเศรษฐกิจของครอบครัว ปัญหาเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น การเรียนกวดวิชาส่งผลต่อตัวระบบการศึกษาโดยตรง (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2545) ซึ่งมีส่วนอย่างมากต่อความน่าเชื่อถือของระบบการศึกษาและความสำเร็จต่าง ๆ ที่ระบบการศึกษาได้พยายามสร้างขึ้น

ในสังคมไทยการเรียนกวดวิชา หมายถึง การเรียนเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนปกติในชั้นเรียน ซึ่งการเรียนเพิ่มเติมนี้ อาจจะสอนโดยครูในโรงเรียนเอง ครูผู้สอนภายนอก หรือครูจากโรงเรียนกวดวิชาเฉพาะ โดยมีเป้าหมายเพื่อการสอบแข่งขันเข้าศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นหลัก แต่ในปัจจุบันการกวดวิชาที่มีเป้าหมายครอบคลุมไปถึงการเรียนเพื่อเสริมความรู้ในชั้นเรียน การเรียนเพื่อเตรียมตัวล่วงหน้าในชั้นต่อไป และการเรียนเพื่อทำเกรดให้มากขึ้นด้วย (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2545) ดังนั้นการเรียนกวดวิชาและการเรียนในระบบโรงเรียนจึงเสมือนสิ่งที่อยู่คู่กัน เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตนักเรียน และเหมือนเป็นการศึกษาระบบเดียวกัน (Mark Bray, 2001) ข้อค้นพบของ Mark Bray ที่ให้เห็นว่า การเรียนกวดวิชามีส่วนช่วยเสริมการเรียนในโรงเรียน ซึ่งถ้ามองอีกมุมหนึ่งก็จะเห็นว่า การเรียนในโรงเรียนมีปัญหาจึงต้องมีการเรียนกวดวิชาเพื่อเติมในส่วนที่การเรียนในโรงเรียนยังขาดอยู่

ก้านทิพย์ ชาตวิงศ์ (2539) นักวิชาการศึกษา กongsส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ศึกษาและสรุปประเด็นแยกเป็นข้อดีและข้อเสียของการกวดวิชา ทำให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนในระบบโรงเรียนกับการเรียนกวดวิชา ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนของนักเรียน

โรงเรียนกวดวิชาในปัจจุบันเติบโตอย่างรวดเร็วของ และไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลงในอนาคต (มนชยา อรุณศ และ ศิวพงศ์ ธีรอำพน, 2547) การเรียนกวดวิชาในปัจจุบันดูเหมือนว่าได้กลายเป็นปัจจัยที่ 5 ในการดำรงชีวิตของนักเรียนไทยไปแล้ว สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการศึกษาที่รัฐจัดให้กับประชาชนนั้นบกพร่อง ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ (สุวรรณา เปรมโสตร์, 2551) เพราะฉะนั้นรัฐจึงต้องทบทวนบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับสังคมอีกครั้ง เพื่อให้การศึกษาที่จะเกิดขึ้นเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสังคมไทย จึงจะสามารถสร้างการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขได้ (ชิตชนก เชิงเชาว์ และคณะ, 2544)

การเรียนกวดวิชาและการเรียนในโรงเรียนแม้จะแตกต่างกัน เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการเรียนแตกต่างกัน แต่ทั้งสองรูปแบบก็คือการเรียนเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบวิธีการสอนหรือการจัดวางแผนผังห้องเรียน จึงไม่สามารถตอบได้ว่าการเรียนอย่างใดดีกว่ากัน (ชิตชนก เชิงเชาว์ และคณะ, 2544)

อย่างไรก็ตามเมื่อเป้าหมายของการเรียนทั้งสองแบบแตกต่างกัน รูปแบบการจัดการเรียน การสอน และบรรยากาศในการเรียนจึงมีความแตกต่างกัน ทฤษฎีมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับเรื่องของสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก โดยเชื่อว่า สภาพแวดล้อมสามารถทำให้ วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงได้ การเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันก็ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ แตกต่างกันได้ มนุษย์และวัฒนธรรมเป็นของที่อยู่คู่กัน การที่ทั้งมนุษย์และวัฒนธรรมจะพัฒนาได้ดี ที่สุดก็ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (ยศ สันตสมบัติ, 2542)

เมื่อมองทางด้านการเรียนการสอนแล้ว สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด คือ “ห้องเรียน” ในโรงเรียนแต่ละแห่งล้วนมีความแตกต่างกัน มีเอกลักษณ์ของตัวเอง แต่ทั้งหมดมี จุดร่วมเดียวกัน คือ เป็นห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามที่ระบบการศึกษาไทยได้กำหนดไว้ การศึกษาสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนทั้งในโรงเรียนและในโรงเรียนกวดวิชา จะทำ ให้เห็นภาพของห้องเรียนชัดเจนมากยิ่งขึ้น (วรมพา ตาสา, 2550)

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนใน สังคมไทย โดยใช้มุมมองทางด้านมานุษยวิทยาการศึกษาผ่านการเรียนกวดวิชา และศึกษาบทบาท ของการเรียนกวดวิชาที่ส่งผลต่อการเรียนในโรงเรียน หากทำความเข้าใจที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ใน ห้องเรียนได้แล้ว ก็อาจพัฒนาการศึกษาได้ตรงกับความต้องการของสังคมได้มากยิ่งขึ้น ด้วยการ พัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ผู้วิจัย ได้นำความรู้ทางมานุษยวิทยาการศึกษาประเด็นทางการศึกษา โดยเลือกมองระบบการศึกษา ของไทยในภาพรวมผ่านการเรียนกวดวิชา ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ อาจเป็นทางเลือกหนึ่งให้รัฐได้นำไปใช้ ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการเรียนการสอนในโรงเรียนและการเรียนการสอนในโรงเรียนกวดวิชา
3. เพื่อศึกษาบทบาทของการเรียนกวดวิชาที่ส่งผลต่อการเรียนในโรงเรียน

ปัญหานำการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทยคืออะไร
2. สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการเรียนการสอนในโรงเรียนและการเรียนการสอนในโรงเรียนกวดวิชาเป็นอย่างไร
3. บทบาทของการเรียนกวดวิชาที่ส่งผลต่อการเรียนในโรงเรียนเป็นอย่างไร

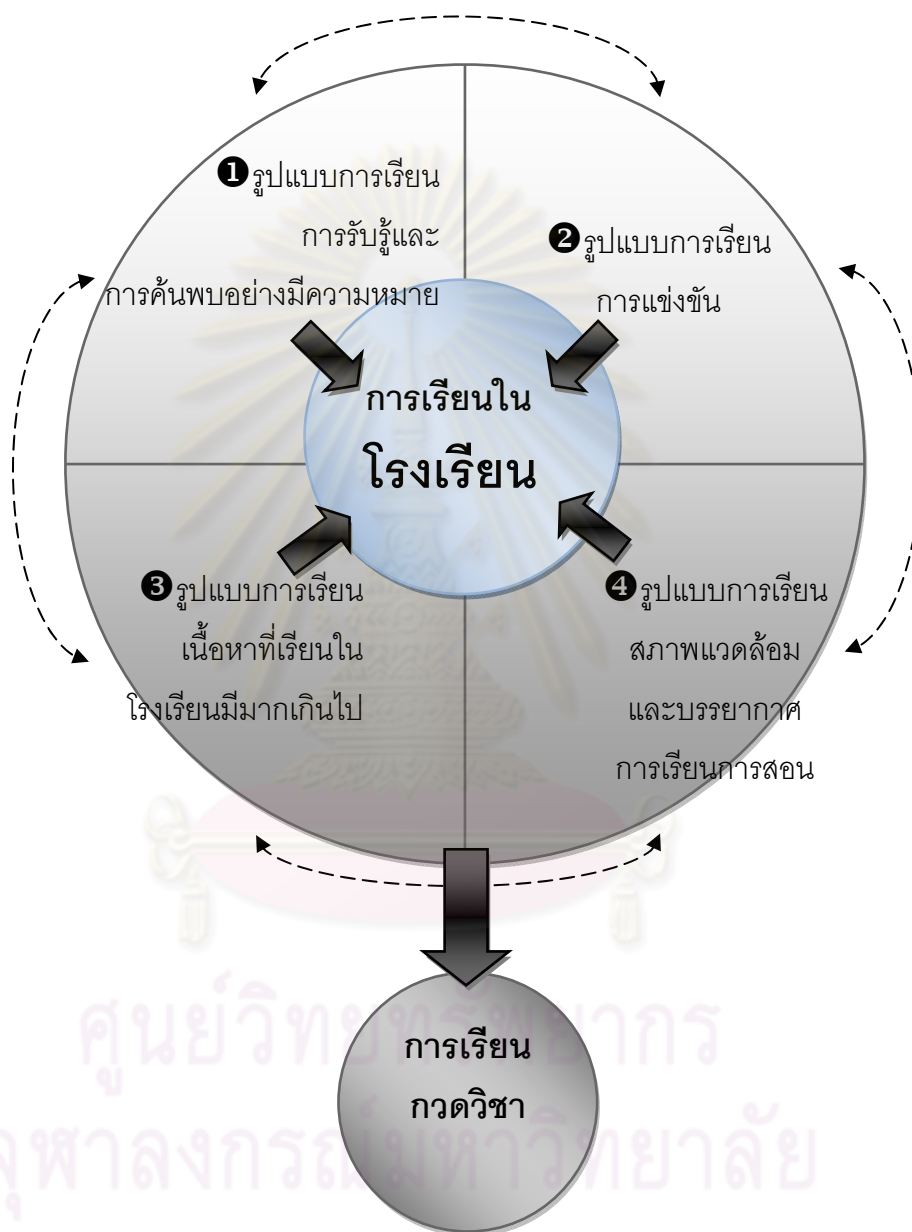
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ งานวิจัยชิ้นนี้จำกัดขอบเขตอยู่ในอาคารวรรณสรณ์เท่านั้น เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการเรียนกวดวิชาของสถาบันกวดวิชาหลายแห่ง
2. ขอบเขตด้านประชากร งานวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาจากแหล่งข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่
 - นักเรียนที่เรียนกวดวิชา (นักเรียนที่ใช้เป็นกรณีศึกษา เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากต้องสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัยและมีการแข่งขันกันมาก)
 - ครูผู้สอนในโรงเรียนกวด
 - ผู้ปกครองที่เดินทางมารับ - ส่งลูกที่เรียนกวดวิชา
3. ขอบเขตด้านเวลา งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม 2552 - เดือนมีนาคม 2553
4. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - การวิจัยจะศึกษาในกรอบของการเรียนวิชาที่เป็น academic เท่านั้น ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ฟิสิกส์ เคมี ซึ่งวิชาเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับการสอบเข้ามหาวิทยาลัย โดยจะไม่ศึกษาการเรียนกวดวิชาประเภทดนตรีและศิลปะ
 - การเรียนกวดวิชา จะศึกษาการเรียนกวดวิชาในโรงเรียนกวดวิชาเฉพาะการเรียนแบบสอนสด ไม่รวมการเรียนกวดวิชาจากวิดีโอ การเรียนกวดวิชาแบบตัวต่อตัว หรือการเรียนทางอินเทอร์เน็ต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้

จากแผนภาพ ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนในสังคมไทยเน้นเนื้อหา ความรู้มาก และมีลักษณะการเรียนรู้แบบท่องจำ ซึ่งแตกต่างจากเป้าหมายของการศึกษาที่ต้องการ ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ประกอบกับความรู้ที่เรียนในห้องเรียนต้องนำไปใช้ สอบแข่งขันเพื่อนำไปเข้ามหาวิทยาลัย กล่าวคือ เรียนเพื่อสอบ ส่งผลให้การเรียนกวดวิชา มีบทบาทสำคัญมาก เพราะมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการจัดการเรียนการสอน

นิยามศัพท์

มานุษยวิทยาการศึกษา หมายถึง สาขาวิชาทางมานุษยวิทยาที่ใช้มุมมองและเทคนิควิธีทางมานุษยวิทยาศึกษาสถาบันการศึกษาในแง่ของกระบวนการทางวัฒนธรรม

การเรียนนกวทวิชา หมายถึง การเรียนเสริมนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนปกติ ตามเนื้อหาหรือหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการแข่งขัน หรือพัฒนาความรู้เพื่อใช้ในโรงเรียนปกติ

การเรียนในระบบโรงเรียน หมายถึง การเรียนในห้องเรียนปกติ ตามเนื้อหาหรือหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในโรงเรียน

บรรยากาศการเรียนการสอน หมายถึง บรรยากาศในห้องเรียน คือ สภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือบรรยากาศโดยรอบในห้องเรียน ประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ คือ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อม รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ และผู้คนที่สามารถอธิบายได้ดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จากต่างจังหวัดที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนนกวทวิชาบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

ครูสอนนกวทวิชา หมายถึง ครูที่สอนในโรงเรียนนกวทวิชา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียนให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จากต่างจังหวัดที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนนกวทวิชาบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนกับการเรียนนกวทวิชา หมายถึง ความสัมพันธ์ในแง่ของความรู้ วิธีการสอน และความสนใจที่นักเรียนได้เรียนรู้ระหว่างการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนกับการเรียนนกวทวิชา

ระบบการศึกษาไทย หมายถึง รูปแบบการศึกษาในสังคมไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้แบ่งไว้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย: ศึกษากรณีมุมมองทางด้านมานุษยวิทยาการศึกษาต่อการเรียนกวดวิชา ผู้วิจัยได้แบ่งกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) แนวคิดการเรียนกวดวิชา และ (2) แนวคิดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน

ในตอนท้ายผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาของงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษาเรื่องการเรียนกวดวิชาในสังคมไทย เพื่อช่วยในการนิยามความหมาย กำหนดทิศทางการทำวิจัย และเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนกวดวิชา
2. แนวคิดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนกวดวิชา

ประวัติความเป็นมาของการเรียนกวดวิชาในสังคมไทย

คณะกรรมการดำเนินการวิจัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนกวดวิชาในสังคมไทยพบว่า ไม่มีหลักฐานชัดเจนว่า การกวดวิชาเริ่มต้นในสมัยใด แต่มีผู้สันนิษฐานไว้ว่า การกวดวิชานั้นเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี (พ.ศ.1781-1921) และได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การเรียนการสอนดังกล่าวเรียกอีกอย่างว่า “การศึกษาพิเศษ” ซึ่งมีลักษณะการจัดการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว (วิชาญ บุญชัยศรี, 2545) และสุดใจ เหล่าสุนทร (2517 อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2547) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนใน สมัยโบราณของไทยมีลักษณะไม่เป็นโรงเรียนเหมือนในปัจจุบัน แต่เป็นการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะตัวหรือเฉพาะ 2-3 คน และเป็นการศึกษาที่จัดโดยบุคคลหรือราษฎร

ดวงเดือน พิศาลบุตร (2520) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การเรียนการสอนเป็นไปตาม ความสมัครใจของผู้เรียนและครูไม่คิดค่าสอนในตอนแรก แต่ในระยะต่อมาเริ่มมีการจ่ายค่าจ้างในการสอน เช่น การเรียนการสอนของลูกคนจีน ซึ่งจ้างครูมาสอนที่บ้านเดือนละ 8 ดอลลาร์ จึงนับได้ว่าการเรียนการสอนตามความต้องการของบุคคลนี้คือจุดกำเนิดของการสอนพิเศษในปัจจุบัน นอกจากนี้ แสงเดือน ทวีสิน (2522 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2547) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่องจุดกำเนิดการสอนพิเศษว่า การสอนพิเศษที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Tutorial Method” นั้นเป็นต้นกำเนิดของการสอนแบบมีแบบแผน (Formal Education) ในปัจจุบัน

การกวดวิชาลักษณะเป็นโรงเรียนเริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 สมัยนั้นเรียกว่า “โรงเรียนกลางคืน” เพราะเรียนเวลา 19.00 น. 57 ถึง 20.00 น. และบางครั้งอาจจะเรียนถึงเวลา 21.00 น. วิชาที่เปิดสอน ส่วนใหญ่จะเป็นวิชาภาษาอังกฤษวิชาเดียว แต่บางแห่งอาจจะเปิดสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สาเหตุที่เปิดสอนวิชาภาษาอังกฤษเป็นหลัก เพราะว่าผู้เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่จบชั้นมัธยมปีที่ 8 (เทียบได้กับระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปัจจุบัน) ที่ต้องการเข้าสอบแข่งขันเพื่อชิงทุนเล่าเรียนหลวงหรือ “คิงส์ สกอล่าชิป (King’s Scholarship)”

ทุนเล่าเรียนหลวงนั้นเป็นทุนสำหรับส่งนักเรียนไปศึกษาระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งมีเพียง 3 ทุน ผู้ที่จะเข้าสอบแข่งขันได้จะต้องเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 ที่สอบไล่ผ่านได้คะแนนร้อยละ 70 แต่ถ้าคะแนนสอบไล่ไม่ถึงก็จะต้องเสียค่าสมัครสอบ 30 บาท วิชาที่สอบคือวิชาภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้ที่สมัครสอบจึงต้องมีความรู้ในวิชาภาษาอังกฤษเป็นพิเศษ แต่ผู้ที่เรียนในโรงเรียนรัฐบาลนั้น เรียนภาษาอังกฤษไม่มากเหมือนกับโรงเรียนเซนต์สจวร์ตหรือโรงเรียนฝรั่ง จึงจำเป็นต้องเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมในเวลากลางคืนดังกล่าว (นงเยาว์ กาญจนจวี, 2520)

ต่อมาเมื่อสงครามครั้งที่ 2 เกิดขึ้น โรงเรียนต่าง ๆ ต้องปิดกิจการลงเพราะประชาชนต้องอพยพหนีภัยสงคราม ทำให้นักเรียนจำนวนมากต้องตกค้างจากการเรียนหรือต้องเลิกเรียนกลางคืน จนกระทั่งสงครามยุติทางราชการจึงได้ฟื้นฟูการศึกษาขึ้นใหม่ โดยการเปิดโรงเรียนผู้ใหญ่ขึ้นปรากฏว่าได้รับความสนใจมาก ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศรับสมัครเทียบให้บุคคลภายนอกสามารถเรียนต่อในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มัธยมปีที่ 3 และปีที่ 8 ได้ระหว่าง พ.ศ.2490 ถึง พ.ศ.2505 จึงมีเอกชนสนใจเปิดโรงเรียนสอนพิเศษขึ้นที่วัดสุทัศน์ เพื่อให้มีความรู้เอาไปสอบเทียบ สำหรับเรียนต่อตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ หรือเพื่อให้สามารถสอบเข้ารับราชการได้ ปรากฏว่าได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก และมักจะเรียกกันไปทั่วว่า “ไปกวดวิชาหาความรู้”

ครูที่สอนส่วนใหญ่เป็นครูจากโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เช่น โรงเรียนเตรียมอุดม และโรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งเป็นโรงเรียนแห่งแรกที่สร้างแบบเรียนในรูปแบบของเอกสารอัดสำเนา และเรียนรวมหลายวิชา โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนของโรงเรียนปกติ (เกษม ตั้งทรงศักดิ์, 2530)

ในปี พ.ศ.2497 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ แต่ยังไม่มีการกำหนดโรงเรียนกวดวิชาไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จนถึงปี พ.ศ.2497 มีการปรับปรุงใช้ พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2497 ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 20(5) ให้มีโรงเรียนกวดวิชาขึ้น จัดเป็นโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษาพิเศษ (ประยูร ศรีประสาธน์, 2530)

ในปี พ.ศ. 2503 ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ให้มีการแยกสายการเรียน ทำให้มีจุดอ่อนในการเตรียมตัวเพื่อสอบเข้าแข่งขันของแต่ละสาย ที่ต้องการให้มีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (อภิชัย พันธเสน, 2530) การกวดวิชาจึงมีบทบาทมากขึ้น ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2512 เกิดการถกเถียงกันมากกว่า ควรจะมีการขยายโรงเรียนกวดวิชาให้มากขึ้นหรือไม่ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็เห็นว่า ไม่มีความจำเป็นเพราะทำให้ผู้ปกครองสิ้นเปลือง (พอดู สุวรรณทัต, 2530)

ในช่วง พ.ศ. 2500 ถึง พ.ศ. 2519 การสอนของโรงเรียนกวดวิชาจะเน้นการกวดวิชาเฉพาะด้านมากขึ้น โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งถือเป็นวิชาสำคัญในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย จากการเปิดสอนวิชาเฉพาะแบบนี้ทำให้นักเรียนสนใจมาเรียนเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนเห็นว่าเป็นการเรียนเฉพาะวิชาที่ตนเรียนอ่อนเพียงวิชาเดียวแทนที่จะต้องเรียนทุกวิชาแบบเดิมและยังมีวิธีการแบบอื่น ๆ เช่น การรวบรวมข้อสอบเก่า ๆ โจทย์แปลก ๆ และเทคนิคการตีความ การทำโจทย์ให้เร็ว จัดพิมพ์ขายทั่วไปแทนรูปการอัดสำเนาที่เคยรวมอยู่ในค่าเล่าเรียน นอกจากนั้นยังมีการปรับปรุงบริการของโรงเรียนสอนพิเศษ ด้วยการจัดทำห้องเรียน ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ นำนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น วีดีโอเทปและคอมพิวเตอร์ (เปรมฤดี มหาภาสกร, 2532)

ในปี พ.ศ. 2520 มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนควบคู่กันทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่จะใช้ชีวิตได้อย่างดีในสังคม แต่ทำให้ผู้ที่เรียนต่อในมหาวิทยาลัยมีพื้นฐานทางวิชาการอ่อนลงจึงทำให้มีการกวดวิชากันมากขึ้น แต่ในปีนี้เองกระทรวงศึกษาธิการก็ย้ายนโยบายเดิมที่ไม่อนุญาตให้มีการขยายหรือซื้อขายโรงเรียนกวดวิชามากขึ้นไปอีก แม้จะมีผู้ร้องเรียนขอให้ขยายเพิ่มขึ้น แต่กระทรวงศึกษาธิการในการประชุมอธิบดีในปี 2521 และ 2524 ก็ยังไม่พิจารณาให้ขยายเพิ่มขึ้นเหมือนเดิม (พอดู สุวรรณทัต, 2530) หลังจากที่มีการห้ามขยายตัวมานาน ในปี 2534 กระทรวงศึกษาธิการก็ได้อนุมัติหลักการให้มีการ

เปิดโรงเรียนกวดวิชาขึ้นได้และมีหลักเกณฑ์ที่รัดกุมขึ้นทั้งสถานที่ ผู้บริหาร อาจารย์ อุปกรณ์ ฯลฯ โรงเรียนกวดวิชาจึงได้ขยายตัวขึ้นอย่างกว้างขวางในระหว่างปี 2536-2540 ก็ได้มีความพยายามที่จะปรับปรุงการดูแลโรงเรียนกวดวิชาของเอกชนให้มีคุณภาพประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2545 ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนรายงานว่า มีโรงเรียนกวดวิชา ทั้งหมด 751 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในกรุงเทพฯ 206 โรงเรียน และต่างจังหวัด 445 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 242,828 คน จำแนกเป็นนักเรียนในกรุงเทพมหานคร 147,455 คน ส่วนภูมิภาค 95,373 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545)

ความหมายและขอบเขตของการเรียนกวดวิชา

โดยทั่วไปความหมายของการกวดวิชาจะหมายถึง การเรียนเพิ่มเติมจากการเรียนปกติในชั้นเรียน ซึ่งการเรียนเพิ่มเติมนี้จะเรียนจากครูในโรงเรียนเอง ครูผู้สอนภายนอกหรือครูจากโรงเรียนกวดวิชาเฉพาะก็ได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการสอบแข่งขันเข้าศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นหลัก แต่ในปัจจุบันการกวดวิชามีเป้าหมายครอบคลุมไปถึงการเรียนเพื่อเสริมความรู้ในชั้นเรียน การเรียนเพื่อเตรียมตัวล่วงหน้าในชั้นต่อไปและการเรียนเพื่อทำเกรดให้มากขึ้นอีกด้วย

คาร์เตอร์ (Good V. Carter, 1959) ได้ให้ความหมายของการเรียนกวดวิชา (Tuition) ว่าเป็น การเรียนการสอนที่ผู้เรียนจะต้องจ่ายค่าเรียนเป็นการตอบแทนผู้สอน ซึ่งไม่รวมถึงเอกสาร หนังสือและบริการในห้องสมุด

แสงเดือน ทวีสิน (2522 อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2547) ได้ให้ความหมายของการเรียน กวดวิชาไว้ว่า เป็นการสอนเพื่อช่วยให้การสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) ในห้องเรียนปกติมีความสมบูรณ์ขึ้น

กมล สูดประเสริฐ (2526) กล่าวว่า การเรียนกวดวิชาเป็นการสอนแบบเร่งรัด ให้นักเรียนดีสามารถเข้าเรียนในระดับสูงต่อไปจนถึงระดับอุดมศึกษา

สุพัฒน์ สุกมลสันต์ (2530) กล่าวว่า การกวดวิชา หมายถึง การสอนเนื้อหาวิชา กิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้นักเรียนนอกชั้นเรียนหรือนอกหลักสูตร

อภิชัย พันธเสน (2530: 14) ให้ความหมาย “การสอนพิเศษ” หรือ “การกวดวิชา” ไว้ว่า หมายถึง การสอนที่ผู้สอนต้องการเน้น เนื้อหาที่ผู้เรียนเรียนมาแล้วจากการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและจำได้เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อหวังผลว่า เพื่อความรู้ที่สอนนั้นเกิดประโยชน์โดยตรงทันทีหรือในอนาคตอันใกล้ต่อผู้เรียน ด้วยเหตุนี้การกวดวิชาจึงเป็นการศึกษาที่มีเป้าหมายที่แน่นอนคือ เพื่อใช้ประกอบการแข่งขัน จึงมีลักษณะค่อนข้างที่จะเป็นสินค้าอย่างเด่นชัด ซึ่งต้องมีทั้งผู้ต้องการซื้อสินค้าและผู้ต้องการขาย

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 6) ให้ความหมาย การกวดวิชาไว้ว่า การกวดวิชาหมายถึง การเรียนเพิ่มพิเศษไปจากชั้นเรียนปกติ เพื่อเป้าหมายให้ สอบเข้าศึกษาในสถาบันใดสถาบันหนึ่งได้ นอกจากนั้นการกวดวิชายังคงแฝงความหมายรวมถึงกิจกรรมในลักษณะอื่น ๆ เช่น เรียนพิเศษ เรียนเสริม เรียนซ่อม เรียนซ่อมเสริม เรียนเร่งรัด ตลอดจนการใช้คำทับศัพท์ว่า (Tue) ด้วย

เมื่อความหมายของการกวดวิชามีขอบเขตกว้างขวางขึ้นเช่นนี้ ขอบเขตของการกวดวิชา จึงเป็นไปตามลักษณะและจุดมุ่งหมายของการเรียน สุพัฒน์ สุขมลสันต์ (2529: 34 - 51) ได้จำแนกไว้เป็นกลุ่มใหญ่ 8 กลุ่ม คือ

1) การเรียนซ่อม (Remedial learning)

การเรียนซ่อม ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูให้แก่ผู้เรียน ที่เรียนตามปกติแล้วเรียนไม่ทันผู้อื่น เพราะเหตุผลต่าง ๆ เช่น มีความสามารถไม่เพียงพอ มีเวลาไม่เพียงพอ หรือเพราะขาดเรียน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนนั้นสามารถเรียนได้ทันคนอื่นหรือ เรียนให้ผ่านวัตถุประสงค์ขั้นต่ำในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ได้กำหนดได้ เช่น ให้ผ่านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ เป็นต้น หรืออาจกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า การเรียนซ่อมนั้น คือ การเรียน “กวดวิชา” ให้สามารถมีความรู้ความสามารถ “ทัน” ผู้อื่นที่มีความรู้ความสามารถมากกว่าเปรียบเหมือนการ “วิ่งกวด” หรือ “ไล่กวด” ผู้อื่นที่อยู่ข้างหน้าให้ทันนั่นเอง

2) การเรียนเสริม (Extra learning)

การเรียนเสริม ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนที่เรียนตามปกติแล้วเรียนได้เก่งกว่าผู้อื่น เพราะเหตุผลต่าง ๆ เช่น มีเวลาเรียนมากกว่า มีสติปัญญาดีกว่า หรือเพราะรู้เรื่องเหล่านั้นดีแล้ว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนนั้นมีสิ่งอื่นได้เรียนรู้มากขึ้น ไม่ต้องเสียเวลาผู้อื่นหรือเพื่อให้ผู้เรียนนั้น “เรียนกวด” ผู้อื่นที่อยู่ในระดับสูงกว่าตนเอง ขณะนั้น เช่น นักเรียนชั้น ม.4 “เรียนกวด” วิชาเพื่อสอบเทียบ ม. 6 และนักเรียนชั้น ม. 6 “เรียนกวดวิชา” เพื่อให้มีความรู้มาก ๆ จะได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ เป็นต้น

3) การเรียนปรับสภาพ (Adapted learning)

การเรียนปรับสภาพ ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการ หรือความพร้อมไม่เพียงพอที่จะไปเรียนร่วมกับผู้อื่นได้ จึงต้องมีการเรียนเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขสิ่งเหล่านั้นก่อน เช่น นักเรียนอนุบาลต้องเรียนปรับสภาพความพร้อมทางร่างกายและจิตใจก่อนในชั้นเตรียมประถม ก่อนไปเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือ นิสิตนักศึกษาที่รับจากโครงการพิเศษต้องเรียนปรับสภาพภาษาอังกฤษ ก่อนเปิดเรียนภาคต้น ก่อนที่จะไปเรียนร่วมกับนิสิตนักศึกษาทั่วไป เป็นต้น

4) การเรียนแก้ไข (Corrective learning)

การเรียนแก้ไข ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อแก้ไขความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนบางอย่างให้ถูกต้องในเมื่อสิ่งที่ผู้เรียนรู้นั้นคลาดเคลื่อน หรือไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง เช่น นักเรียนเรียนแก้ไขภาษาอังกฤษ เพราะว่าออกเสียงบางเสียงไม่ถูกต้องมานานแล้ว หรือเรียนแก้ไขวิชาคณิตศาสตร์ เพราะว่ามีแนวคิดบางอย่างเกี่ยวกับการบวก ลบ คูณ และหาร ของหลักสูตรใหม่และเก่าแตกต่างกัน เป็นต้น การเรียนรู้ประเภทนี้มักเป็นการเรียนสิ่งที่ผู้เรียนรู้อยู่แล้วแต่ยังไม่ถูกต้อง จึงต้องมาเรียนเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องขึ้น

5) การเรียนเร่ง หรือ การเรียนเร่งรัด (Accelerated learning)

การเรียนเร่งหรือการเรียนเร่งรัด ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนที่ฉลาด เพื่อให้เรียนฉลาดยิ่งขึ้น เรียนรู้เนื้อหามากขึ้นและเรียนได้ในชั้นที่สูงขึ้น ซึ่งการเรียนประเภทนี้มีจุดหมายหลัก ได้แก่ การเรียนเพื่อเรียนลัด คือ เรียนเร่ง(รัด) เพื่อสอบเทียบ ม.3 และ ม. 6 เป็นต้น

6) การเรียนเฉพาะ (Specified learning)

การเรียนเฉพาะ ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนโดยเฉพาะ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการหรือความสนใจเฉพาะบุคคลของผู้เรียน เช่น การเรียนเฉพาะวิชาดนตรีไทย การเรียนเฉพาะวิชาภาษาไทย และการเรียนเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

7) การเรียนพิเศษ (Special learning)

การเรียนพิเศษ ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนนอกชั้นเรียน หรือนอกหลักสูตร เช่น นักเรียน ม. 5 เรียนพิเศษวิชาภาษาอังกฤษกับชาวต่างประเทศวันอาทิตย์ หรือเรียนพิเศษอีเล็กโตนในวันหยุด เป็นต้น ผู้สอนวิชาต่างๆ นี้ มักนิยมเรียกว่า “ครูพิเศษ” หรือ “ครูสอนพิเศษ” เป็นต้น

8) การเรียนติว (Tutorial learning)

การเรียนติว ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ครูหรือเพื่อนร่วมชั้น หรือเพื่อนรุ่นพี่จัดให้แก่ผู้เรียน สำหรับเนื้อหาบางอย่างเป็นครั้งเป็นคราว มักนิยมจัดทำกันเป็นกลุ่มเล็กๆ หรือเป็นการส่วนตัว เช่น นิสิตชั้นปีที่ 1 เรียนติวกับนิสิตชั้นปีที่ 4 หรือนักศึกษาตีววิชาต่างๆ กันเองก่อนสอบ เป็นต้น

ลักษณะรวมของการเรียนกวดวิชาจึงเป็นการเพิ่มเวลาในการศึกษาหาความรู้ ตั้งแต่การเติมส่วนขาดตกบกพร่อง การเสริมเนื้อหา และทักษะในระดับชั้นเรียนที่ผู้เรียนศึกษาในปัจจุบัน และรวมไปถึงการเตรียมการล่วงหน้าในชั้นเรียนต่อไป อันจะนำไปสู่การตามให้ทันและความทัดเทียมทางการศึกษา ตลอดจนมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เพื่อความเหนือกว่าแห่งศักยภาพของตนในทุก ๆ ด้าน ภายใต้บริบทสังคมไทยที่ปรากฏในสภาพแห่งการแข่งขันต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มีปริมาณจำกัดเมื่อเทียบเคียงกับจำนวนคนมหาศาลที่มีความต้องการเช่นเดียวกัน

จากความหมายของการกวดวิชาดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การกวดวิชา คือ การสอนเนื้อหาวิชา กิจกรรม หรือประสบการณ์ให้กับผู้เรียนซึ่งเนื้อหาหรือประสบการณ์นั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนเรียนมาแล้วในโรงเรียนปกติ ซึ่งวิธีการสอนจะเป็นแบบเร่งรัด ใช้เวลาจำกัด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเตรียมความรู้และเสริมเนื้อหา ตลอดจนทักษะในการทำข้อสอบ ที่คาดว่าจะพึงใช้ในการสอบเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ต้องการ ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องจ่ายค่าเล่าเรียนเป็นการตอบแทนให้กับผู้สอนด้วย

ก้านทิพย์ ชาติวงศ์ (2539 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2545) ได้สรุปข้อดีและข้อเสียที่น่าสนใจของการกวดวิชาไว้ ดังนี้

ข้อดีของการกวดวิชา

- 1) เป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้มากขึ้น
- 2) ทำให้นักเรียนเกิดขวัญกำลังใจมีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 3) เป็นการส่งเสริมให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษา
- 4) เป็นการลดภาระของผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลาน
- 5) ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาที่ตนต้องการเลือกผู้สอนได้ตามความสนใจ
- 6) สามารถแก้ไขข้อบกพร่องทางการเรียนของนักเรียนได้เป็นราย ๆ
- 7) เป็นการเปิดโอกาสให้มีการเรียนเพิ่มเติมความรู้ได้ตามความต้องการ
- 8) ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพบปะกับเพื่อนต่างสถาบัน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปรับตัวเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อนต่าง ๆ

ข้อเสียของการกวดวิชา

- 1) การกวดวิชาทำให้รู้แนวข้อสอบ อาจทำให้ความสนใจในหลักสูตรของผู้เรียนน้อยลง
- 2) ทำให้ผู้เรียนหมกมุ่นกับความเพียรพยายามที่จะหาความรู้จนใช้เวลามากเกินไปจนความจำเป็น จนบางครั้งเกินความสามารถของร่างกายและจิตใจจะรับได้

- 3) เป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายด้านการเรียนของผู้ปกครอง
- 4) เป็นการสร้างลักษณะนิสัยการแข่งขันให้กับผู้เรียนมากเกินไป อันจะนำไปสู่ความเห็นแก่ตัว
- 5) บางครั้งทำให้ผู้เรียนไม่สนใจการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ จะไปสนใจเฉพาะวิชาที่นำไปใช้ในการสอบคัดเลือก ซึ่งไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ให้ ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

การเรียนกวดวิชา คือ เกาของระบบการศึกษา

การศึกษาเรื่องการเรียนรู้กวดวิชาไม่ค่อยได้รับความสนใจจากกลุ่มนักวิจัย นักการศึกษา นักวางแผน สังคมของเราไม่รู้เรื่องของการเรียนรู้กวดวิชาน้อยมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของจำนวนโรงเรียนกวดวิชาหรือผลต่อโอกาสประสบความสำเร็จของเด็ก ๆ รวมถึงเรื่องของความเท่าเทียมกัน อาจจะเป็นเพราะธรรมชาติของกวดวิชาที่ช่วยส่งเสริมความสามารถทางการเรียน การเรียนกวดวิชาจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อระบบการศึกษา ซึ่งเหล่านักการศึกษาไม่ควรจะละเลยมันไป

Mark Bray เป็นคนที่ศึกษาและได้วิเคราะห์ปรากฏการณ์นี้ โดยการตั้งคำถามว่า การเรียนกวดวิชาคืออะไร ใครคือ ผู้ที่ต้องการเรียนกวดวิชาและใครคือผู้ที่ตอบสนองความต้องการนั้น และการเรียนกวดวิชาส่งผลอย่างไรต่อการศึกษาในระบบ ปรากฏการณ์นี้ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่มีมานานแล้วในสังคมของเรา ไม่ว่าจะประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา และดูเหมือนกับเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาของเราไปแล้ว

Mark Bray (1999) ได้ศึกษาวิจัยและพบว่า ในประเทศเกาหลีใต้ผู้ปกครองได้ลงทุนไปกับ การเรียนกวดวิชามากกว่าร้อยละ 150 ของงบประมาณที่รัฐจัดการศึกษา การเรียนกวดวิชาเป็นสิ่งที่ส่งผลอย่างมากต่อนักเรียนที่กำลังจะเข้ามหาวิทยาลัย พ่อแม่พร้อมที่จะลงทุนเพื่อให้ลูกได้เตรียมพร้อม และมีโอกาสที่จะได้เรียนสูง ๆ ในที่เรียนที่ดี ซึ่งผลกระทบต่อคุณภาพและความเท่าเทียมในระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณา ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่า การเรียนกวดวิชาส่งผลต่อระบบการศึกษามากน้อยเพียงใด แต่อย่างน้อยก็ช่วยให้เด็ก ๆ ผ่านการทดสอบและผู้ปกครองก็ไม่ได้ลงทุนกับการเรียนกวดวิชาในระยะยาว

การกวดวิชาไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคิดสร้างสรรค์ หรือสร้างให้เด็กเป็น Human apital และเชื่อว่าทุกคนจะมาเรียนกวดวิชาได้ ดังนั้นการเรียนกวดวิชาจึงถูกมองอีกมุมหนึ่งว่าเป็นการเพิ่มความไม่เท่าเทียมกันในสังคม หลายคนมักกล่าวว่า การเรียนกวดวิชาส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะกรณีที่ครูในโรงเรียนออกมาสอนกวดวิชาเองมักถูกมองว่าครูนำประเด็นสำคัญ ๆ ออกมาสอนในห้องเรียนกวดวิชาเท่านั้นและไม่สอนให้ในห้องเรียนปกติ

สำหรับนักวางแผนส่วนใหญ่ การหาทางสนับสนุนระบบการศึกษาอาจเป็นความคิดที่ดี การเพิ่มเงินเดือนให้กับครูเพื่อไม่ให้ครูต้องออกมาหารายได้เสริมก็ดี การนำเงินที่ลงทุนกับการเรียนกวดวิชาไปลงทุนกับการศึกษาในระบบก็ดี แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะหยุดการเติบโตของการเรียนกวดวิชา ถ้าตราบใดยังมีระบบการสอบเพื่อคัดเลือกคนเข้ามหาวิทยาลัยอยู่ และที่สำคัญยังมีรัฐบาลอีกมากมายที่ไม่สามารถหาเงินสนับสนุนให้กับระบบการศึกษาได้มากพอ

ในปัจจุบันนี้ธุรกิจแต่ละแห่งแข่งขันกันอย่างมาก การจับมัธยมหรือแม้กระทั่งจบปริญญา ก็อาจตกงานได้ การให้ลูก ๆ ได้เรียนสูง ๆ ไว้จึงถือเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง ซึ่งก็ดีกว่าไม่ทำอะไรเลย เพราะในหลายประเทศแค่เพียงใบปริญญาหรือเกียรตินิยมอาจไม่พอให้ได้งานดี ๆ โรงเรียนที่เด็ก ๆ เรียนจบมานั้นอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทต่อการคัดเลือกเข้าทำงานด้วย รวมถึงการพัฒนาในตลาดแรงงาน เหล่านี้ล้วนมีส่วนส่งเสริมความต้องการเรียนกวดวิชาอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อเสริมความรู้ที่ได้จากการเรียนในระบบ ส่งผลให้การเรียนกวดวิชาถูกมองในภาพของเรื่อง “เฉพาะบุคคล” และ เรื่อง “ธุรกิจการศึกษา”

Mark Bray (1999) ได้อธิบายปรากฏการณ์กวดวิชาในหลายพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ และได้นำเสนอนโยบายสำหรับนำไปปรับใช้ตามบริบทของแต่ละประเทศ และได้นิยาม Private tutoring ไว้ว่า เป็น “เงาของระบบการศึกษา” ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในหลายประเทศ หลักสำคัญของการเรียนกวดวิชาได้ถูกนิยามไว้ ดังนี้

- 1) กวดวิชาขึ้นอยู่กับการศึกษาในระบบยังคงมีอยู่
- 2) ขนาดและรูปแบบของกวดวิชาจะเปลี่ยนไปตามขนาดและรูปแบบของการเรียนในระบบที่เปลี่ยนแปลงไป
- 3) เกือบทุกสังคมให้ความสำคัญกับกระแสหลักมากกว่าเงาของมัน

ความจริงแล้วเงาก็มีประโยชน์ เงาของการศึกษาสามารถบอกได้ว่า สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นไร ในหลาย ๆ ประเทศการเรียนกวดวิชาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก เนื่องจากส่งผลกระทบต่อครอบครัวและเด็ก ๆ บางครั้งการเรียนกวดวิชา ก็เป็นการใช้ทรัพยากรมนุษย์และการลงทุนไปมาก ทั้งที่อาจนำไปทำกิจกรรมอย่างอื่นที่คุ้มค่ากว่าได้ บางครั้ง

กวดวิชาที่ถูกวิจารณ์ว่า เป็นตัวทำให้หลักสูตรในระบบบิดเบือนไป ทำให้ครูในระบบเสียกำลังใจ หรือทำให้ในห้องเรียนมีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น เมื่อมองในแง่นี้จะเห็นว่า กวดวิชาไม่ใช่แค่เรา ที่สะท้อนออกมาเท่านั้น แต่อาจจะสะท้อนผลในด้านลบไปยังเจ้าของงานได้เช่นกัน

ในแง่ของการเรียนกวดวิชาก็เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เพิ่มมากขึ้น และเป็นการพัฒนา Human Capital อีกทางหนึ่ง นอกจากนั้นก็ยังช่วยลดภาระของครูในโรงเรียน แม้ว่าสังคมของเราจะไม่ต้องการงานส่วนนี้ แต่สิ่งหนึ่งที่เราทำได้ คือ การเตรียมพร้อมและยอมรับ นั่นเอง การเรียนกวดวิชาเป็นตัวสะท้อนให้เห็นระบบการศึกษาที่ผู้มีความสามารถในการทำข้อสอบจะมีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากกว่า ซึ่งสามารถเรียนเสริมได้จากการเรียนกวดวิชา และการเรียนกวดวิชาจะมีความจำเป็นอย่างมากในระบบการศึกษาที่จัดการเรียนแบบครูเป็นศูนย์กลาง

หากมองในด้านอุปสงค์อุปทาน (Demand & Supply) การเรียนกวดวิชาเกิดขึ้นเพราะมี ผู้ผลิตและผู้บริโภค การเรียนกวดวิชาจะเกิดขึ้น ต้องมีความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียน เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งในที่นี้ผู้ผลิตหรือครู แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่เป็นครูสอนในโรงเรียน ปกติแล้วออกมาสอนกวดวิชาเพื่อหารายได้เพิ่มเติม และ (2) กลุ่มครูที่สอนกวดวิชาอย่างเดียวซึ่ง อาจจะไม่มีความสัมพันธ์กับเด็กมากนัก ปัญหาหนึ่งที่กล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง คือ ครูที่สอน อยู่ในโรงเรียนออกมาสอนเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน ซึ่งนักเรียนจะต้องเสียค่าเรียนเพิ่ม และมีการ วิพากษ์วิจารณ์ว่า การสอนหนังสือเด็กหลังเวลาเรียนเป็นการให้ความช่วยเหลือเด็ก ซึ่งครูไม่ควร เก็บเงินเพิ่ม อีกทั้งยังมีกรณีที่ครูลงโทษเด็กในชั้นเรียน หรือตัดคะแนน เพราะไม่ยอมออกมาเรียน เพิ่มเติมนอกเวลาเรียน และเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว ในบางประเทศต้องออกกฎหมายไม่ให้ ครูสอนพิเศษนักเรียนในชั้นเรียนของตน เช่น ในประเทศสิงคโปร์และเกาหลีเหนือ แต่ครูใน โรงเรียนก็ยังสามารถสอนพิเศษนักเรียนจากโรงเรียนอื่นได้ ครูกวดวิชาที่ไม่ได้สอนอยู่ในระบบ โรงเรียนจึงมีลักษณะของ shadow system มากกว่าครูในระบบมาก ทั้งนี้เนื่องจากไม่สามารถ ตรวจสอบได้ว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใด ทำงานเต็มเวลาหรือบางช่วงเวลา เป็นผู้ชายหรือผู้หญิง อายุน้อยหรืออายุมาก สอนเดี่ยวหรือสอนอยู่กับสถาบันต่าง ๆ ซึ่งครูที่สอนกวดวิชาลักษณะนี้ มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยอาจเริ่มต้นสอนตั้งแต่ช่วงที่เข้ามหาวิทยาลัยและกวดวิชาให้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

นอกจากนี้ Mark Bray (1999) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์การเรียนกวดวิชาของหลาย ประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก ยังมองว่า การเรียนกวดวิชาและการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันจนดูเหมือนกับว่าเป็นระบบการศึกษาเดียวกันไปแล้ว

แต่การศึกษาของนักเรียนน่าจะมีทางเลือกที่มากกว่านี้ ไม่ควรจำกัดอยู่แต่เพียงการเรียนในระบบโรงเรียน เพราะการศึกษาที่จัดโดยรัฐ มักจะยึดกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ และการแข่งขันในระดับต่าง ๆ การศึกษาที่จัดให้กับนักเรียนโดยส่วนใหญ่ จึงเป็นการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคตตามที่ตลาดแรงงานของแต่ละประเทศต้องการ

Mark Bray (2003) ยังค้นพบอีกว่า ปรากฏการณ์การเรียนกวดวิชาเป็นประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นกับคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ หน้าที่ และลักษณะของกลุ่มค่อนข้างชัดเจน ข้อค้นพบของ Mark Bray ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สามารถให้คำนิยามเรื่องการเรียนกวดวิชาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถหากกลุ่มเป้าหมายที่ตรงกับที่ต้องการศึกษา ข้อค้นพบที่ Mark Bray ได้กล่าวเอาไว้ได้แก่

หน้าที่ของกวดวิชา คือ ช่วยเสริมการศึกษาในโรงเรียน ผลที่ตามมาของการมีกวดวิชานั้นคือ ทำให้เกิดคำว่า “Tutor” และเกิดปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียนตามมา

กลุ่มเป้าหมายที่เรียนกวดวิชาและวัตถุประสงค์ที่มาเรียน

- 1) เด็กที่เรียนเก่ง เรียนกวดวิชาเพื่อรักษาผลการเรียน ไม่ให้เสียเปรียบ
- 2) เด็กที่เรียนอ่อน เรียนเพื่อเพิ่มเกรด และให้ช่วยสอนการบ้านที่ได้รับมาจากโรงเรียน

เหตุผลและความจำเป็นของการเรียนกวดวิชา

- 1) ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และความอ่อนด้อยของการศึกษาของรัฐ
- 2) บางประเทศมีการสอบแข่งขันและการสอบวัดความรู้ความสามารถสูง
- 3) การศึกษาช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคม ทำให้คนมีสถานภาพทางสังคมดีขึ้น
- 4) การที่บางประเทศให้ค่าจ้างต่ำกับครู

เหตุผลเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางความรู้ขึ้นในผู้เรียน รวมทั้งทำให้นักเรียนเกิดความเครียด ความเหนื่อยล้า เพราะไม่มีเวลาว่างหลังเลิกเรียนที่โรงเรียน

การเรียนกวดวิชาเป็นตัวเสริมการเรียนของโรงเรียนควบคู่กันไปอย่างขาดไม่ได้ มีผลทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เพราะแต่ละครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน รวมถึงฝึคนิสัยให้เด็กคิดพึ่งแต่ครู และเกิดความเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ

โดยสรุป ประเด็นสำคัญที่ Mark Bray นำเสนอก็คือ ภาพของการเรียนกวดวิชาทั้งด้านของเหตุผลความจำเป็นในการเรียน กลุ่มผู้ที่เรียน และผลกระทบที่เกิดจากการเรียนกวดวิชา

การเรียนทฤษฎีและการเรียนในระบบโรงเรียนจึงเป็นการเรียนคู่ขนานจนเหมือนเป็นการศึกษาระบบเดียวกัน

ความเป็นระบบเดียวกัน จะสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนด้อยของการศึกษาที่จัดโดยรัฐ ซึ่งต้องอาศัยการสนับสนุนจากเอกชน ทำให้รัฐบาลต้องย้อนกลับไปดูจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่รัฐได้จัดให้กับประชาชนว่า ต้องการให้ประชาชนได้อะไรจากการศึกษา และการศึกษาที่สังคมต้องการควรเป็นอย่างไร

แนวคิดของ Mark Bray (1999) ที่กล่าวถึงบทบาทของการเรียนทฤษฎีว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระบบโรงเรียนทำให้เห็นว่า การเรียนทฤษฎีเกิดขึ้นได้เพราะการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ เช่น นักเรียนในห้องเรียนรู้ได้ต่างกันจนเรียนไม่ทันกัน การแข่งขันทางการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนต่อในระดับสูงหรือประกอบอาชีพในอนาคต ทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามขึ้นว่า แม้การเรียนทั้งสองแบบจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่เหตุใดการเรียนทั้งสองแบบ จึงตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้แตกต่างกัน นักเรียนที่มาเรียนทฤษฎีคือ ผู้ที่แสวงหาโอกาสในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม เพราะเหตุใดการศึกษาในโรงเรียนจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการข้อนี้ได้ ทั้งที่การเรียนในระบบโรงเรียนคือการเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่ของประเทศต้องเรียน แต่การเรียนทฤษฎีเป็นการเรียนของคนส่วนน้อยเท่านั้น

ท้ายที่สุด Mark Bray (1999) ได้สรุปว่า หลักสูตรที่จัดโดยโรงเรียนทฤษฎีและหลักสูตรในโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะโรงเรียนรัฐที่คาดหวังให้เด็กประสบความสำเร็จในหลาย ๆ ด้าน โดยมีเป้าหมายพัฒนาแต่ละบุคคลรอบด้านไม่ว่าจะเป็นด้านกีฬา ด้านดนตรี เช่นเดียวกับด้านวิชาการ ให้เป็นคนที่มีความรอบรู้ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ นอกจากนี้ในโรงเรียนยังต้องการหลอมรวมให้นักเรียนเป็นหนึ่งเดียวกัน และลดความแตกต่างของเด็กเก่งกับเด็กอ่อน จึงแตกต่างจากการเรียนทฤษฎีที่ตัดเนื้อหาที่ไม่จำเป็นออกไป เพื่อจะได้มุ่งกับการสอบได้แต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนทฤษฎีส่วนใหญ่จะออกมาในแง่ลบเหมือนกับเป็นตัวทำลายหลักสูตรที่โรงเรียนสร้างขึ้นมา อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์นี้ก็เป็นตัวชี้ให้เห็นความต้องการของประชาชน ซึ่งคนที่วางแผนทางการศึกษาควรหันกลับไปทบทวนและวางเป้าหมายที่ไม่เป็นอุดมคติจนเกินไป

จากงานของ Mark Bray ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามตามมาอีกว่า บรรยากาศการเรียนในห้องเรียนทั้งสองแบบนี้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่ ต่อความสามารถในการเรียนของนักเรียน เพราะเหตุ

ได้จึงต้องมีการเรียนกวดวิชาและรัฐบาลจะสามารถจัดการศึกษาให้ตรงกับ ความต้องการของนักเรียนได้อย่างไร

ผู้บริโภคนักเรียนกวดวิชา เขามาทำไม

ถ้ามองผิวเผินอาจคิดว่า คนที่มาเรียนกวดวิชาเป็นพวกที่เรียนอ่อน หรือเป็นพวกที่ต้องเรียนเสริมเพิ่มเติมเพราะไม่ทันเพื่อน แต่จริงๆ แล้วคนส่วนใหญ่ที่มาเรียนกวดวิชา คือ เด็กที่มีผลการเรียนดีอยู่แล้วและต้องการรักษาผลการเรียนให้ดียิ่งกว่าเดิม งานวิจัยจาก Tseng (1998 อ้างถึงใน Mark Bray, 1999) ชี้ให้เห็นว่า ในประเทศไต้หวันและฮ่องกง สัดส่วนของนักเรียนที่เรียนดีเรียนกวดวิชามากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ดี จากงานวิจัยที่ประเทศฮ่องกงระบุว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่มาเรียนให้เหตุผลว่า ผลการเรียนของตนเองยังไม่ดีพอ โดยนักเรียนมักจะเปรียบเทียบตนเองกับนักเรียนคนอื่นที่มีผลการเรียนดีมากในระดับชั้น

ตารางที่ 1 ตารางแสดงเหตุผลในการเรียนกวดวิชาในฮ่องกง

Table 7. Main reasons given by Hong Kong students for taking supplementary tutoring

My academic performance is not very good	71%
I don't understand what the teachers teach in class	14%
To prepare for the public examination	8%
My parents want me to	2%
No one in my family can help me with my homework	1%
Because some of my classmates have private tutoring	1%
Other reasons	2%
Don't know/hard to say	2%

Source: Lee (1996), p.15.

จากตารางข้างต้นพบว่า นักเรียนที่เรียนกวดวิชาของฮ่องกงส่วนใหญ่มีเหตุผลในการมาเรียนกวดวิชาเพราะคิดว่าตนเองยังเรียนได้ไม่ดีถึงร้อยละ 71 และมีบางส่วนมาเรียนเพราะไม่เข้าใจเนื้อหาที่ครูสอนในห้องเรียนร้อยละ 14 และมีเหตุผลอื่น ๆ เพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการศึกษาที่มีการสอบวัดเพื่อคัดคนเข้าเรียนต่อ นักเรียนส่วนใหญ่มักต้องการทำคะแนนให้ได้ดีที่สุด เพื่อรักษาโอกาสในการสอบเข้าสถาบันที่คาดหวังไว้ โดยเฉพาะในสถาบันหรือในคณะวิชาที่มีชื่อเสียงมาก ๆ

นอกจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้ว ผู้ปกครองก็ถือว่าสำคัญมีส่วนอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มของเด็กชั้นประถมศึกษา พ่อแม่จะมีส่วนอย่างมากในการช่วยเหลือการเรียนของเด็ก เนื่องจากพ่อแม่บางส่วนก็รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถสอนการบ้านลูกได้ และถ้าลูกเรียนไม่ดีก็จะรู้สึกแย่ เพราะไม่สามารถช่วยเหลือลูกได้ จึงเลือกให้ลูกมาเรียนกวดวิชาเพิ่มเติม บางครั้งเหล่าผู้ปกครองก็ถูกกดดันจากเพื่อน ๆ ของตนเอง ทำให้ผู้ปกครองบางคนตัดสินใจส่งลูกไปเรียนกวดวิชา

ผลของการเรียนกวดวิชาต่อการประสบความสำเร็จทางการเรียน และผลกระทบต่อการเรียนในโรงเรียน

งานวิจัยของ Polydorides (1986 อ้างถึงใน Mark Bray, 1999) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนกวดวิชาและการประสบความสำเร็จทางวิชาการมีความสัมพันธ์กันอยู่ โดยชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่าง private tutoring and cramming ซึ่งการเรียนกวดวิชาในความหมายนี้ตรงกับ “private tutoring” เนื่องจาก cramming จะหมายถึงการเรียนเพื่อสอบวัดความรู้หรือเพื่อสอบเข้าในสถาบันที่มีชื่อเสียงเท่านั้น

จากงานวิจัยของ Sawada and Kobayashi (1986 อ้างถึงใน Mark Bray, 1999) ชี้ว่า คนที่เรียนกวดวิชาแม้เพียงเล็กน้อยแต่ก็ได้เปรียบกว่าคนอื่น เพราะได้ฝึกและได้เรียนรู้มากกว่าคนอื่น ๆ อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ก็ยังไม่ได้ชี้ชัดว่า การเรียน กวดวิชาที่มีผลต่อผลการสอบทั้งหมด การสรุปที่แน่นอนจำเป็นต้องอาศัย ข้อมูลเรื่องวิชาที่เด็กเลือกเรียนกวดวิชา, แรงจูงใจของผู้สอนและผู้เรียนกวดวิชา, ระยะเวลาและความถี่ในการเรียน และลักษณะของเด็กที่ไปเรียนกวดวิชา

ผลต่อการเรียนในโรงเรียน

ในหลายประเทศพบว่า การเรียนกวดวิชาที่มีผลต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยเฉพาะในชั้นเรียน บางแห่งที่มีเด็กไปเรียนกวดวิชากันทุกคน ครูก็ไม่ต้องสอนในห้องเรียนหนักมาก บางแห่งที่มีนักเรียนออกไปเรียนและหลายคนไม่ได้เรียน ครูก็ต้องสอนในห้องที่มีสองกลุ่มเช่นนี้ การสอนในห้องที่เด็กแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มนี้ ทำให้ครูบางคนเลือกที่จะใส่ใจกับเด็กที่เรียนช้ากว่า แต่ครูบางคนก็ใส่ใจเด็กที่ออกไปเรียนกวดวิชา ทำให้นักเรียนสองกลุ่มมีช่องว่างต่างกันมากยิ่งขึ้น และท้ายที่สุดผู้ปกครองก็ต้องให้ลูกออกไปเรียนกวดวิชา

การเรียนกวดวิชาอาจช่วยให้นักเรียนเข้าใจและสนุกกับเนื้อหาในโรงเรียนได้ ซึ่งนับว่าเป็นผลดี De Silva (1994 อ้างถึงใน Mark Bray, 1999) ได้ศึกษาและพบว่า กวดวิชาช่วยให้เด็กเข้าใจ

เนื้อหาที่เขาเรียนไม่เข้าใจในโรงเรียนได้ เพราะทุกโรงเรียนไม่ได้มีครูที่มีความสามารถเท่ากันหมด และ Yiu (1996 อ้างถึงใน Mark Bray, 1999) ได้ศึกษาในฮ่องกงและพบว่า การเรียนกวดวิชาเป็นส่วนที่ช่วยให้เด็กที่เรียนคืออยู่แล้ว คิดออกไปหาความรู้นอกเหนือจากบทเรียนที่โรงเรียน โดยออกไปหาความรู้หลาย ๆ ด้านมากกว่าที่เรียนในห้องเรียน โดยครูในโรงเรียนอาจสอนได้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด แต่ที่ครูที่สอนกวดวิชาจะสอนลงลึกในเนื้อหาต่าง ๆ และยังสามารถตอบคำถามต่าง ๆ ที่นักเรียนสงสัย ซึ่งครูในโรงเรียนไม่มีเวลาตอบให้ได้ และบางครั้งครูในโรงเรียนก็ยังไม่สามารถสอนจากการเรียนกวดวิชาด้วย โดยให้นักเรียนนำหนังสือที่เรียนที่กวดวิชามาให้ดูและนำมาปรับใช้กับการสอนในห้องเรียนของตน

ในทางตรงกันข้าม บางครั้งการเรียนกวดวิชาที่อาจส่งผลด้านลบต่อการเรียนในโรงเรียนได้ Hussein (1987 อ้างถึงใน Mark Bray, 1999) เห็นว่า การเรียนกวดวิชาเป็นตัวที่ทำให้นักเรียนขาดความสนใจในห้องเรียน เนื่องจากนักเรียนไม่จำเป็นต้องสนใจเรียนในห้องเรียน ถ้าสามารถจ่ายเงินเรียนกับครูข้างนอกและสอบผ่านได้ และยังคงกล่าวอีกว่า ในบางโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนขาดเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Sri Lanka, Nanayakkara and Ranaweera (1994 อ้างถึงใน Mark Bray, 1999) ที่พบว่า เด็กไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนในห้องเรียน เพราะนักเรียนเรียนเรื่องเหล่านี้จากโรงเรียนกวดวิชาแล้ว โดย Nanayakkara and Ranaweera อ้างจากรายงานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการว่า เด็กส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มเด็กโตเห็นว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนกวดวิชาที่มีคุณภาพมากกว่าในโรงเรียน การที่นักเรียนไม่มีความเชื่อมั่นในการสอนของโรงเรียนหรือมีทัศนคติด้านลบต่อการเรียนในโรงเรียน ยิ่งเป็นการทำให้เกิด “วัฏจักร” เช่นนี้ต่อไป โดยนักเรียนไม่สนใจเรียนในห้องเรียนก็จะนำไปสู่การสอนที่ด้อยคุณภาพของครู และการสอนที่ด้อยคุณภาพของครูก็จะนำไปสู่การเรียนกวดวิชา และการเรียนกวดวิชา ก็จะนำไปสู่ความไม่สนใจเรียนในห้องเรียน

อิทธิพลทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ค่านิยมของชาวเอเชียหลายประเทศให้ความสำคัญกับการเรียน, การแข่งขัน และสถานภาพ สภาพแวดล้อมเช่นนี้ช่วยให้การเรียนกวดวิชาที่มีบทบาทมากยิ่งขึ้น (Russell, 1996)

ปัจจัยทางวัฒนธรรมยังช่วยอธิบายได้ว่า เหตุใดออสเตรเลียและนิวซีแลนด์จึงมีคล้ายกับประเทศยุโรปตะวันตก ที่ไม่ค่อยมีการเรียนกวดวิชา ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมหลักในออสเตรเลียไม่ได้เน้นการแข่งขัน คนที่เรียนกวดวิชาเสริมในออสเตรเลียมักจะเป็นคนเอเชียที่เข้าไปอาศัยอยู่เพื่อรักษาเกรดให้ดีเท่ากับเพื่อน ๆ ประกอบกับหลักสูตรของออสเตรเลียมีความยืดหยุ่นและส่งเสริม

การพัฒนารายบุคคล และนอกจากนั้นตลาดแรงงานของออสเตรเลียยังมีแข่งขันไม่เท่ากับในประเทศญี่ปุ่น ทำให้รางวัลสำหรับผู้ประสบความสำเร็จและบทลงโทษสำหรับผู้ล้มเหลวในระบบการศึกษาไม่รุนแรงมากเกินไป

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ค่าจ้างของครูในโรงเรียน แม้ว่าครูในยุโรปตะวันตก อเมริกาเหนือ หรือออสเตรเลีย จะไม่พอใจกับรายได้ของตนเองทั้งหมด แต่รายได้นั้นก็เพียงพอสำหรับการใช้ชีวิตเช่นคนปกติธรรมดาในสังคมได้ ซึ่งทำให้พวกเขาไม่ต้องออกมาสอนเสริมเพื่อหารายได้เพิ่มเติม แต่ในหลายประเทศครูยังมีรายได้น้อยก็ส่งผลให้ครูต้องออกมาสอนกวดวิชาหรือทำให้คนที่มีความสามารถบางคนไม่อยากเป็นครู ซึ่งปัจจัยทางวัฒนธรรมที่เข้ามานี้ สามารถแก้ไขได้ด้วยการให้เงินเดือนที่เพียงพอกับครู

อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้

William Littlewood (2001) เป็นศาสตราจารย์ชาวอังกฤษที่มีประสบการณ์การสอนที่ University of Hong Kong ได้ทำการศึกษาเรื่องอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อการคิดและการเรียนรู้ของนักศึกษาเอเชีย และได้พบว่ามีปัจจัยทางวัฒนธรรมของเอเชีย 3 อย่างที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาเอเชีย ได้แก่

1. ความเป็นกลุ่มนิยม และ บัณฑิตนิยม
2. ทักษะที่มีต่ออำนาจของคน
3. การเกิดแรงจูงใจ

ความเป็นกลุ่มนิยม (Collectivism) และความเป็นปัจเจกชนนิยม (Individualism)

William Littlewood (2001) ได้สรุปความแตกต่างระหว่างกลุ่มนิยมและปัจเจกชนนิยมไว้ดังนี้

กลุ่มนิยม (Collectivism) หมายถึง ค่านิยม ความเป็นตัวตน ทักษะ และ การกระทำของบุคคล ที่ถูกกำหนดโดยกลุ่มสังคมที่บุคคลนั้นอยู่ร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จะไม่มีการอ้างสิทธิ์ในความสนใจส่วนตัวที่ต่อต้านกับกลุ่มสังคมนั้นๆ

ปัจเจกชนนิยม (Individualism) หมายถึง ปัจเจกบุคคลที่สามารถอ้างสิทธิ์เพื่อตัวเอง และมีเสรีภาพในการเลือก ถึงแม้ว่าบางครั้งอาจจะเป็นการขัดแย้งกับความสนใจของกลุ่มสังคมที่พวกเขาอยู่

Hofstede (1994 อ้างถึงใน William Littlewood, 2001) พบว่า คนออสเตรเลีย ยุโรป และอเมริกาเหนือ มีความเป็นปัจเจกชนนิยมสูง ในขณะที่ละตินอเมริกัน และเอเชียตะวันออก มีความเป็นกลุ่มนิยมสูง

ทัศนคติที่มีต่ออำนาจของคน (Attitudes to authority)

Smith & Bond (1998 อ้างถึงใน William Littlewood, 2001) ชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างในอำนาจของคน เป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มนิยมมากกว่าปัจเจกชนนิยม William Littlewood (2001) กล่าวเสริมว่า ในบางวัฒนธรรม ความไม่เท่าเทียมกันในอำนาจของคนเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นเหมือนข้อเท็จจริงในชีวิต (facts of life) กล่าวคือ บุคคลใดมีสถานภาพหรือตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงกว่าคนอื่น จะเป็นที่ยอมรับกันว่า บุคคลนั้นจะสามารถใช้อำนาจได้อย่างเปิดเผยและพึงพอใจกับอภิสิทธิ์ที่ตนเองได้รับ

การเกิดแรงจูงใจ (Motivational orientation)

William Littlewood (2001) ได้แบ่งแรงจูงใจในการสร้างความสำเร็จออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจต่อรายบุคคล (individually – oriented motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่จะสร้างความสำเร็จ เพื่อตอบสนองเป้าหมายหรือความต้องการส่วนตัว
2. แรงจูงใจต่อสังคม (socially – oriented motivation) หมายถึง แรงจูงใจในการสร้างความสำเร็จให้เกิดผลประโยชน์ต่อสังคมหรือต่อผู้อื่น

จากการศึกษาพบว่าในกลุ่มนักศึกษาเอเชียถูกจัดว่า มีการเกิดแรงจูงใจต่อสังคมมากกว่าต่อตนเอง

อิทธิพลทั้ง 3 อย่างที่มีต่อความคิดและพฤติกรรมของนักเรียน สอดคล้องกับวิถีชีวิตนักศึกษาเอเชียถูกปลูกฝังและเลี้ยงดูมาในสังคมและวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึง การเชื่อฟังครูผู้สอน และการเป็นผู้รับความรู้แต่เพียงฝ่ายเดียว (Song, 1995 อ้างถึงใน William Littlewood, 2001)

ผลการศึกษาของ William Littlewood (2001) พบว่า ในห้องเรียนนักเรียนเอเชียไม่ได้ต้องการรับฟังและเป็นผู้รับความรู้จากครูแต่ฝ่ายเดียว นักเรียนไม่ได้มองว่า ครูเป็นผู้ที่นักเรียนห้ามถามคำถาม ในทางกลับกัน นักเรียนเต็มใจที่จะแสดงความคิดเห็น และต้องการที่จะถามคำถามครู

ในสิ่งที่พวกเขายังไม่เข้าใจ นอกจากนี้ จากการสำรวจ แทบจะไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนยุโรปกับนักเรียนเอเชียเลย

งานวิจัยของ William Littlewood (2001) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผลของความต่างทางวัฒนธรรม ตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออก ไม่ได้กระทบต่อการเรียนในห้องเรียนของนักเรียน นักเรียนที่อยู่ในพื้นที่วัฒนธรรมแตกต่างกัน จะมีวิธีการเรียนที่แตกต่างกันตามลักษณะวัฒนธรรมของตน แต่วิธีการเรียนที่พวกเขาใช้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนหรือการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่ William Littlewood ได้กล่าวไว้ว่ามีผลต่อการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยศึกษาในบริบทของสังคมไทยระหว่างการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนและการเรียนการสอนในโรงเรียนกวดวิชา เพื่อให้เข้าใจผลของอิทธิพลทางวัฒนธรรมไทยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทยให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อิทธิพลทางวัฒนธรรมต่อการเรียนอย่างมีความหมาย (Meaningful Learning Theory)

David Ausubel (1968) เป็นผู้นำเสนอทฤษฎีนี้ได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภทดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย (Meaningful Reception Learning)
2. การเรียนรู้โดยการรับแบบท่องจำโดยไม่คิด (Rote Reception Learning)
3. การเรียนรู้โดยการค้นพบอย่างมีความหมาย (Meaningful Discovery Learning)
4. การเรียนรู้โดยการค้นพบแบบท่องจำโดยไม่คิด (Rote Discovery Learning)

การเรียนแบบท่องจำ คือ การเรียนที่นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เดิมได้ ส่วนการเรียนอีกประเภทหนึ่ง คือ การเรียนอย่างมีความหมายคือ การเรียนที่นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมได้

หลักการสำคัญ 3 ประการที่จะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้นี้ได้แก่ ความตั้งใจของนักเรียนที่จะสร้างความเข้าใจกับเนื้อหาบทเรียน เนื้อหาบทเรียนที่ได้รับการจัดเตรียมในรูปแบบที่สอดคล้องกับพื้นฐานของนักเรียน และพื้นฐานความรู้ของนักเรียน องค์ประกอบสุดท้ายนี้จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัด การสอน Ausubel กล่าวว่า “สิ่งเดียวที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ คือ พื้นฐานความรู้ของนักเรียน ผู้สอนต้องทำความเข้าใจพื้นฐานดังกล่าว และจัด การสอนให้เหมาะสม”

ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนอย่างมีความหมายนี้จะ เป็นความรู้ที่นักเรียนสามารถจดจำได้ เป็นอย่างดีและสามารถนำไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว โดยองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนอย่าง มีความหมายนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากนักเรียนและผู้สอน นักเรียนมีหน้าที่ตั้งใจทำ ความเข้าใจในบทเรียนและเชื่อมโยงเนื้อหาดังกล่าวก้าวเข้ากับความรู้ที่มีอยู่เดิม ครูมีหน้าที่ต้อง ประเมินพื้นฐานความรู้ของนักเรียนและจัดการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานของนักเรียน การ จัดการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานของนักเรียนนั้นเริ่มต้นจากการจัดเตรียมสื่อการสอนที่กระตุ้น ให้นักเรียนสร้างความเชื่อมโยงกับความรู้เดิม และคอยส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับ ความรู้เดิมตลอดการสอน

แนวคิดทฤษฎีนี้สามารถใช้อธิบายลักษณะบางประการที่การเรียนกวดวิชาได้ตอบสนอง ให้กับนักเรียนได้ เช่น การหาเทคนิควิธีมาช่วยให้นักเรียนสามารถจำ หรือทำความเข้าใจความรู้ ใหม่ ๆ ได้ดีมากยิ่งขึ้น ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้หรือมีเทคโนโลยีช่วยดึงดูดความสนใจ ของนักเรียนได้ แตกต่างจากการเรียนในโรงเรียนปกติที่อาจจะขาดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียน หรือเทคโนโลยีที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ ซึ่งส่งผลต่อความตั้งใจของนักเรียนที่จะ ทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน

ทฤษฎีของ David Ausubel ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนแบบท่องจำ โดยนำเสนอว่า การเรียนแบบท่องจำเป็นการเรียนที่ไม่ได้มีการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้เข้ากับความรู้ที่นักเรียนมีอยู่ ดั้งนั้น จากที่ Ausubel ได้กล่าวเอาไว้รูปแบบการเรียนลักษณะนี้อาจจะมีความคล้ายคลึงกับการ เรียนการสอนในระบบการศึกษาของไทย ซึ่งถูกวิพากษ์ว่าเน้นการเรียนแบบท่องจำ เด็กไม่ได้คิด วิเคราะห์หรือพัฒนาศักยภาพของพวกเขาได้เต็มที่

การเรียนที่เหมาะสมในความหมายของ Ausubel คือ การเรียนอย่างมีความหมายที่มีการ เชื่อมเอาความรู้ใหม่ที่เรียนเข้ากับพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน ซึ่งต้องอาศัยการเตรียมการอย่าง ดีจากครูและนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนลักษณะนี้ได้ ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและส่งเสริม นักเรียน ประกอบกับเด็กก็ต้องเตรียมตัวให้พร้อมกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และสร้างเป็น องค์ความรู้ของตนเอง การเรียนลักษณะนี้อาจจะเป็นภาพสะท้อนของการเรียนกวดวิชาที่พยายาม บริหารจัดการทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ สถานที่ และที่สำคัญคือ ตัวครูผู้สอน เพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนที่เข้ามาเรียน กวดวิชา เพื่อให้เด็กเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนเข้ากับพื้นฐานความรู้เดิมที่เรียนจากที่โรงเรียน

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาเพิ่มเติมโดยเพิ่มมิติของอิทธิพลทางวัฒนธรรมเข้าไป เพื่อศึกษาเพิ่มเติมว่า การเรียนการสอนของประเทศไทยเป็นแบบท่องจำ ตามนิยามที่ Ausubel

กล่าวไว้ และการเรียนรูปแบบนี้ได้ส่งผลให้นักเรียนไทยมีความสามารถในการเรียนอย่างในปัจจุบัน รูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อบรรยากาศการเรียนในห้องเรียนหรือไม่ และบรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียนแตกต่างกับในโรงเรียนกวดวิชาอย่างไร

2. แนวคิดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในปัจจุบัน จำเป็นจะต้องพัฒนาความรู้ให้ทันสมัย และสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยให้ผู้เรียนได้คิด ไม่ใช่แค่รับความรู้จากคนอื่นเท่านั้น (R. Stevenson and J. Dillon, 2010) ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้เรียนและผู้สอนอย่างเดียว สถานที่เรียนและสื่อการเรียนการสอนก็มีบทบาทเป็นอย่างมากเช่นกัน การเรียนการสอนในปัจจุบันต้องอาศัยเทคโนโลยี เพื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับการเรียน การสอนมากขึ้น โดยผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ (Natalie Linnell, Richard Anderson, Jim Fridley, and others, 2007)

การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนปัจจุบัน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ห้องเรียน ครู และนักเรียน ซึ่งทั้งสามส่วนทำให้เกิด "บรรยากาศการเรียนรู้อัจฉริยะ" (Barry J. Fraser, John C. Williamson, and Kenneth G. Tobin, 1987) และงานวิจัยของ Serge Herzog (2007) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของห้องเรียน โดยนักเรียนที่เรียนในห้องเรียนที่มีหน้าต่างมีผลการเรียนที่ดีกว่านักเรียนที่เรียนในห้องที่ไม่มีหน้าต่าง ๆ และได้กล่าวถึงการมีพื้นที่ไม่แออัดจนเกินไป ก็ส่งผลต่อการเรียนที่ดีขึ้นเช่นกัน

นอกจากนี้ David B. Zandvliet and Leon M. Straker (2001) ได้แสดงแผนภาพให้เห็นความสัมพันธ์ของบรรยากาศการเรียนการสอนซึ่งสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของบุคคลโดยประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางจิตใจ, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีการสอน

อรพัญญ์ ประสิทธิ์วิรัตน์ (2543) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมทางการเรียน (Learning Environment) ว่าหมายถึง สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environment) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สภาพต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม (Abstract Environment) หรือสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา (Psychological Environmental) ได้แก่ ระบบคุณค่าที่

ยึดถือซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม ของกลุ่มสังคมข่าวสาร ความรู้ ความคิด ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและเจตคติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของตัวเองหรือคนอื่นก็ตาม

แมคเวย์ (McVey, 1989) ให้ทัศนะไว้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพ ประกอบด้วยแสงสว่าง สี เสียง บริเวณที่ว่าง เพอร์นิเจอร์ และลักษณะของสถานที่ที่ใช้เรียนรู้ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม หรือสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา

วอลเบรี (Wallbery 1989) กล่าวว่า ถ้ามองให้แคบลงในระดับห้องเรียน สภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยานั้นคือบรรยากาศของชั้นเรียน ซึ่งเปรียบเสมือนกลุ่มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้นั่นเอง

ซาเวจ (Savage, 1991; cited in David. 1987) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียน มีผลกระทบโดยตรงและมีผลสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียน ผลกระทบโดยตรง สภาพแวดล้อมมีผลกระทบโดยตรงต่อการกระทำกิจกรรมของผู้เรียน คือ ช่วยอำนวยความสะดวก หรือขัดขวางการกระทำของผู้เรียน การจัดเพอร์นิเจอร์และเครื่องมือบางอย่างอาจเหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่แต่ไม่เหมาะกับกลุ่มเล็ก ผลกระทบด้านสนับสนุนผู้เรียนส่งผลในด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ ช่วยทำให้เกิดการตื่นตัวในการเรียนและสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี ที่สอดคล้องตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล และลักษณะของกิจกรรม (Duke, 1979 อ้างถึงใน อรพันธ์ ประสิทธิ์วิรัตน์)

ไพฑูริย์ ศรีฟ้าได้รวบรวมความหมายของสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ (อ้างอิง : ไพฑูริย์ ศรีฟ้า . [Online]. Available URL: <http://srithai.hypermart.net/environment.html>) และอธิบายว่า เป็นสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อาคารสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ สื่อ อุปกรณ์การสอนต่างๆ รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ เป็นต้น สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพ จะส่งผลต่อการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แบ่งออกเป็นสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

1) สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ประกอบด้วยห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียนต่างๆ แสงสว่าง สี เสียง อุณหภูมิ เป็นต้น

(1) ห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียน ได้แก่ ห้อง พื้นห้อง ผนัง ประตู หน้าต่าง ขนาดและพื้นที่ว่างภายในห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ อุปกรณ์ตกแต่งห้องเรียน เช่น แจกันดอกไม้ ภาพวาด เป็นต้น

(2) แสงสว่าง ได้แก่ แสงธรรมชาติจากดวงอาทิตย์ และแสงประดิษฐ์ ซึ่งเป็นแสงจากหลอดไฟประดิษฐ์

(3) เสียง ได้แก่ เสียงบรรยายของผู้สอน เสียงการสนทนาระหว่างผู้สอนและผู้เรียนหรือผู้เรียนกับผู้เรียน เสียงจากเครื่องขยายเสียง เหล่านี้จะต้องมีระดับความดังที่พอเหมาะ

(4) อุณหภูมิ ได้แก่ ระดับความชื้นของอากาศ การถ่ายเทของอากาศ การระบายอากาศโดยธรรมชาติและการ ระบายอากาศจากอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ พัดลม เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

2) สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ได้แก่ แหล่งความรู้ต่างๆ เช่น แหล่งวิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง โรงฝึกงาน ห้องสมุด ศูนย์วัฒนธรรม ต่างๆ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมี ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับ การเรียน และการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากในห้องเรียน

นอกจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การสร้างบรรยากาศในการเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ก็มีความสำคัญ ต้องทำให้ผู้เรียน เรียนอย่างกระตือรือร้น (Active learning) และตระหนักว่าตนกำลังเรียนอะไรอยู่ ครูจะสามารถสร้างบรรยากาศแบบนี้ได้จาก การจัดชั้นเรียน การสร้างแบบเรียนและกิจกรรมในห้องเรียน และการหาเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ พูดยังสิ่งที่เรียนออกมา เพื่อจะได้รับรู้ว่าเขาเองกำลังทำอะไรอยู่ หรือที่เรียกว่า self – awareness นั้นเอง (พรณภิส ดาราสว่าง, 2545)

จากสภาพของการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่พบในปัจจุบัน พบว่ามีปัญหาที่ทำให้ นักเรียนไม่สามารถพัฒนาความสามารถได้อย่างเต็มที่ ที่สำคัญคือ บรรยากาศความกลัว กลัวคือ ความกลัวว่าจะทำผิด กลัวการขาดการยอมรับ เป็นต้น ผลร้ายของความกลัวจะทำให้นักเรียน แสร้งทำเป็นโง่กว่าความเป็นจริง เพื่อหลีกเลี่ยงการตอบคำถามเพราะกลัวว่าจะตอบคำถามผิด ซึ่ง ทำให้ขาดการยอมรับจากครูและเพื่อนๆ ในที่สุดศักยภาพของผู้เรียนจะถูกเหนี่ยวรั้ง ขาดแรงจูงใจ ไม่สนใจที่จะเรียนต่อไป (วัชรภา ขันสำอาง, 2543)

โดยสรุปการจัดบรรยากาศที่ดีจะมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมากที่จะ สนับสนุน และส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจสูงขึ้น การจัดบรรยากาศแห่งการ เรียนรู้ประกอบด้วยบรรยากาศทางกายภาพ หรือบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน ได้แก่ การจัด ตกแต่งห้องเรียน การถ่ายเทอากาศ ความเงียบ การเคลื่อนไหวในการทำกิจกรรมของนักเรียน สิ่งที่อยู่ในห้องเรียน ความพร้อมของอุปกรณ์ในการสอน และความเหมาะสมของขนาดห้องเรียน กับจำนวนนักเรียน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รศ.ดร.ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องการกวดวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น สภาพปัจจุบันของการกวดวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย เหตุผลในการกวดวิชา ประโยชน์ที่ได้รับจากการกวดวิชา ปัญหา และผลกระทบของการกวดวิชาต่อนักเรียน ผู้ปกครอง และครูในสถานศึกษา ศึกษาค่าใช้จ่ายโดยรวมของการกวดวิชา ทำให้สังคมไทยเข้าใจลักษณะของการเรียนกวดวิชามากยิ่งขึ้น ประเด็นสำคัญที่รศ.ดร.ไพฑูรย์ ได้ชี้ให้เห็นคือ การเรียนกวดวิชาได้สะท้อนความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกัน และความได้เปรียบของการศึกษาไทย สะท้อนการเรียนการสอนที่ไม่น่าสนใจและเน้นการสอบ รวมถึงสะท้อนค่านิยมการเลือกสถาบันมีชื่อของสังคมไทย

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ มีอัตราการกวดวิชาประมาณร้อยละ 30 เมื่อพิจารณาเรื่องความแตกต่างในการกวดวิชาพบว่า นักเรียนในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ เป็นนักเรียนที่มีการกวดวิชามากกว่านักเรียนในแผนอื่น คือ มีอัตราการกวดวิชา ร้อยละ 76.1 ร้อยละ 83.6 และ ร้อยละ 60.8 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ตามลำดับ โดยรวมแล้วนักเรียนที่มีผลการเรียนดี จะมีการกวดวิชามากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่า โดยนักเรียนนักศึกษาทั้งหมดที่กำลังกวดวิชาและเคยเรียนกวดวิชานั้น เป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับ 3.51 – 4.00 ร้อยละ 29.1 เมื่อพิจารณาตามเขตที่ตั้งของโรงเรียนพบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนเขตเมืองนั้น มีอัตราการกวดวิชาสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนเขตนอกเมืองทุกจังหวัด และทุกระดับการศึกษาของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับอาชีพบิดาของนักเรียน นักศึกษาที่กวดวิชา หรือเคยกวดวิชาในภาพรวมพบว่า กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่บิดาประกอบอาชีพ ค้าขาย มีอัตราการกวดวิชามากที่สุด ในขณะที่กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่บิดาประกอบอาชีพ เกษตรกรรม หรือ ประมงนั้น มีอัตราการไม่กวดวิชามากที่สุด

งานวิจัยได้สะท้อนให้เห็นภาพของนักเรียนที่มาเรียนกวดวิชาส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่ค่อนข้างเรียนเก่งอยู่แล้ว ทำให้ผู้วิจัยเกิดข้อสงสัยว่า เพราะอะไรเด็กที่เรียนเก่งอยู่แล้วจึงต้องออกมาเรียนหนังสือเพิ่มเติม โดยยอมเสียเวลาพักผ่อนส่วนตัวเพื่อมาเรียนกวดวิชาเพิ่มเติม ในงานวิจัยของ รศ.ดร.ไพฑูรย์ ได้ชี้ให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่กวดวิชา มีเหตุผลว่า เพื่อช่วยให้ผลการเรียนดีขึ้น กลุ่มครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการที่นักเรียนกวดวิชานั้น เพื่อเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อ และกลุ่มโรงเรียนกวดวิชาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า นักเรียนนักศึกษา กวดวิชาเพราะต้องการให้ผลการเรียนดีขึ้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดข้อสงสัยว่าเพราะอะไรนักเรียนจึงต้อง

ออกมาแสวงหาความรู้หรือโอกาสในการเรียนต่อนอกห้องเรียน ทั้งที่การเรียนในโรงเรียนคือ การเรียนตามระบบแบบแผนที่รัฐได้วางไว้ให้ มีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์การเรียน แต่ นักเรียนก็ยังออกมาเรียนเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเบื้องต้นว่า บรรยากาศการเรียนในห้องเรียนของโรงเรียนและในโรงเรียนกวดวิชาอาจแตกต่างกัน และสิ่งนี้อาจส่งผลกระทบต่อ ความสนใจและความสามารถในการเรียนของนักเรียน ตลอดจนอาจเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เรียนกวดวิชาของนักเรียน

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็นจำนวนของนักเรียนที่เรียนกวดวิชาในแต่ละรูปแบบพบว่า นักเรียนที่กวดวิชาเรียนกับโรงเรียนกวดวิชา ร้อยละ 73.9 เรียนจากที่อื่นซึ่งไม่ใช่โรงเรียนกวดวิชา เช่น เรียนกับโครงการที่โรงเรียนจัดให้ เรียนกับครูในโรงเรียน และเรียนจากที่อื่นที่อยู่ใกล้โรงเรียน ร้อยละ 36.7 นอกจากนี้แล้วยังมีปริมาณนักเรียนร้อยละ 20.1 ที่เรียนกวดวิชาจากทั้งโรงเรียน กวดวิชา และเรียนจากที่อื่นซึ่งไม่ใช่โรงเรียนกวดวิชา ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะ ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลทางวัฒนธรรมและการเรียนการสอนในสังคมไทย โดยเลือกกลุ่ม นักเรียนที่เรียนกวดวิชาที่โรงเรียนกวดวิชาเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด สามารถตอบ คำถามการวิจัยที่ว่า บรรยากาศการเรียนการสอนของโรงเรียนกวดวิชาและโรงเรียนปกติมีความ แตกต่างกันอย่างไรร วัฒนธรรมการเรียนรู้หรือวิถีชีวิตของนักเรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ในสถานศึกษาทั้งสองแห่ง

ชิตชนก เชิงเขาว์ และคณะ (2544) ศึกษาเรื่องค่านิยมของนักเรียนที่มีต่อ การเรียนกวด วิชาพบว่า มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ผลต่อการเรียนกวดวิชาเกิดจากความเชื่อ ได้แก่ มีการสอน เทคนิคคิดลัดในโรงเรียนกวดวิชา, การสอนเทคนิคในการเชื่อมโยงเนื้อหาใน แต่ละบทเรียน, จุดมุ่งหมายการสอนที่แตกต่างกันระหว่างโรงเรียนกวดวิชาและโรงเรียนมัธยมศึกษา, คุณภาพการ สอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย, ข้อสอบคัดเลือกเข้าไม่กระจายเนื้อหาในบทเรียน และการกวดวิชา เป็นการลงทุนทางการศึกษาอย่างหนึ่ง

ปัจจัยทั้ง 6 ประการที่งานวิจัยชิ้นนี้ได้สรุปไว้ ล้วนเป็นตัวส่งเสริมให้ผู้เรียนกวดวิชา ตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยชิ้นนี้ว่า ปัจจัย นี้ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนอย่างไรบ้าง นักเรียนมีการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนจากโรงเรียน กวดวิชาเข้ากับการเรียนในโรงเรียนหรือนำมาใช้ในชีวิตของนักเรียนได้หรือไม่

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย : ศึกษากรณีมุมมองทางด้านมานุษยวิทยาการศึกษาต่อการเรียนกวดวิชา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participated Observation), การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนกวดวิชาในกรุงเทพมหานคร
- 1.2 ครูที่สอนกวดวิชาในกรุงเทพมหานคร
- 1.3 ผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนกวดวิชาในกรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 พื้นที่ตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะในพื้นที่ “อาคารวรรณสรณ์” ตั้งอยู่ที่ 35 ถนนพญาไท แขวงถนนพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 14 คน คัดเลือกตามเกณฑ์ของผู้วิจัย ดังนี้

- 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนกวดวิชาในกรุงเทพมหานครในช่วงสุดสัปดาห์ ได้แก่ นักเรียนที่เรียนกวดวิชาด้วยการสอนสด จำนวน 5 คน
- 2) ครูที่สอนในโรงเรียนกวดวิชา 5 คน
- 3) ผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนกวดวิชาในกรุงเทพมหานคร 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย: ศึกษากรณี มุมมองทางด้านมานุษยวิทยาการศึกษาต่อการเรียนกวดวิชา มีจุดประสงค์เพื่อใช้เก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่มาเรียนกวดวิชา ผู้ปกครอง และครูที่สอนกวดวิชา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. **แบบสัมภาษณ์เชิงลึก** ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเทคนิคการตั้งคำถามและแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกจากงานวิจัยทาง มานุษยวิทยา
- 2) นำเทคนิคที่ได้จากงานวิจัยมาสังเคราะห์เพื่อตั้งคำถามในการเก็บข้อมูล
- 3) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและนำมาปรับแก้
- 4) นำคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกไปใช้เก็บข้อมูล

2. **แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง** (Semi – Structured Interview) ใช้สำหรับการ เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษารูปแบบการจัดการสนทนากลุ่มจากวรรณกรรมต่าง ๆ
- 2) ออกแบบรูปแบบการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัย
- 3) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและนำมาปรับแก้
- 4) ใช้การสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัย

3. **แบบบันทึกการสังเกต** ใช้สำหรับจับบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ ระหว่างการสังเกตแบบไม่ มีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษารูปแบบของแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในงานวิจัยต่าง ๆ
- 2) ออกแบบแบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
- 3) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและนำมาปรับแก้
- 4) นำแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เลือกการเก็บข้อมูลโดย โดยการสัมภาษณ์และสังเกต บุคลิก/รูปร่าง ท่าทางของครู วิธีการสอนของครู สื่อการเรียนการสอน พฤติกรรมในห้องเรียนของนักเรียน (Lofland อ้างถึงใน สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2540) เพื่อทำความเข้าใจสภาพบรรยากาศในห้องเรียนและอิทธิพลของวัฒนธรรมไทยที่มีต่อสภาพการเรียนการสอนในสังคม โดยแบ่งสิ่งที่ต้องสังเกตได้เป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. การกระทำ (Acts) เช่น การสังเกตว่าเด็กส่วนใหญ่มาเรียนกวดวิชาแบบใด ช่วงเวลาไหน การมาเรียนของเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไร (ตั้งใจเรียนแค่ไหนหรือมาเรียนกับใคร มาคนเดียวหรือมาเรียนเป็นกลุ่ม) ครูที่สอนกวดวิชามีการจัดการสถานที่สำหรับกวดวิชาอย่างไร ช่วงเวลาใดคือช่วงที่เด็กมาเรียนมากที่สุด

2. กิจกรรม (Activities) เช่น สังเกตในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน กวดวิชาในด้านของวิธีการจัดการสอน และกฎระเบียบที่มีในโรงเรียนมีอะไรบ้างส่งผลอย่างไรต่อพฤติกรรมของเด็กที่มาเรียนกวดวิชาหรือไม่

3. ความหมาย (Meanings) เช่น สังเกตการสอนแต่ละรูปแบบว่ามีความหมายอย่างไร ทำไมจึงต้องสอนแบบนี้ วิธีการสอนของโรงเรียนกวดวิชาแตกต่างกับการสอนในโรงเรียนหรือไม่ ลักษณะการมาเรียนของเด็กนักเรียนมีความหมายเช่นไร เช่น การมาเรียนเป็นกลุ่มหรือ การมาเรียนคนเดียว

4. ความสัมพันธ์ (Relationship) เช่น สังเกตว่าเด็กที่มาเรียนกวดวิชามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ครูที่สอนกวดวิชามีความสัมพันธ์กับเด็กอย่างไรอย่างไร และครูที่สอนกวดวิชากับครูที่สอนในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

5. การมีส่วนร่วม (Participation) เช่น การสังเกตเด็กที่เรียนกวดวิชามีส่วนร่วมกับการสอนของครูหรือตั้งใจเรียนมากน้อยแค่ไหน

6. ฉาก (Setting) เช่น สภาพที่ตั้งของโรงเรียนกวดวิชาแต่ละแห่ง สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการสถานที่ของโรงเรียนกวดวิชาแต่ละแบบ ไม่ว่าจะเป็นตัวอาคาร สภาพห้องเรียน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยขอใบรับรองจากคณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลในโรงเรียนกวดวิชา
2. ผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูลโดยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สังเกตและจดบันทึกข้อมูลเรื่องสภาพทางกายภาพของโรงเรียนกวดวิชาลงในแบบสังเกต ในเดือนมิถุนายน 2552
3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสอนกวดวิชาที่อาคารวรรณสรณ์ ในช่วงเดือนมิถุนายน 2552
4. ผู้วิจัยหากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มาเรียนกวดวิชา โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและเลือกกลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกได้ ในช่วงเดือน มิถุนายน-กันยายน 2552
5. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่เลือกไว้จำนวน 5 คน ระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2552
6. ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มโดยมีนักเรียนที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเข้าร่วมในช่วงเดือนธันวาคม 2552
7. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองซึ่งมานั่งรอนักเรียนเรียนกวดวิชาอยู่ภายในอาคารวรรณสรณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2552
8. ผู้วิจัยนำผลข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มาวิเคราะห์ผลเพื่อสรุปผลการวิจัยในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม 2553

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางมานุษยวิทยาที่เรียกว่า การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยพิจารณาถึงเวลา สถานที่ บุคคล หากเก็บข้อมูลในช่วงเวลา สถานที่ และตัวบุคคล แตกต่างกัน ข้อมูลจะยังเหมือนเดิมหรือไม่ (Denzin, 1970 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2540) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) นักเรียนที่เรียนกวดวิชา (2) ครูที่สอนกวดวิชา และ (3) ผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนกวดวิชา โดยจะพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้ 3 วิธีคือ

1. การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน มีการหาข้อมูลจากหลายส่วน การตรวจสอบลักษณะนี้จะช่วยให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้นจนกว่าจะมีข้อมูลใหม่มาหักล้างข้อมูลเดิมนี้นี้ โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จาก นักเรียนกวดวิชา ครูที่สอนกวดวิชาและผู้ปกครองที่สอนกวดวิชาเพื่อหาข้อสรุป

2. การใช้ผู้เก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน การเปลี่ยนผู้เก็บข้อมูลบางครั้งอาจจะได้ข้อมูลที่แตกต่างจากเดิมหรือมีความละเอียดเพิ่มขึ้นได้ วิธีการตรวจสอบลักษณะนี้ก็จะช่วยให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในระยะเวลาที่จำกัด ซึ่งผู้วิจัยได้เปลี่ยนคนเก็บข้อมูลในบางช่วงเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ

3. การตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูที่สอนกวดวิชา กับกลุ่มผู้ปกครอง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนนั้นใช้วิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธี คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะทำไปพร้อมกับการเก็บข้อมูลในลักษณะของบันทึกภาคสนาม (Field Note) โดยเริ่มจากการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นั้นมาถอดเทป หรือ สรุปสาระสำคัญจากนั้นนำมาวิเคราะห์อย่างคร่าว ๆ แล้วจึงสรุปออกมาเป็นชุดข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย (การแข่งขัน, หลักสูตรการเรียนการสอน, รูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน), (2) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียน และ (3) ผลของการเรียนกวดวิชาต่อการเรียนเพื่อนำมาตีความ สรุป และอภิปรายผลการวิจัย โดยด้วยการเปรียบเทียบคงที่ (Constant Comparison) คือ การแสวงหาความเหมือนและความแตกต่างที่มีอยู่ในคุณภาพ (Qualities) แล้วสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ตามกรอบที่ใช้ในการวิจัยในลักษณะเชิงบรรยายบรรยาย

บทที่ 4

จากโรงเรียนสู่สถาบันกวตวิชา

แรกเริ่มก่อนมาเป็นกวตวิชา

การเรียนกวตวิชาเข้ามามีบทบาทในการศึกษาตั้งแต่เมื่อใดไม่มีข้อมูลระบุไว้อย่างชัดเจน แต่เริ่มพบชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการสอบขุนเล่าเรียนหลวง ก็จะมีบางกลุ่มเรียนกวตวิชา เพื่อให้ได้โอกาสได้ทุนไปเรียนต่างประเทศ และอีกช่วงหนึ่ง คือ ช่วงหลังสงครามที่นักเรียนกลุ่มหนึ่ง ต้องหยุดเรียนไปเพราะภัยสงคราม เมื่อบ้านเมืองสงบก็กลับมาเรียนหนังสือ โดยไปเรียนกวตวิชา เพื่อให้สามารถสอบเทียบเข้าเรียนโรงเรียนที่ต้องการได้

ในช่วงปี พ.ศ. 2500 การเรียนกวตวิชาเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น นักเรียนส่วนหนึ่งไปเรียนกวตวิชาเพื่อเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง เช่น โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนเตรียมทหาร แต่ความนิยมของการเรียนกวตวิทยังมีอยู่แค่ในกรุงเทพฯ เท่านั้น หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2541 โรงเรียนกวตวิชาอาจารย์อุได้เริ่มขยายโรงเรียนกวตวิชาออกสู่ต่างจังหวัด โดยเริ่มต้นที่จังหวัดชลบุรีและใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเหมือนกับโรงเรียนกวตวิชาอาจารย์อุที่กรุงเทพฯ เกือบทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการจัดชั้นเรียน การจัดลำดับที่นั่งของนักเรียน แบบเรียน จะแตกต่างกันแค่วิธีการเรียนการสอน เพราะอาจารย์อุต้องสอนอยู่ที่กรุงเทพฯ การเรียนในต่างจังหวัด จึงเกิดรูปแบบการเรียนแบบใหม่ คือ “การเรียนด้วยระบบวิดีโอ” แม้ว่าจะไม่เหมือนกับ “การเรียนสด” แต่การเรียนวิดีโอก็ทำให้เด็กได้รับความรู้ไม่แตกต่างกัน และถ้านักเรียนคนใดต้องการไปเรียนสดก็ต้องหาเวลาช่วงปิดเทอมหรือช่วงเสาร์อาทิตย์ขึ้นไปเรียนที่กรุงเทพฯ หลังจากโรงเรียนกวตวิชาเคมีอาจารย์อุได้เป็นต้นแบบในการขยายสาขาออกไปเปิดโรงเรียนในต่างจังหวัดจนประสบความสำเร็จ ก็ทำให้โรงเรียนกวตวิชาอื่น ๆ ในกรุงเทพฯ เริ่มขยายสาขาตามออกไปบ้าง ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน Da'vance ของอาจารย์ปิง หรือ The Brain ซึ่งโรงเรียนกวตวิชาส่วนใหญ่ได้ขยายตัวออกไปยังเมืองใหญ่ ๆ ตามต่างจังหวัด ได้แก่ ชลบุรี เชียงใหม่ ขอนแก่น ภูเก็ต ทำให้เกิดการเติบโตอย่างรวดเร็วของโรงเรียนกวตวิชา จังหวัดใดไม่มีโรงเรียนกวตวิชาดัง ๆ จากในกรุงเทพฯ ไปตั้ง ก็จะมีครูโรงเรียนดัง ๆ ของจังหวัดนั้น ๆ เปิดสถาบันกวตวิชาขึ้นมาเอง อาจเรียกได้ว่ามีโรงเรียนกวตวิชาอยู่ทุกจังหวัดในประเทศไทย

แม้ว่าทุกจังหวัดจะมีโรงเรียนกวดวิชา แต่ถ้ามีโอกาสเข้ามาเรียนกับ “ตัวจริง” สักครั้งในกรุงเทพฯ นั่นก็เป็นสิ่งที่นักเรียนในต่างจังหวัดต้องการเช่นกัน นักเรียนกลุ่มหนึ่งเชื่อว่า ถึงแม้ในต่างจังหวัดจะมีโรงเรียนกวดวิชาแต่ก็คงสู้ในกรุงเทพฯ ไม่ได้ ในขณะที่บางกลุ่มเชื่อว่า ครูต่างจังหวัดก็มีดี แต่พวกเขาก็อยากรู้ในสิ่งที่ได้กกรุงเทพฯ รู้ เพราะพวกเขาจะต้องเป็นคู่แข่งกันในวันที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยในฝันของตน ซึ่งที่นั่งในมหาวิทยาลัยก็น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ต้องสอบแข่งขัน (อ้างอิงสถิตินักเรียนสอบเข้ามหาวิทยาลัย / จำนวนนิสิตนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยรับในแต่ละปีการศึกษา) ดังนั้นถ้ามีโอกาสนักเรียนเหล่านี้ก็จะเดินทางเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ให้ได้

การเรียนกวดวิชาในปัจจุบันเปลี่ยนรูปแบบไปมาก ทั้งนี้เพื่อตอบสนองของความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม นักเรียนบางกลุ่มต้องการเรียนกวดวิชาเพื่อทวนเนื้อหาที่เรียนในโรงเรียน นักเรียนบางกลุ่มต้องการเรียนเพื่อให้สอบได้คะแนนดี นักเรียนบางกลุ่มเรียนเพื่อสอบเข้าสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงซึ่งมีการแข่งขันสูง ส่งผลให้สังคมตั้งคำถามว่า การเรียนกวดวิชาเป็นการเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน หรือเป็น “ธุรกิจการศึกษา” (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา , 2551) ไม่ว่าจะเรียนกวดวิชาจะเป็นธุรกิจการศึกษาหรือไม่ โรงเรียนกวดวิชาที่ยังคงเป็นโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งในความหมายของนักเรียน

“ฉันมองว่าความจริงกวดวิชาที่ไม่ได้ต่างอะไรจากที่ครูสอนในโรงเรียนนะ เพราะเนื้อหา มันก็เหมือนๆ กับในโรงเรียน จะแตกต่างกันนิดหน่อยก็ตรงคนสอน ฉันว่ารู้สึกว่าคุณครูที่สอนกวดวิชาคุณ Active มากกว่าครูในโรงเรียน คุณเขาสอนแล้วรู้สึกมันน่าสนใจกว่า แต่ก็นั่นแหละยังไงเนื้อหามันก็เหมือนกัน ให้ฉันจะไปเรียนพิเศษภาษาไทยฉันว่าก็ไม่อยากไปเรียน เพราะฉันไม่ชอบเนื้อหาภาษาไทย”

น้องธันวา (สัมภาษณ์, มิถุนายน 2552)

“ฉันว่าพี่น่าจะไปสอนที่โรงเรียนฉันนะเพราะครูที่โรงเรียนสอนแล้วชวน่งวงนอนมาก เนื้อหาที่สอนเหมือนกัน แต่เรียนกับพี่ที่โรงเรียนนี้สนุกกว่านะ”

น้องมิน (สัมภาษณ์, มกราคม 2553)

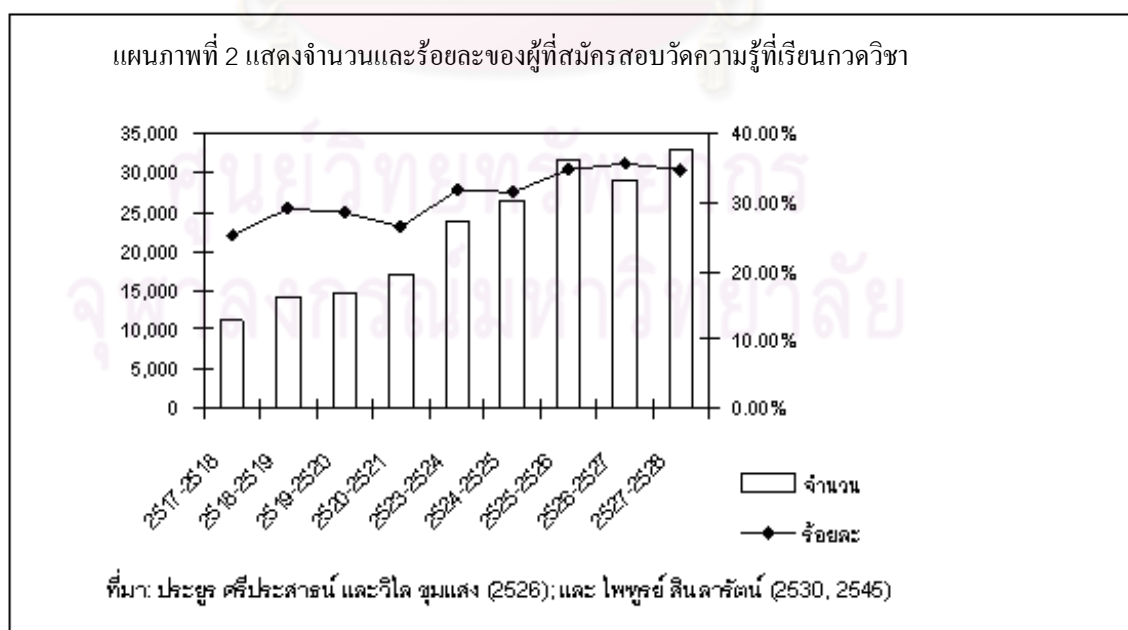
* หมายเหตุผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ในช่วงที่ผู้วิจัยเป็นครูสอนกวดวิชา

ชีวิตของนักเรียนหลายคนในวันเสาร์อาทิตย์ของแต่ละสัปดาห์จะวนเวียนอยู่ที่โรงเรียน กวดวิชา บางคนมาเรียนคนเดียว บางคนมาเรียนกับกลุ่มเพื่อน บางคนมีพ่อแม่คอยรับ-ส่ง บางคนมาจากต่างจังหวัด บางคนก็อยู่ในกรุงเทพฯ แต่ทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันว่า **โรงเรียน กวดวิชา คือ โรงเรียน**

นอกจากการเรียนในโรงเรียนกวดวิชาแล้ว ยังมีการเรียนกวดวิชา “แบบเรียน ตัวต่อตัว” และ “แบบเรียนเป็นกลุ่ม” ซึ่งมักใช้บริเวณโรงเรียนหรือร้านอาหารในห้างเป็น สถานที่เรียน เป้าหมายในการเรียนอาจแตกต่างกันไป นักเรียนบางคนมุ่งหวังให้เข้าใจเนื้อหาใน ห้องเรียน และอีกหลายคนต้องการเรียนกวดวิชาเพื่อสอบเข้า

การเรียนกวดวิชาในปัจจุบันเป็นการเรียนที่อยู่ “ตรงกลาง” ระหว่างการเรียนในระบบ โรงเรียนและการเรียนตามอัธยาศัย โดยมีเนื้อหาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์กับการเรียนในระบบ โรงเรียน และรูปแบบการเลือกเรียนตามที่ตนต้องการเชื่อมความสัมพันธ์กับการเรียนตามอัธยาศัย ทำให้การเรียนกวดวิชาเป็นการเรียน อีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะมีลักษณะที่ สนับสนุนการเรียนในระบบโรงเรียน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตาม อัธยาศัย

จากสถิติพบว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกวดวิชาตอบสนองความต้องการ ของนักเรียนได้ดี จึงทำให้นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนมาเรียนกวดวิชาเพิ่มมากขึ้น ดังแผนภาพ ด้านล่าง

จากงานวิจัยของประยูร ศรีประสาธน์ (2530) สอดคล้องกับ งานวิจัยเรื่อง การศึกษา การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบโรงเรียน ประเภททกวติวิชา (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2549) โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนเห็นด้วยในระดับมากต่อสภาพการจัดการเรียน การสอนของโรงเรียนทกวติวิชา โดยแยกเป็นด้านพบว่า ผู้เรียนเห็นด้วยในระดับมากต่อสภาพการ จัดการเรียนการสอนทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียน การสอน ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และด้านการวัดและประเมินผล

ตาราง 2 แสดงจำนวนโรงเรียนทกวติวิชา และจำนวนนักเรียนที่เรียนทกวติวิชาในโรงเรียนทกวติวิชา ใน เขตกรุงเทพฯ และรวมทั้งประเทศ

ปี		จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักเรียน
2528	กรุงเทพฯ	131	28,562
	รวม	171	31,748
2542	กรุงเทพฯ	246	88,963
	รวม	572	147,093
2543	กรุงเทพฯ	298	-
	รวม	604	-
2547	กรุงเทพฯ	298	-
	รวม	728	-

ที่มา: สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

จำนวนนักเรียนที่มาเรียนทกวติวิชาในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นต่อเนื่อง จากปี 2528 ที่มีจำนวนโรงเรียนเพียง 131 โรงเรียน แต่ในปี 2547 มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นถึง 298 โรงเรียน จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2528-2542 จำนวนนักเรียนที่เรียนทกวติวิชาได้ เพิ่มขึ้นจาก 28,562 คน เป็น 147,093 คน และในปัจจุบันจำนวนนักเรียนที่เรียนทกวติวิชา ยังไม่สามารถนับได้ชัดเจน

งานวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2549) พบว่า

- ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.19 โดยมีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป เรียนอยู่ในสายวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 54.19 มีผลการเรียนอยู่ในระดับ 3.51-4.00 คิดเป็นร้อยละ 40.76 เรียนในวันเสาร์ คิดเป็นร้อยละ 64.48

- ผู้เรียนเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.62 รองลงมาคือวิชาภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 58.29 และวิชาฟิสิกส์ คิดเป็นร้อยละ 33.43 ตามลำดับ

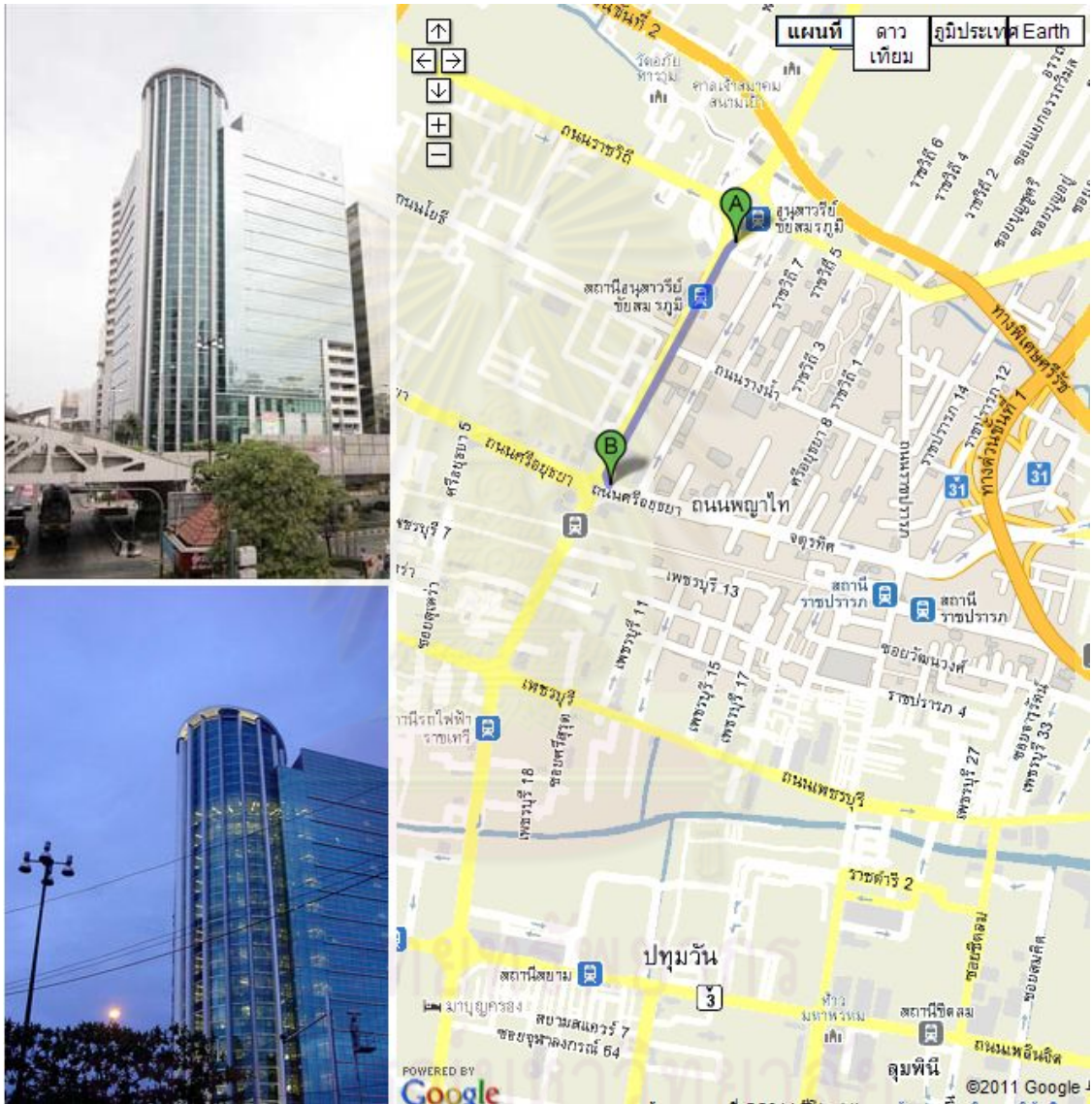
จากข้อมูลทำให้เห็นชัดว่า มีผู้ที่เรียนกวดวิชาอยู่ในสายวิทยาศาสตร์ประมาณร้อยละ 50 ซึ่งหมายความว่า อีกครึ่งหนึ่งของผู้ที่เรียนกวดวิชาคือเด็กที่อยู่ในสายศิลป์ จึงทำให้เห็นการเติบโตของการเรียนกวดวิชาที่เพิ่มขึ้นจากการเรียนเพื่อติวสอบเข้า มาเป็นการเรียนเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาสอดคล้องกับข้อมูลภาคสนามที่ผู้วิจัยพบคือ นักเรียนที่เข้ามาเรียนกวดวิชาไม่ได้เรียนแค่วิชาคณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์อย่างเดียว แต่ขณะนี้มีส่วนการเรียนวิชาอังกฤษและสังคมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากวิชาเหล่านี้มีเนื้อหาที่ต้องเรียนค่อนข้างมาก ไม่สามารถจับประเด็นได้ว่าส่วนใดจะออกข้อสอบ ประกอบกับเนื้อหาที่ต้องเรียนเป็นทั้งความจำและการวิเคราะห์ ดังนั้นการเรียนกวดวิชาเพิ่มเติมจึงช่วยให้นักเรียนเหล่านี้ประสบความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า การเรียนกวดวิชาไม่ได้จำกัดอยู่ที่กลุ่มเด็กเรียนเก่งเท่านั้น แต่เด็กที่เรียนปานกลางหรือเรียนไม่เก่งก็เริ่มเรียนกวดวิชามากขึ้น เพราะระบบการศึกษาไทยได้ปรับวิธีการสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้มีสัดส่วนคะแนนจากโรงเรียนเพิ่มขึ้น ดังนั้นการทำคะแนนที่โรงเรียนให้ดีจึงมีความสำคัญมากขึ้นตามไปด้วย

“กวดวิชา” กับ “อาคารวรรณสรณ์”

“อาคารวรรณสรณ์” เป็นอาคาร 16 ชั้น ชั้น 1 – ชั้น 15 เป็นชั้นเรียน ร้านอาหาร และศูนย์อาหาร จะตั้งอยู่ชั้น 2 ชั้น 3 และชั้น 10 ส่วนชั้น 16 จะเป็นที่ทำการของอาคารวรรณสรณ์

อาจารย์อนุสรณ์เจ้าของอาคารวรรณสรณ์อธิบายว่า “ตึกเราเน้นการบริหารให้นักเรียนและผู้ปกครองมีความสะดวกในการเดินทางมาเรียน โดยเลือกที่ตั้งบริเวณรถไฟฟ้า อยู่ใกล้กับอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิซึ่งมีรถตู้จากต่างจังหวัดเดินทางเข้ามา และใกล้กับสถานีรถไฟพญาไทและ Airport link สถานีพญาไท มีที่จอดรถภายในอาคาร มีร้านอาหารทำให้นักเรียนไม่ต้องออกไปซื้ออาหารข้างนอก เพราะนักเรียนบางคนต้องเรียนหลายชั่วโมงต่อกันไม่มีเวลาเดินออกไปซื้อข้าวกิน เมื่อก่อนเราอยู่แถวสยามสแควร์ พ่อเด็กเรียนจากที่หนึ่งเสร็จก็ต้องเดินไปหาข้าวกินก่อน แล้วก็ต้องเดินไปอีกที่ ใช้เวลาพักกลางวันบางครั้งก็เกือบชั่วโมง เพราะไปกินข้าวก็ต้องรอเขาทำกับข้าว

อีก เราจึงนำร้านอาหารมาไว้ในอาคาร ทำให้เด็กสามารถประหยัดเวลาเดินทางได้ และมีอาหารหลายชนิดให้เลือกซื้อ”

ภาพที่ 3 แสดงที่ตั้งอาคารวรรณสรณ์

การเกิดขึ้นของอาคารวรรณสรณ์

“อาคารวรรณสรณ์” เป็นอาคารกวดวิชาแห่งแรกที่เป็นศูนย์กลางของการเรียนกวดวิชาที่รวบรวมกลุ่มโรงเรียนกวดวิชาชื่อดังมาอยู่ในอาคารแห่งนี้ โดยมีที่ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกพญาไทใกล้กับอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิซึ่งเป็นศูนย์กลางการเดินทางของคนกรุงเทพฯ การรวมกันของโรงเรียนกวดวิชา ร้านอาหาร ร้านหนังสือ ร้านกาแฟ ให้อยู่ภายในอาคารแห่งเดียวกัน ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับชีวิตของผู้ปกครองและนักเรียนที่มาเรียนกวดวิชา มาก เพราะไม่ต้องเคลื่อนที่ออกไปไหนนอกอาคารกวดวิชา ทุกคนสามารถใช้ชีวิตภายในอาคารกวดวิชาได้ทั้งวัน ไม่ว่าจะเป็นนั่งกิน นั่งเล่น จับพักผ่อน เพื่อคอยเวลาที่ลูกเรียนกวดวิชาเสร็จ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบดังที่กล่าวมาได้เปลี่ยนภาพของโรงเรียนกวดวิชาให้เป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่ผู้ปกครองสามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อน และทำงานอดิเรกไปพร้อม ๆ กับคอยดูแลหาซื้ออาหารกลางวันให้กับลูก ๆ ที่มีตารางเรียนพิเศษเต็มตลอดทั้งวัน

“ตอนที่คิดจะสร้างตึกนี้ให้เป็นที่รวมของโรงเรียนกวดวิชาเพราะคิดว่าถ้าจ่ายค่าเช่าที่อยู่ที่ยุติธรรม สยามสแควร์ก็มีแต่แพงขึ้นเรื่อย ๆ และก็ไต่ยื่นผู้ปกครองหลายคนบ่นเรื่องการเดินทางไปเรียนจากโรงเรียนหนึ่งไปอีกโรงเรียนหนึ่งซึ่งมันต้องใช้เวลา ถ้าเด็กต้องเรียนต่อ ๆ กันหลายที่ก็ลำบากอยู่เหมือนกัน พอได้คุยกับเจ้าของโรงเรียนกวดวิชาหลายที่แล้วเค้าก็เห็นตรงกันว่าถ้าเราทำเป็นตึกของเราเองให้โรงเรียนกวดวิชามาเปิดรวมกัน เราก็ไม่ต้องกังวลเรื่องค่าเช่าที่แล้วเพราะมันเป็นของเราเอง เราอยากให้อะไรอยู่ตรงไหนก็ได้ เราอยากให้เด็กได้กินอาหารดี ๆ มีห้องน้ำสะอาดให้ใช้เราก็จัดการได้เอง อย่างในตึกนี้ร้านอาหารที่มีก็เป็นร้านที่มีคุณภาพ มีร้านหนังสือ ร้านขายขนม แต่เราจะไม่มีร้านเกมส์ หรือร้านขายการ์ตูน เราพยายามจะสร้างสิ่งที่มีต่อการเรียนของเด็กให้มากที่สุด เพื่อที่เด็กจะได้เต็มที่กับการเรียนของพวกเขา”

อาจารย์อนุสรณ์ เจ้าของตึกวรรณสรณ์ (สัมภาษณ์, มิถุนายน 2552)

อาคารวรรณสรณ์หรือที่เด็กที่เรียนกวดวิชาเรียกกันติดปากว่า “ตึกอู๋” เกิดจากแนวคิดในการสร้างศูนย์รวมของกลุ่มโรงเรียนกวดวิชาชื่อดังของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเคมี อาจารย์อู๋, ภาษาอังกฤษพี่แนน, Applied Physics ซึ่งจากการสัมภาษณ์คุณอนุสรณ์ ศิวะกุล ผู้บริหารของอาคารวรรณสรณ์พบว่า

เริ่มแรกอาจารย์สอนในโรงเรียนในเวลาปกติและสอนพิเศษเพิ่มหลังจากโรงเรียนเลิก ครั้งแรกสอนที่บ้านเป็นนักเรียนที่เรียนที่โรงเรียนและติดใจการสอนของอาจารย์ผู้ เริ่มจาก 2-3 คน และเพิ่มเป็นประมาณ 15 คน การสอนในช่วงแรกเป็นการสอนให้กลับกลุ่มนักเรียนที่เคยเรียนที่โรงเรียนที่อาจารย์สอน มีทั้งเด็กที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนกับอาจารย์ แต่ได้ยินเพื่อนพูดถึงว่า สอนดีจึงมาเรียน การสอนในช่วงนี้นอกจากจะสอนที่บ้านแล้วยังเป็นมือปืนรับจ้างไปสอนตามบ้านของนักเรียนด้วย

อาจารย์อนุสรณ์เริ่มสอนพิเศษครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ 27-28 ปี ส่วนอาจารย์ผู้เริ่มสอนเมื่ออายุประมาณ 25-26 ปี แต่ก่อนหน้านี้ก็มีการสอนพิเศษบ้างแล้ว แต่ไม่ได้จริงจังและคิดเรื่องเงินค่าตอบแทนเท่าใดนัก เป็นการสอนให้กับกลุ่มเพื่อนและลูก ๆ ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เพิ่งเริ่มสอนจริงจังมากยิ่งขึ้นตอนสอนที่ Central แต่ยังคงสอนอยู่กับอาจารย์กวดวิชารายอื่น จนมีเด็กมาเรียนมากขึ้นจึงได้ออกมาเปิดสอนเองที่สะพานควาย

โดยเมื่อออกมาเปิดกวดวิชาเองแล้วก็เห็นว่า การเรียนกวดวิชาในสมัยนี้กับสมัยก่อนแตกต่างกันมาก การเรียนกวดวิชาในสมัยก่อนเด็กมักจะมาเรียนเพื่อ “กวดวิชา” เพื่อเข้าสถาบันที่มีชื่อเสียง เข้ายาก โดยมักจะเป็นการเรียนกวดวิชาเฉพาะกลุ่ม เช่น การเรียนกวดวิชาเพื่อเข้าโรงเรียนของทหาร หรือ โรงเรียนพยาบาล ซึ่งจะสอนทุกวิชาในที่เรียนแห่งเดียว แต่ยังไม่ค่อยมีโรงเรียนกวดวิชาใดทำโรงเรียนกวดวิชาเพื่อ “กวดวิชา” เพียงแค่วิชาเดียวเท่านั้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปอาจจะเป็นเพราะการแข่งขันสอบเข้ามีมากขึ้นก็ทำให้การกวดวิชาต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กที่อยากเรียนมากขึ้น

โรงเรียนกวดวิชาเคมีของอาจารย์ผู้เกิดขึ้น จากความต้องการของผู้เรียน โดยการเรียนนี้ ต้องเรียนตั้งแต่พื้นฐาน ไม่มีการเรียนที่กวดวิชาระยะสั้น ๆ แล้วจะประสบความสำเร็จ (ถ้ามีก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของเด็กด้วย) การเรียนลักษณะนี้เกิดขึ้นจากกลุ่มเด็กที่ต้องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นการติวอย่างต่อเนื่องก่อนที่จะสอบแข่งขัน โดยเริ่มต้น อาจะเริ่มเรียนช่วงต้น ม.3 เพื่อเตรียมสอบเข้า ม.4 แต่หลัง ๆ มาเด็ก ม.1 ม.2 ก็มาติวกันแล้วเพื่อจะสอบเข้าโรงเรียน ม.4 ที่คาดหวังซึ่งจะมีการแข่งขันสูง และในปัจจุบันแม้กระทั่ง ป.6 ก็ยังมีการกวดวิชากันตั้งแต่ ป.2 เรื่อยมา เด็กกลุ่มนี้ที่มาเรียนส่วนใหญ่แล้วจะเป็นพวกที่มาเรียนเพื่อให้ได้ความรู้

ประสบการณ์จากการทำโรงเรียนกวดวิชาทำให้ได้เห็นเด็กหลายแบบ เด็กแต่ละคนที่เข้ามาเรียนกวดวิชาต่างก็มีเป้าหมายกันทั้งนั้น แต่โดยส่วนใหญ่แล้วก็ต้องการกวดเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้ได้ ในความเห็นของเด็กการเรียนในโรงเรียนปกติและในโรงเรียนกวดวิชามีความแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่ยังไม่สามารถบอกความแตกต่างหรือรายละเอียดได้มาก หากจะมองหาจริงๆ จุดที่ต่างกันบ้างก็คือคุณภาพการสอนของครู เพราะครูในโรงเรียนปัจจุบันต้องทำหน้าที่หลายอย่างนอกเหนือจากการสอน ต่างจากครูในโรงเรียนกวดวิชาที่ทำหน้าที่สอนได้เต็มที่ เพราะเราจะมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกให้อยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น การทำเอกสารให้เป็นรูปเล่ม หรือการเตรียมอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ

ทั้งอาจารย์อนุสรณ์และอาจารย์อุ๊ต่างเคยเป็นครูที่อยู่ในระบบโรงเรียนมาแล้ว แต่ทั้งสองก็ตัดสินใจออกจากระบบโรงเรียน มาทำโรงเรียนเรียนกวดวิชาแทน เพราะต้องการเป็น “ครูที่สอนหนังสือจริง ๆ” เนื่องจากภาระหน้าที่ของครูในโรงเรียนปกติจะต้องทำงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานสอนมากขึ้น เช่น งานเอกสาร งานวิจัย งานดูแลนักเรียนประจำชั้น ทำให้ไม่สามารถเตรียมการสอนได้อย่างที่คาดหวังไว้ การออกมาทำโรงเรียนกวดวิชาก็ช่วยให้ “ครูได้ออกมาสอนจริง ๆ”

การทำโรงเรียนกวดวิชาไม่ใช่เรื่องง่ายที่ใครก็คิดอยากจะทำได้ เพราะมันไม่ใช่ธุรกิจทั่วไป แต่มันคือธุรกิจที่ลงทุนกับความหวังของเด็ก เพราะฉะนั้นการบริหารจัดการต้องทำอย่างสุดความสามารถและต้องมั่นใจว่าเด็กจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ ความจริงแล้วโรงเรียนกวดวิชาของอาจารย์อุ๊ก็มีอยู่หลายสาขา แต่ละสาขาก็พยายามหาทำเลที่ตั้งให้อยู่ใจกลางเมือง หรือเด็กสามารถเดินทางมาเรียนได้สะดวก ในกรุงเทพฯ ก็มีหลายสาขาโดยเฉพาะสาขาสยามสแควร์เป็นสาขาที่มีเด็กเข้ามาเรียนมาก เนื่องจากอยู่บริเวณใจกลางเมือง มีสถานที่บันเทิงเด็กสามารถไปเดินเล่นหลังจากเรียนเสร็จแล้วได้ แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่บ้าง เช่น ถ้าเด็กลงเรียนไว้หลายวิชา และต้องเดินทางจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งก็ต้องเสียเวลา และบางครั้งก็ไม่มีเวลาทานอาหาร ประกอบกับเป็นช่วงที่จุฬาฯ จะขึ้นค่าเช่าที่บริเวณสยามสแควร์ ก็เลยตัดสินใจมาสร้างตึกบริเวณสี่แยกพญาไท เมื่อดูจากองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างแล้วก็เห็นว่า การเดินทางก็สะดวกดี มีรถเมย์ รถไฟฟ้า รถไฟ เด็กน่าจะเดินทางมาได้สะดวก และการสร้างเป็นตึกสูง เป็นศูนย์รวมของโรงเรียนกวดวิชามันก็น่าจะดีกว่าการอยู่กระจายกัน เพราะเราไม่สามารถบริหารจัดการอะไรได้ การมีตึกเป็นของตัวเองก็ทำให้เราบริหารจัดการได้เอง ร้านอาหารที่มีคุณภาพให้เด็กได้ทานได้ในราคาที่พอสมควร เมื่อมองจากทุกมุมแล้วก็เลยเริ่มโครงการสร้างตึกวรรณสรณ์

ก้าวแรกสู่ยูแลนด์

ก้าวแรกที่เข้าสู่อาคารวรรณสรณ์เหมือนกับเรากำลังก้าวเข้าสู่อีกโลกหนึ่ง โลกที่มีแต่เด็ก ไม่ว่าจะเดินหรือมองไปทางไหนก็จะพบเห็นแต่เด็ก แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีสันสดใส เดินกันพลุกพล่านก้าวขึ้นสู่บันไดเลื่อนจากชั้นหนึ่งขึ้นไปยังชั้นสอง เด็กน้อยยกกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งยืนคุยกันเสียงดังจ๊อกแจ๊กอยู่หน้าลิฟต์ทั้ง 3 ตัว เพื่อขึ้นไปยังโรงเรียนกวดวิชาที่อยู่ในชั้นที่สูงขึ้นไป ในบริเวณชั้นล่างของอาคารเปรียบเสมือนทางเข้าสู่ดินแดนกวดวิชาของกลุ่มเด็ก ๆ ตั้งแต่กลุ่มเด็กเล็กไปจนถึงกลุ่มเด็กโตที่กำลังจะเข้ามหาวิทยาลัย บริเวณโถงด้านล่างนี้ได้ใช้พื้นที่แทบทุกส่วนอย่างคุ้มค่า มีร้านอาหาร ร้านไอศกรีม เก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน และที่ขาดไม่ได้คือประชาสัมพันธ์ผู้วิจัยเดินทางเข้าสู่อาคารวรรณสรณ์แต่รู้สึกว่าจะไม่อยากหยุดที่ชั้นหนึ่งนี้สักเท่าไรเพราะมันรู้สึกเหมือนกับว่าชั้นนี้เป็นแค่ทางผ่านสำหรับการเดินทางเข้าสู่โรงเรียนกวดวิชาที่แท้จริงมากกว่า การหยุดอยู่เฉย ๆ สักวินาทีบริเวณชั้นนี้จึงทำให้หลายคนพากันจ้องมองมาที่เราได้ เนื่องจากผู้คนที่เดินผ่านชั้นนี้ต่างรีบเดินและตรงไปยังบันไดเลื่อนซึ่งมีอยู่สองตัว หรือไม่ก็ไปที่กลุ่มลิฟต์มากกว่า จะมาหยุดยืนอยู่บริเวณโถงตรงกลาง ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะเดินตาม “พวกเขา” ไป โดยเลือกไปทางบันไดเลื่อนเพราะอยากเห็นอะไรต่อมิอะไรให้มากที่สุด ซึ่งอย่างน้อยที่สุดการยืนอยู่บนบันไดเลื่อนก็ทำให้เรามองเห็นความเคลื่อนไหวรอบตัวเราได้ชัดเจน มากกว่าการขึ้นลิฟต์ที่มองเห็นแค่เพียงหน้าของคนที่ยืนอยู่ข้าง ๆ เรากับประตูลิฟต์เท่านั้น

ที่ชั้นที่สองของอาคารแห่งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้หยุดยืนนิ่ง ๆ และได้สังเกตเห็นความเคลื่อนไหวของกลุ่มคนอีกครั้งหนึ่ง บริเวณที่แห่งนี้ดูเหมือนจะเป็นที่ที่หยุดนิ่งมากที่สุดเมื่อเทียบกับชั้นแรกที่ผ่านมา ชั้นที่สองของอาคารวรรณสรณ์แบ่งเป็นศูนย์อาหารและพื้นที่นั่งสำหรับเด็กที่มา นั่งคอยเพื่อจะเข้าเรียนตามตารางของแต่ละคน ผู้คนที่อยู่ในศูนย์อาหารนี้ค่อย ๆ นั่งทานอาหารโดยไม่ได้รีบร้อนแต่อย่างใด ภายในนี้ไม่ได้มีเพียงแค่เด็กที่มาเรียนกวดวิชาเท่านั้น ยังมีผู้ปกครองหลายคนมานั่งดูโทรทัศน์ บางคนนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ อ่านหนังสือนิตยสารต่าง ๆ บางคนก็นั่งกินข้าว บางคนนอนหลับห้อยเท้ากับโต๊ะ พื้นที่นี้อาจจะเรียกว่าเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ตรงกันข้ามกับพื้นที่ในชั้นหนึ่งของตึกวรรณสรณ์ ถ้าเปรียบเทียบพื้นที่ชั้นหนึ่งว่าเป็นดินแดนที่มีแต่ความวุ่นวาย ไม่มีการหยุดพัก บริเวณชั้นสองก็เปรียบเหมือนดินแดนที่ทุกสิ่งดูเหมือนจะหยุดพักกันหมด ไม่ว่าจะเด็กที่มา นั่งอ่านการ์ตูน นั่งกินข้าวพูดคุยหยอกล้อกัน บางคนก็เอาเครื่องเล่นเกมออกมาเล่น ผู้ใหญ่บางคนก็นั่งกินข้าว ในขณะที่บางคนก็นั่งทำงานอดิเรกของตนไป แต่ค่อยมีใครในชั้นนี้พูดคุยกันมากนัก จะมีก็เพียงเด็กที่มาเป็นกลุ่มเท่านั้น ผู้ปกครองและเด็กที่มาคนเดียวกันต่างก็ทำ

กิจกรรมของตนไปเรื่อย ๆ บางครั้งก็ยกนาฬิกาข้อมือของตนเองขึ้นมาดู แล้วก็ก้มหน้าทำกิจกรรมของตนต่อไป

ผู้วิจัยเริ่มก้าวขึ้นสู่บันไดเลื่อนอีกครั้งและก็ต้องพบกับความเงียบ รวากับไม่มีอะไรอยู่ ณ ที่แห่งนั้น เนื่องจากมันคือช่วงเวลาที่มีนักเรียนส่วนใหญ่กำลังติวกันอยู่พื้นที่ตั้งแต่ชั้น 3 ไปจนถึงชั้น 15 ซึ่งเป็นชั้นสูงสุด ในชั้นสองแห่งนี้จึงดูเงียบราวกับไม่มีอะไรอยู่เลย มีเพียงแค่งุ่มผู้ปกครองนั่งคอยลูกอยู่ตามทางเดิน เก้าอี้ และเด็กน้อยที่กำลังรอคอยเวลาเข้าเรียนอยู่เท่านั้น แต่เมื่อถึงเวลาหมดชั่วโมงเรียน กลุ่มเด็กจำนวนมากที่เดินออกจากห้องเรียน ทำให้ผู้วิจัยต้องหลบยืนอยู่ริมทางเดินทันที มันช่างต่างจากช่วงเวลาก่อนหน้านี้นักมากนัก ช่วงเวลาที่เด็กออกมาพัก เสียงดังจ๊อกแจ้กจะกินเวลาประมาณ 10-15 เท่านั้น หลังจากนั้นทุกอย่างก็จะกลับเข้าสู่ปกติ

ปัญหาการศึกษาไทยจากมุมมองอาจารย์อนุสรณ์ (ผู้บริหารของอาคารวรรณสรณ์)

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ข้อมูลมาจากอาจารย์อนุสรณ์ซึ่งปัจจุบันก็ไม่ได้สอนหนังสือแล้ว แต่เป็นผู้บริหารอาคารวรรณสรณ์ โดยอาจารย์อนุสรณ์ได้มองปัญหาที่ระบบการศึกษาไทยกำลังเผชิญอยู่ทั้งหมดซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 มาตรฐานซึ่งมีผลให้แต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน

มาตรฐานแรก คือ มาตรฐานของวิชาชีพครูไม่เท่ากัน ครูขาดประสิทธิภาพ มีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ มาตรฐานของครูแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน ครูในปัจจุบันมีความรู้สึกด้อยกว่าอาชีพครู เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น (สถานะทางสังคมอาจจะดี แต่สถานะทางเศรษฐกิจมักจะด้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ) คุณสมบัตินี้ที่ครูควรจะมีคือ ความเสียสละ แต่ในเมื่อตัวครูยังไม่พร้อม ยังไม่มีความเป็นอยู่ที่สมฐานะ จะพร้อมเสียสละให้ผู้อื่นได้อย่างไร อาจารย์อนุสรณ์คิดว่า “ถ้าหากครูมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีวิถีความเป็นอยู่ที่ดี ก็จะช่วยให้พัฒนาการสอนให้กับนักเรียนได้ดีมากยิ่งขึ้น”

มาตรฐานที่สอง คือ มาตรฐานการบริหารจัดการ (โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณ) มักจะมีเรื่องของระบบพวกฟองที่เข้ามาเกี่ยวข้อง จนทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ ในประเด็นเรื่องงบประมาณจะแบ่งออกเป็นงบประมาณที่ได้จากรัฐ (ส่วนน้อย) และงบประมาณที่โรงเรียนหาเพิ่ม (ขึ้นอยู่กับความสามารถของโรงเรียน)

มาตรฐานที่สาม คือ มาตรฐานของผู้เรียน คุณภาพของผู้เรียนมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ Brand Name ของแต่ละโรงเรียน โรงเรียนไหนเป็นพวก Brand Name ก็จะได้รับความสะดวกจากเด็กที่ค่อนข้างเรียนดี ส่วนโรงเรียนที่ไม่ใช่ Brand Name ก็มักจะไม่ได้รับความสนใจ แม้ว่าโรงเรียนอาจจะสอนดีก็ตาม

โรงเรียนบางโรงเรียนขาดการสนับสนุนจากชุมชนและสังคม ทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนได้ดีเท่ากับโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุน

ประเด็นปัญหาเรื่องการเรียนกวดวิชา ความจริงแล้วเริ่มขึ้นจากใคร ไม่จำเป็นที่จะต้องถาม แต่สิ่งสำคัญที่ต้องเน้นย้ำ คือ การเรียนหรือกระบวนการเรียนรู้เป็น กระบวนการที่เริ่มตั้งแต่ต้นไปจนถึงเป้าหมายปลายทาง ไม่สามารถหยุดหรือจับเอาช่วงใดช่วงหนึ่งขึ้นมามองได้ การมองเพียงแค่ช่วงใดช่วงหนึ่งเป็นหลักส่งผลให้การพัฒนาศึกษาดำเนินไปอย่างไม่ถูกต้อง เช่น การมองว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยมีความสามารถมากกว่าครูประถม หรือครูมัธยมดีกว่าครูประถม มุมมองความคิดเช่นนี้ที่เป็นตัวแบ่งแยกครู หรือการเรียนออกจากการกัน และส่งผลให้เกิดความต่างและการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และที่สุดแล้ว ก็จะได้เห็นได้จากตัวงบประมาณ (ซึ่งเกิดขึ้นจากการประเมินความสำคัญของแต่ละระดับ)

ถ้าสองมาตรฐานแรกลดลง มาตรฐานที่สามคือนักเรียนก็จะลดลงไปด้วย การศึกษาที่จะเป็นผลดีน่าจะเกิดจาก “รัฐบาลดูแลโรงเรียนให้ดีมีประสิทธิภาพ+ชุมชนที่นำอยู่อาศัย = การศึกษาที่ดี”

โดยสรุปแล้วโอกาสที่มาตรฐานของโรงเรียนจะเท่ากันนั้นไม่มี และไม่มีทางมีได้ ไม่ว่าจะ เป็นประเทศใดในโลกแต่สามารถลดความแตกต่างให้น้อยลงได้ ซึ่งก็จะเป็นตัวกำหนดว่า “กวดวิชา ยังจำเป็นต้องมีในสังคมไทยอีกหรือไม่” เพราะถ้าการศึกษาไทยดีแล้ว กวดวิชาก็จะหายไปเอง

อาจารย์อนุสรณ์มองว่า “การเรียนการสอนในปัจจุบัน คือ การเรียนการสอน + ภาระหน้าที่” ซึ่งเป็นการมองครูเป็นหลักของการสอน ปัญหาของการศึกษาไทยเกิดขึ้นจากเรื่องของ “ครู” ความทุ่มเทต่อการสอนไม่มากพอ ความมุ่งมั่นน้อยลง รวมถึงศรัทธาในวิชาชีพน้อยลง เมื่อครูผู้เป็นหลักสำคัญของการศึกษาเกิดภาวะเช่นนี้ การเรียนการสอนในปัจจุบันก็ไม่น่าจะแตกต่างกัน

อาจารย์อนุสรณ์ได้มองแนวทางการพัฒนามาตรฐานของครูไว้ว่า จะต้องรวมเรื่องของการเรียนการสอนและมาตรฐานในวิชาชีพ (มีผลต่อเงินเดือน) เข้าไว้ด้วยกันเพราะปัจจุบันมันแยกออกจากกัน มีมาตรฐานอาจจะไม่ได้หมายความว่าสอนดี ในขณะที่สอนดีอาจจะไม่ได้รับการคัดเลือกว่ามีมาตรฐานก็ได้ เกิดภาวะที่คนเงินเดือนเยอะ อายุเยอะ แต่ด้อยประสิทธิภาพ ผู้คนเงินเดือนน้อย อายุน้อย มีความสามารถไม่ได้ ซึ่งมีผลบั่นทอนความรู้สึกของครูเรื่อยมา

การพัฒนาคุณภาพของครูที่ดีควรจะวัดที่คุณภาพในการสอนของครู โดยให้เป็นเงินพิเศษ ถ้าสอนดีก็ได้ ถ้าสอนไม่ดีก็ไม่ได้ ก็จะช่วยให้ครูได้พัฒนาตัวเองอยู่เสมอ อาจจะมีการประเมินบ้างในรอบหลายปี

ประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาไทยก็คือ หลักที่นักเรียนควรจะได้จากห้องเรียน นักเรียนกลับไม่ได้ จึงต้องออกมาหากระบวนการเสริม จนเด็กเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นว่า กระบวนการหลัก นอกจากนั้นแล้วยังพบปัญหาที่โรงเรียนทำตัวเองเป็นโรงเรียนกวดวิชา โดยให้ครู มาสอนและให้ค่าชั่วโมงแก่ครู ซึ่งครูที่มีความสามารถมองว่าไม่ยุติธรรมผู้ออกไปสอนเองได้รายได้ ดีกว่า ในที่สุดโรงเรียนก็เหลือแต่ครูที่นักเรียนไม่ต้องการมาสอนแทน มักจะออกมาในรูปแบบที่โรงเรียน จัดครูให้มาสอนนักเรียนแต่ละกลุ่มเอง แต่ประเด็นสำคัญก็คือ “นักเรียนต้องการเลือกครูที่พวกเขา อยากเรียนด้วย และนี่เองที่เป็นผลให้กวดวิชาเติบโตอย่างต่อเนื่อง เพราะพวกเขาสามารถเลือกครู ที่จะเรียนด้วยได้”

เด็กที่มาเรียนกวดวิชาอาจจะแบ่งได้เป็น เด็กเก่งที่อยากจะเก่งอีก เด็กที่เรียนพอใช้แล้ว อยากจะเก่ง และเด็กที่เรียนอ่อนแต่อยากเรียนให้ได้เหมือนเพื่อน ซึ่งเป็นธรรมชาติของการแข่งขัน ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายมีอยู่น้อยทุกคนจึงต้องการไปให้ถึงเป้าหมายที่ตัวเองหวังไว้

อาจารย์มองเรื่องของเด็กที่เรียนกวดวิชาไว้ว่า เป็นเรื่องของโอกาสที่พวกเขาแสวงหา คนที่ต้องการโอกาสที่ดีกว่าคนอื่นก็ต้องลงทุนมากกว่าคนอื่น ในขณะที่เดียวกันรัฐก็ต้องพยายาม ลดช่องว่างความต่างตรงนี้ลง โดยการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเพราะไม่เช่นนั้นแล้ว การศึกษาก็จะเป็นเรื่องของคนที่มีฐานะหรือมีเงินได้เปรียบคนที่จนกว่ามากเกินไป

ถ้าระบบการศึกษาเป็นอย่างนี้ต่อไปเรื่อย ๆ การศึกษาไทยก็จะยิ่งแย่งลง อาจจะเห็น ตัวอย่างของอาชีพวะสมัยก่อนกับสมัยนี้ สมัยก่อนจบมาทำงานทำมีความสามารถ สมัยนี้กลายเป็น แรงงานที่ไม่ได้คุณภาพ เพราะระบบการศึกษาไทยคัดเอาเด็กที่ค่อนข้างมีความสามารถให้มา เรียนสายสามัญเกือบหมด แล้วเหลือเด็กที่ไม่พร้อมจะเรียนไปให้กับกลุ่มอาชีพวะ ทำให้การเรียน อาชีพวะไม่เกิดผลดีต่อการพัฒนาประเทศ และเด็กที่เข้ามาเรียนในสายสามัญก็ขาดคุณภาพ เพราะบางคนความสามารถไม่ถึงก็ยังไม่ยอมจะเรียน เพราะเป็นค่านิยมของสังคมไปแล้ว ปัญหาที่ เกิดขึ้นและมองเห็นที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กก็คือ การไม่จัดสรรเด็กให้ได้เรียนตามความสามารถ แต่ให้ “เรียนอย่างที่คุณอยากเรียน ซึ่งมันอาจจะไม่เหมาะสมกับตัวของนักเรียนก็ได้ การทำเช่นนี้จะ ก่อให้เกิดการสูญเปล่าทั้งกับตัวของนักเรียน และรัฐบาล”

การปรับหลักสูตรในปัจจุบันซึ่งมีผลอย่างมากต่อการจัดการเรียนการสอน ไม่ได้มีการดูว่าของเก่าแย่อย่างใด ดีหรือไม่ดี แต่กลับรื้อทิ้งแล้วสร้างใหม่ สิ่งที่ดี รูปแบบการสอนที่ดีของครูที่มีมา โครงสร้างเนื้อหาที่แต่ละวิชามีความสัมพันธ์กันถูกทำลายไป สุดท้ายแล้วอาจจะต้องวกกลับมาใช้ของเดิม แต่สิ่งที่เพิ่มเข้ามาด้วยซึ่งเกิดขึ้นจากอิทธิพลของการเมืองคือ แนวคิดที่ว่ายิ่งเรียนนานยิ่งดี จากเรียน 9 ปี เป็น 12 ปี และในที่สุดก็เป็น 15 ปี ทั้งนี้ไม่ได้มีอะไรมายืนยันว่าการที่เด็กอยู่ในระบบ การศึกษานานจะหมายความว่าพวกเขาจะเป็นกำลังคนที่มีคุณภาพของประเทศได้

“การแข่งขัน” เป็นปัจจัยที่ทำให้กวดวิชาเข้ามามีบทบาทในระบบการศึกษาไทย

ปัจจุบันนี้การแข่งขันนับว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากในทุกส่วนในสังคม และในระบบ การศึกษาก็เช่นกัน การแข่งขันเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการสอบเข้า มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้ก็จะทำให้โอกาสในการทำงานในอนาคตของเด็ก ๆ ดีขึ้น

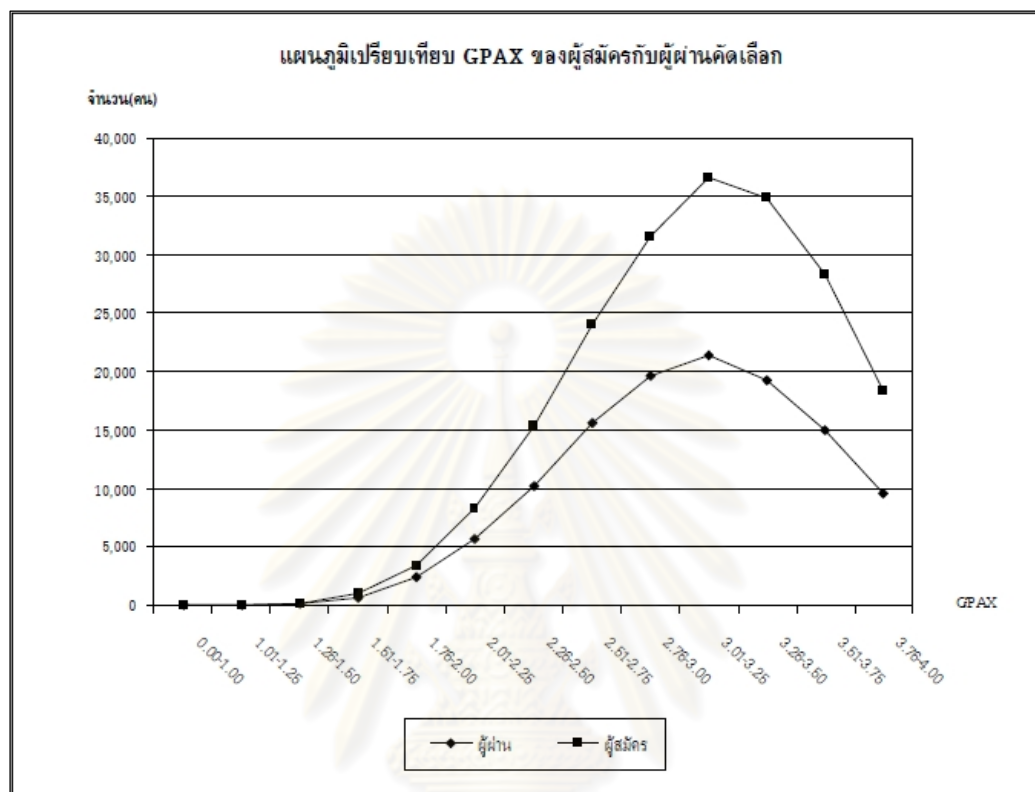
ตารางที่ 3 แสดงสถิติการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552

ที่	มหาวิทยาลัย / สถาบัน	จำนวนนิสิต / นักศึกษาชั้นปีที่ 1			
		รับผ่าน สกอ.	รับตรง	รวม	% ที่รับ ตรง
1	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	4,349	1,818	6,187	29.38
2	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	7,103	6,093	13,196	46.17
3	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1,772	5,665	7,437	76.17
4	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2,917	3,915	6,832	57.30
5	มหาวิทยาลัยทักษิณ	616	2,443	3,059	79.86
6	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	816	2,556	3,372	75.80
7	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	952	1,700	2,652	64.10
8	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	2,789	3,692	6,481	56.97
9	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์	3,693	6,027	9,620	62.65
10	มหาวิทยาลัยบูรพา	2,603	3,188	5,691	56.02
11	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	2,465	7,749	10,204	75.94
12	มหาวิทยาลัยมหิดล	1,307	2,568	3,875	66.27

ที่	มหาวิทยาลัย / สถาบัน	รับผ่าน สกอ.	รับตรง	รวม	% ที่รับ ตรง
13	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	909	2,915	3,824	76.23
14	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	752	1,836	2,588	70.94
15	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	539	1,307	1,846	70.80
16	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	1,733	2,361	4,094	57.67
17	มหาวิทยาลัยศิลปากร	2,238	3,672	5,810	63.20
18	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	4,221	4,326	8,647	50.03
19	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	14,34	3,092	4,526	68.32
20	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง	2,626	2,063	4,689	44.00
21	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	936	2,464	3,400	72.47
22	มหาวิทยาลัยนครพนม	7	400	407	98.28
23	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	26	120	146	82.19
รวมทั้งสิ้น		42,746	71,970	114,716	62.74

จากตารางสถิติข้างต้นนี้พบว่า ผู้สอบเข้ามหาวิทยาลัยจากการยื่นแอดมิชชั่น มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงสามารถรับนักศึกษา เข้าเรียนจากการสอบ Admission ได้ประมาณ 42,000 คน รับจากการสอบตรงได้ประมาณ 72,000 คน รวมแล้วมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงสามารถ รับสมัครผู้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ประมาณ 115,000 ในขณะที่มีผู้สอบ O-net ปี 2552 ประมาณ 343,000 คน เมื่อเทียบสัดส่วนแล้วพบว่า ผู้ที่ผ่านการสอบคัดเลือกจากระบบ Admission และเข้า เรียนในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้มีประมาณร้อยละ 37 และมีผู้ที่ไม่ได้เข้าศึกษาต่อในระดับ มหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก โดยการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในปัจจุบันได้แบ่งคะแนนสำหรับสอบ เข้าออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) ส่วนของคะแนนสอบทั่วประเทศ และ (2) คะแนนที่ได้จากสัดส่วนผล การเรียนในห้องเรียนในโรงเรียน จากเดิมที่นักเรียนแค่สอบตอนปลายเทอมในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนก็จะต้องตั้งใจเรียนมากขึ้น เพื่อให้ได้ผลการเรียนที่ดีตลอดระยะเวลา 3 ปีที่เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ภาพที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบ GPAX ของผู้สมัครกับผู้ผ่านการคัดเลือกในปีการศึกษา 2552

จากแผนภาพพบว่า นักเรียนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ไม่จำเป็นจะต้องมีคะแนนเกรดเฉลี่ยรวมดี เพราะคะแนนอีกส่วนขึ้นอยู่กับการทำข้อสอบสำหรับเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ก็มาเรียนกวดวิชาเพื่อเพิ่มคะแนนในส่วนการทำข้อสอบนี้

การแข่งขันจึงมีส่วนอย่างมาก ทั้งต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย และการเรียนกวดวิชา เนื่องจากสังคมเปิดโอกาสให้ทุกคนแข่งขันได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนที่ตั้งใจเรียนในห้องเรียน หรือนักเรียนที่นั่งหลับตลอดเวลาในห้องก็ต้องทำข้อสอบชุดเดียวกันได้ นักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียนอาจไปเรียนกวดวิชาเพื่อให้ได้คะแนนสอบที่ดี ทั้งนี้เพราะการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยต้องใช้ข้อสอบเป็นตัววัด ถ้าหากการเรียนกวดวิชาช่วยสรุปเนื้อหาที่จำเป็นและเก่งเนื้อหาสำหรับการสอบ เด็กที่ไม่ตั้งใจเรียนก็มีสิทธิ์ที่จะได้รับคัดเลือกเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ซึ่งในมุมมองนี้การเรียนกวดวิชาจึงดูเหมือนว่าเป็นส่วนที่ไม่ดี เพราะเป็นส่วนเสริมให้เด็กออกมาเรียนกวดวิชามากขึ้น

การแข่งขันนั้นมีอยู่ในสังคมมนุษย์จนดูเหมือนกับว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มนุษย์จะต้องแข่งขันกัน ในระบบการศึกษาก็มีการแข่งขันเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเพื่อชิงทุนการศึกษา หรือการสอบคัดเลือกเข้าเรียนของสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ ตั้งแต่ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ซึ่งเป้าหมายของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน บางคนต้องการเรียนเพื่อหาความรู้ให้กับตัวเอง บางคนต้องการเรียนเพราะไม่ชอบทำอย่างอื่นหรือเพราะไม่รู้ว่าจะทำอะไร บางคนเรียนเพื่อให้ได้งานและเชื่อว่าการศึกษาที่ดีจะมาพร้อมกับงานที่ดีด้วย

“ความจริงแล้วหนูก็ยังไม่ได้คิดหรอกว่าจะเรียนอะไรต่อในระดับมหาวิทยาลัย ก็ลองฟังจากเพื่อน ๆ แล้วก็พี่ที่พ่อกับแม่บอกก็รู้สึกว่าจะอยากเรียนเศรษฐศาสตร์ เพราะมันน่าจะรวยได้ดี แต่ถ้าจะเข้าเศรษฐศาสตร์ก็ต้องทำคะแนนสอบให้ได้ดี เพราะคนอยากเข้ากันมาก หนูก็เลยต้องมาเรียนพิเศษนี้แหละ”

ธันวา (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

“การเรียนมันก็คือการแข่งขันอย่างหนึ่งแหละ เพราะถ้าเราไม่แข่งกับเค้าแล้วสุดท้ายเราจะได้อะไร ถ้าเราเอาแต่เรียนเรื่อย ๆ ไม่ไปแข่งขันกับเค้า ถ้าเค้าเรียนเพิ่มแต่เราอยู่เฉย ๆ แค่นี้เค้าก็นำหน้าเราไปแล้ว และทุกวันนี้คะแนนในห้องก็มีผลกับการสอบเข้ามหาวิทยาลัยอีก คะแนนต่างกันนิดเดียวมันก็มีผลตอนเข้ามหาลัยแล้วนะ ความจริงหนูก็คิดเหมือนกันว่าแค่คะแนนเพิ่มเพียงไม่กี่คะแนนมันส่งผลต่อชีวิตเราเลยนะ แต่ก็มันแหละมันอะไรมากก็ไม่ได้ยังไงเราก็เปลี่ยนอะไรมันไม่ได้อยู่แล้ว ถ้าไม่แข่งกับเขาแล้วเราจะทำยังไง”

ธันวา (สัมภาษณ์, ธันวาคม 2552)

การศึกษาในปัจจุบันเน้นการแข่งขันมากเกินไป โดยให้ความสำคัญกับความรู้มากที่สุด และการให้ความสำคัญกับความรู้นั้น ถูกจำกัดเพียงแค่การแข่งขันและการวัดผลตามที่โรงเรียนกำหนด ความรู้ที่มากเกินไปนี้ คือ สิ่งที่โรงเรียนพยายามจะให้นักเรียนทำความเข้าใจและเรียนรู้ แต่ก็กลับให้ผลตรงกันข้าม คือ กลายเป็นการทำให้เด็กไม่เข้าใจ เกิดความไม่ชอบเรียน รวมทั้งอาจเกิดความฉลาดจอมปลอมที่เน้นแต่การท่องจำอย่างเดียว

ความรู้ที่โรงเรียนไม่พอก็ต้องออกมาวดให้ทัน

การเรียนกวดวิชาทุกเย็นของนักเรียนในกรุงเทพและช่วงวันเสาร์อาทิตย์ของนักเรียนต่างจังหวัดเป็นอีกปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนให้เห็นแง่มุมหนึ่งของระบบการศึกษาไทย

ในระหว่างที่ทำการวิจัยผู้วิจัยได้เข้าไปเป็นครูในโรงเรียนแห่งหนึ่ง จึงได้เห็นรูปแบบการใช้ชีวิตของเด็กหลายคนที่คุณเร่งรีบและสะท้อนให้เห็นถึงระดับของการแข่งขันกันที่มันมากขึ้นเรื่อย ๆ

ในคาบเรียนสุดท้ายของวันหนึ่งผู้วิจัยในฐานะของอาจารย์ได้บอกกับนักเรียนในห้องว่า เย็นนี้มีเรื่องจะคุยด้วยเป็นเรื่องของการทำรายงานในรายวิชาที่สอน แต่มีนักเรียนบางคนบอกกับผู้วิจัยว่าไม่ว่าง ไม่สามารถอยู่คุยได้ โดยให้เหตุผลว่าติดยุติเรียนพิเศษ

“หนูต้องรีบกลับบ้านแล้วค่ะ ถ้าอาจารย์ต้องการจะคุยอะไรกับหนูเอาไว้คุยพรุ่งนี้แล้วกัน เพราะหนูต้องไปเรียนพิเศษต่อ”

น้องหมีว (สัมภาษณ์, กันยายน 2552)

การแข่งขันที่เพิ่มขึ้น ทำให้บทบาทของกวดวิชาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาระบบมีความสำคัญมากน้อยแค่ไหนในมุมมองของนักเรียน ทั้งนี้การศึกษาก็ไม่ควรมีแค่การ “สอบ” เท่านั้น การศึกษาคงจะให้มีความสำคัญกับส่วนอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกันด้วย แต่ทุกวันนี้ระบบการศึกษาไทยกลับให้ความสำคัญกับการแข่งขันมากจนกระทั่ง “การสอบ” กลายเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าสิ่งอื่น

เมื่อกกล่าวถึงการเรียนกวดวิชาแล้วจะพบว่า การเรียนกวดวิชาเป็นการนำเนื้อหาที่เรียนในห้องเรียนปกติ มาสรุปและเสริมความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมสำหรับการสอบ ทั้งการสอบในห้องเรียนและการสอบแข่งขันในระดับต่าง ๆ นักเรียนที่เรียนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า ไม่รู้ว่าข้อสอบในโรงเรียนจะเป็นอย่างไร จะยากมากน้อยแค่ไหน แต่อยากมั่นใจว่าตนเองจะสอบได้คะแนนดี ซึ่งคะแนนการสอบในโรงเรียนนี้จะมีผลต่อการสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัย

การสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงหรือการสอบเข้ามหาวิทยาลัยส่วนมาก จะใช้ข้อสอบที่ยากมากกว่าที่เรียนในห้องเรียน โดยเฉพาะข้อสอบแบบสอบตรงของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนอย่างมากที่ทำให้นักเรียนต้องออกไปแสวงหาความรู้นอกห้องเรียน ในขณะที่ความรู้ในห้องเรียนอาจไม่เพียงพอให้นำไปใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัยที่นักเรียนต้องการได้ ดังนั้นจึงเกิดรูปแบบของ “โรงเรียน 3 รูปแบบ” ขึ้นมา ซึ่งต่างก็เอื้อให้เกิดการเรียนกวดวิชาทั้งสิ้น

โรงเรียนในรูปแบบแรก เป็นโรงเรียนที่จัดเนื้อหาในโรงเรียนให้มีเนื้อหาเยอะมากขึ้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำไปสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ซึ่งมักจะมีความรู้เท่ากับความรู้ที่ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 เรียนในมหาวิทยาลัย การจัดเนื้อหาเช่นนี้ในแง่หนึ่งก็เป็นการเตรียม

ความพร้อมให้กับนักเรียนสำหรับเพื่อสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัย แต่อีกมุมหนึ่งก็มักมีนักเรียนบางกลุ่มที่ไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาในห้องเรียนได้ จึงต้องออกมาเรียนเสริมที่โรงเรียนกวดวิชา เพราะโรงเรียนกวดวิชาจะสรุปเนื้อหาที่ต้องเรียนรู้ไว้เป็นประเด็น ๆ ซึ่งการเรียนกวดวิชาสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ ทั้งการเรียนในห้องเรียนและการไปสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัย

โรงเรียนรูปแบบที่สอง เป็นโรงเรียนที่จัดรูปแบบการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด โดยให้นักเรียนเรียนรู้ตามที่กระทรวงกำหนด แต่ความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายบางครั้งยังไม่สามารถใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ โดยเฉพาะข้อสอบตรง และโรงเรียนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมักจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สนับสนุนให้นักเรียนต้องเรียนกวดวิชา เนื่องจากความรู้ในห้องเรียนไม่เพียงพอให้นักเรียนใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้

โรงเรียนในรูปแบบที่สาม เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนได้ไม่ตรงกับตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ซึ่งอาจจะเกิดจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา หรือ ครูผู้สอน รวมถึงขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์สำหรับการทดลองวิทยาศาสตร์ จึงเกิดศัพท์คำว่า “แลปแห้ง” ขึ้นมา เนื่องจากบางโรงเรียนไม่มีอุปกรณ์สำหรับการทดลองให้นักเรียนใช้ หรือ บางครั้งมีเนื้อหาที่ต้องเรียนรู้มาก จึงไม่สามารถจัดการทดลองจริงได้ ก็จะสอนในลักษณะ “แลปแห้ง” แทน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด การจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ก็ช่วยเสริมให้นักเรียนมาเรียนกวดวิชาด้วยเช่นกัน เพราะผู้สอนกวดวิชาจะช่วยสรุปประเด็นและเนื้อหาที่จะต้องใช้ในการสอบทั้งหมดได้

เมื่อมองตามรูปแบบการเรียนการสอนในโรงเรียนทั้ง 3 รูปแบบ ที่ใช้ตัวชี้วัดที่ “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน” จะเห็นว่า การเรียนการสอนในระบบการศึกษาไทยมีความเกี่ยวเนื่องกับระบบประเมินผลอย่างมาก โดยเฉพาะระบบประเมินผลความรู้ด้วยการสอบ ซึ่งประเด็นการสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นประเด็นที่พูดถึงกันอย่างมากในการปฏิรูปการศึกษาในช่วงทศวรรษแรก

การเรียนรู้ที่เรียกว่า “ระบบเงา”

ในหลายประเทศทั่วโลกต่างเรียกปรากฏการณ์กวดวิชาว่าเป็น Shadow system ซึ่งสามารถแปลความได้ว่าระบบเงา ของการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน เงานี้คือตัวที่ลอกต้นแบบมาแทบทุกอย่าง และเงาก็เป็นตัวทำให้ต้นแบบมีความสมบูรณ์เช่นเดียวกัน โดยอาจจะกล่าวได้ว่าต้นแบบเป็นอย่างไรเงาก็จะเป็นอย่างนั้น

หลายประเทศทั่วโลกต่างมีการเรียนกวดวิชาแทบทั้งสิ้น แต่ในบริเวณกลุ่มประเทศยุโรป การเรียนกวดวิชาจะเป็นการเรียนแบบเดี่ยวหรือการเรียนเสริมเฉพาะวิชาที่ไม่ถนัด แต่การเรียนกวดวิชาในประเทศไทยซึ่งให้ความสำคัญกับการสอบแข่งขันมาก ทำให้เกิดการเรียนกวดวิชาเกือบทุกวิชาเพื่อให้ได้คะแนนสอบที่ดี สอดคล้องกับที่ Mark Bray บอกว่าหน้าที่ของกวดวิชา คือ ช่วยเสริมการศึกษาในโรงเรียน ในกรณีของประเทศไทยพบว่าการเรียนกวดวิชามีส่วนช่วยส่งเสริมในประเด็นความมั่นใจในการสอบ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่เรียนเก่ง ซึ่งมาเรียนกวดวิชาเพื่อรักษาผลการเรียนไม่ให้เสียเปรียบ ในขณะที่เด็กที่เรียนอ่อน ก็จะมาเรียนเพื่อเพิ่มเกรด และให้ช่วยสอนการบ้านที่ได้รับมาจากโรงเรียน

การเรียนกวดวิชาเป็นตัวเสริมการเรียนของโรงเรียนควบคู่กันไปอย่างขาดไม่ได้ มีผลทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เพราะแต่ละครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน รวมถึงฝึกนิสัยให้เด็กคิดพึ่งแต่ครู และเกิดความเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ

โดยสรุปแล้วประเด็นสำคัญที่ Mark Bray นำเสนอก็คือ ภาพของการเรียนกวดวิชา ทั้งด้านของเหตุผลความจำเป็นในการเรียน กลุ่มผู้เรียนและผลกระทบที่เกิดจากการเรียนกวดวิชา การเรียนกวดวิชาและการเรียนในระบบโรงเรียนเป็นการเรียนคู่ขนานจนเหมือนเป็นการศึกษาระบบเดียวกัน ความเป็นระบบเดียวกันจะสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนด้อยของการศึกษาที่จัดโดยรัฐ ซึ่งต้องอาศัยการสนับสนุนจากเอกชน ทำให้รัฐบาลต้องย้อนกลับไปดูจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่รัฐได้จัดให้กับประชาชนว่าต้องการให้ประชาชนได้อะไรจากการศึกษา และการศึกษาที่สังคมต้องการควรเป็นอย่างไร

จากการเก็บข้อมูลในงานวิจัยพบว่า ภาพของโรงเรียนกวดวิชาในประเทศไทยส่วนใหญ่แล้วมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Mark Bray โดยเฉพาะที่กล่าวถึงบทบาทของการเรียนกวดวิชาว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระบบโรงเรียนทำให้เห็นว่า การเรียนกวดวิชาเกิดขึ้นได้ เพราะการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ เช่น นักเรียนในห้องเรียนรู้ได้ต่างกันจนเรียนไม่ทันกัน การแข่งขันทางการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนต่อในระดับสูงหรือประกอบอาชีพในอนาคต

วิธีการเรียนแบบการเป็นผู้รับมากกว่าการเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเราไม่อาจจัดการเรียนการสอนได้โดยมองแค่เพียง “ตัวคน” หรือ “หนังสือ” เท่านั้น ทั้งนี้เพราะยังมีเรื่องของระบบวัฒนธรรมแนวคิดต่าง ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในห้องเรียนได้

ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ใช้ข้อมูลของ William Littlewood ซึ่งได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อการคิดและการเรียนรู้ของนักศึกษาเอเชีย และพบว่า มีปัจจัยทางวัฒนธรรมของเอเชีย 3 อย่างที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาเอเชีย ได้แก่ ความเป็นกลุ่มนิยม และ ปัจเจกชนนิยม ทศนคติที่มีต่ออำนาจของคน และการเกิดแรงจูงใจ โดยในงานวิจัยนี้ได้พยายามศึกษาหาปัจจัยทางวัฒนธรรมที่จะส่งผลต่อการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ซึ่งพบปัจจัยตัวหนึ่งซึ่งมีความสำคัญอย่างมากคือ ลักษณะนิสัยการเรียนรู้แบบเป็นผู้รับมากกว่าผู้แสวงหาความรู้ โดยเด็กไทยส่วนใหญ่ชอบที่จะนั่งฟังครูสอนมากกว่าที่จะให้ออกมาแสดงความคิดเห็นเอง ข้อมูลจากงานวิจัยพบว่านักเรียนส่วนหนึ่งไม่กล้าตอบคำถามเพราะกลัวตอบผิด และถูกเพื่อนหัวเราะเยาะกับนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งไม่ตอบเพราะไม่อยากตอบ และรู้สึกว่าจะตอบไปก็ไม่ได้อะไร อยู่เฉยๆ ดีกว่า

ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลของ William Littlewood ที่ได้สรุปถึงอิทธิพลทั้ง 3 อย่างว่ามีผลต่อความคิดและพฤติกรรมของนักเรียน สอดคล้องกับวิถีชีวิตนักศึกษาเอเชีย ถูกปลูกฝังและเลี้ยงดูมาในสังคมและวัฒนธรรมเรื่องการเชื่อฟังครูผู้สอน และการเป็นผู้รับความรู้ แต่เพียงฝ่ายเดียว (Song, 1995) โดยในห้องเรียนนักเรียนเอเชียไม่ได้ต้องการรับฟังและเป็นผู้รับความรู้จากครูแต่ฝ่ายเดียว นักเรียนไม่ได้มองว่า ครูเป็นผู้ที่นักเรียนห้ามถามคำถาม ในทางกลับกันนักเรียนเต็มใจที่จะแสดงความคิดเห็น และต้องการที่จะถามคำถามครูในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ

การนั่งนิ่งของนักเรียนเวลานั่งเรียนในห้องเรียนเป็นลักษณะนิสัยการเรียนรู้ของคนเอเชียส่วนใหญ่ ดังที่ Littlewood ได้กล่าวไว้ว่าเป็นเรื่องปกติ ซึ่งนักเรียนชอบที่จะเป็นผู้รับฟังมากกว่าเป็นผู้แสดงหรือเป็นผู้ค้นหาความรู้เอง ลักษณะนิสัยการเรียนรู้เช่นนี้ของนักเรียนสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนในโรงเรียนกวดวิชาที่มีครูเป็นผู้ให้ความรู้และนักเรียนเป็นผู้รับความรู้ โดยการรับรู้ที่มีความหมายตามที่ครูสอน

บทที่ 5

สู่เส้นทางกวดวิชา

เส้นทางการเรียนกวดวิชา

ในปัจจุบัน นักเรียนไทยเริ่มเรียนกวดวิชาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจจำแนกออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การสมัครเรียนด้วยตนเองที่โรงเรียนกวดวิชา และอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การสมัครเรียนออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต และจ่ายเงินผ่านบัญชีธนาคารของโรงเรียนกวดวิชา การเข้าไปสมัครเรียนเองนั้น มักพบที่โรงเรียนกวดวิชาที่เปิดสอนเพียงสาขาเดียวหรือมีสาขาจำนวนน้อย และมีนักเรียนเรียนไม่มาก ส่วนการสมัครเรียนออนไลน์เป็นระบบการจองที่เรียนที่เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองที่อยู่ต่างจังหวัดแล้วเข้ามาจองไม่ทันเวลาเหมือนกับเด็กที่อาศัยในกรุงเทพฯ ทั้งนี้เนื่องจากครั้งหนึ่งโรงเรียนกวดวิชาได้เกิดปรากฏการณ์การมารอสมัครเรียนกวดวิชาตั้งแต่คืนก่อนวันรับสมัครกล่าวคือ เดินทางมารอตั้งแต่ช่วงตี 1-2 โดยเข้าแถวอยู่หน้าโรงเรียนกวดวิชา จึงเกิดการจองเรียนผ่านระบบออนไลน์ขึ้นเพื่อลดปัญหาดังกล่าว และเพิ่มโอกาสให้เด็กต่างจังหวัดได้เรียนกวดวิชาเช่นเดียวกับเด็กในกรุงเทพฯ (บทสัมภาษณ์เด็กที่เรียนกวดวิชา) ซึ่งโดยปกติแล้วในโรงเรียนกวดวิชาจะต้องจองคอร์สล่วงหน้าก่อนวันเรียนเป็นเดือน ๆ แต่สำหรับโรงเรียนกวดวิชาขนาดเล็ก มักจะไปจองกันช่วงใกล้จะเปิดคอร์สเรียน บางครั้งเปิดคอร์สไปแล้วก็ยังมีนักเรียนไปสมัครเพราะไม่ยอมอยู่บ้านเฉย ๆ บางคนจึงเข้ามาเรียนกวดวิชาโดยลงเรียนแค่ช่วงบ่าย แต่เมื่อเข้ามาเรียนแล้วพบว่า มีโรงเรียนกวดวิชาหลายแห่งยังมีคอร์สช่วงเช้าว่างอยู่ก็จะเลือกลงเรียนที่นี้ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ตั้งใจจะเรียนแต่แรก เพราะรู้สึกว่ามีที่เรียนดีกว่านอนอยู่เฉย ๆ อย่างน้อยที่สุดตนก็ได้ความรู้ที่จะใช้ในการสอบแข่งขัน

“ความจริงหนูเรียนตั้งแต่บ่าย 3 โมงเย็นถึง 1 ทุ่มครึ่ง ช่วงเช้าว่าง แต่พอมาดูแถวนี้แล้วพอดีเห็นมีคอร์สสอนเลขยังไม่เต็มอยู่ก็เลยอยากลง เพราะตอนเช้าก็ไม่ได้ทำอะไร”

น้องแหน (สัมภาษณ์, ธันวาคม 2552)

“แม่เป็นคนจองคอร์สที่จะติวช่วงปิดเทอมให้โดยการโอนเข้าบัญชีธนาคารของโรงเรียนกวดวิชา แต่ที่โรงเรียนหนูสอบเสร็จช้ากว่าโรงเรียนอื่น ก็เลยลงมาเรียนไม่ทันช่วงที่เขาเริ่มเรียนกันไปแล้ว เลยขายคอร์สให้คนอื่นไปเพราะไปเรียนตอนนี้ก็ไม่ทันเขาแล้ว”

น้องแหน (สัมภาษณ์, ธันวาคม 2552)

หลังจากจบและสมัครเรียนโรงเรียนกวดวิชาเรียบร้อยแล้ว เด็กที่จะเข้ามาเรียนในช่วงปิดเทอมก็ต้องหาที่พักในกรุงเทพฯ โดยเด็กส่วนใหญ่มักจะเลือกหอพักที่เปิดให้เช่าระยะสั้น 1-2 เดือนหรือพักกับญาติในกรุงเทพฯ ซึ่งนักเรียนต่างจังหวัดที่เข้ามาเรียนกวดวิชาช่วงปิดเทอมจะมากันเป็นกลุ่มและพักอยู่รวมกันเพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย รวมถึงจะหาที่พักในบริเวณใกล้ที่เรียนกวดวิชาเพราะจะช่วยประหยัดเวลาในการเดินทางและทำให้ได้พักผ่อนมากขึ้น เนื่องจากบางคนเริ่มเรียนตั้งแต่ 7 โมงเช้าและเรียนเสร็จทุกวิชาตอนเกือบ 2 ทุ่ม

“หนูเริ่มเรียนตั้งแต่ 7 โมงเช้าเรียนเลข แล้วก็เรียนอังกฤษ แล้วก็สังคมว่าจะเรียนเสร็จก็เกือบสองทุ่มเวลาจะกินข้าวยังไม่มีเลย ต้องซื้อขนมเข้าไปกินในห้องตลอด กลับถึงบ้านก็หมดแรงนอนหลับแล้ว”

น้องแหน (สัมภาษณ์, ธันวาคม 2552)

“ผมเข้ามาพักในกรุงเทพฯ โดยพ่อของโรงเรียนไว้ให้พัก อยู่ใกล้ ๆ กับที่เรียนเลย ไม่ต้องเดินทางไกลเพราะต้องเรียนแต่เช้ากว่าจะเรียนเสร็จก็มีดี ส่วนใหญ่แล้วพอเข้ามาที่ตึกก็ไม่ได้ออกไปไหนจนกว่าจะเรียนเสร็จ เพราะมีเรียนทั้งวันไม่มีเวลาออกไปข้างนอกเลย”

น้องบอส (สัมภาษณ์, ธันวาคม 2552)

“พอดีผมมีพี่ชายเรียนอยู่ที่จุฬา พ่อเลยให้พี่มาติดต่อที่หอพักในจุฬาให้ ผมเลยได้มาพักที่หอในจุฬา ซึ่งประหยัดเงินกว่าที่พักข้างนอกและจากหอพักก็มีรถเมล์หลายสายเดินทางไปถึงที่เรียนได้ง่าย”

น้องบาส (สัมภาษณ์, เมษายน 2553)

ส่วนเด็กที่อยู่ในจังหวัดใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ ได้แก่ เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี สระบุรี นครปฐม อัญญา สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ชลบุรี ปราชินบุรี การเข้ามาเรียนกวดวิชาในกรุงเทพฯ ทุกวันนี้ไม่ลำบากเหมือนเช่นในอดีต ทั้งนี้เพราะการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น มีบริการรถตู้เดินทางจากต่างจังหวัดเข้ากรุงเทพฯ ทุกๆ ½ - 1 ชั่วโมง และใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 3 ชั่วโมง โดยจุดที่รถตู้มาจอดจะอยู่บริเวณรอบอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากอาคารวรรณสรณ์มากนัก เด็กนักเรียนกลุ่มนี้จึงสามารถพักอยู่บ้านแล้วเข้ามาเรียนตอนเช้ามีด (ประมาณ 5) โดยนอนหลับบนรถตู้ซึ่งมาถึงกรุงเทพฯ ในเวลาก่อน 7 โมง เมื่อหาอาหารเข้าทานเรียบร้อยแล้วก็จะเริ่มเรียน โดยเด็กบางคนจะซื้อข้าวกล่องมื้อกลางวันจากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิเข้าไปที่โรงเรียนกวดวิชาเลย

เนื่องจากอาหารที่โรงเรียนกวศวิชาค่อนข้างแพงสำหรับเด็กต่างจังหวัด โดยราคาจะเริ่มที่ประมาณ 40 บาท ซึ่งต่างจากข้าวราดแกงหรืออาหารตามสั่งอื่น ๆ ที่ซื้อใส่กล่องจากบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิที่ราคาประมาณ 25-30 บาท เด็กจะเรียนกวศวิชาอยู่ทั้งวันและกลับบ้านตอนเย็น บางครั้งถ้าเรียนเสร็จเร็ว บางคนอาจจะแวะเดินเที่ยวบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิก่อนกลับบ้านด้วย ทั้งนี้เด็กที่มาเรียนจากต่างจังหวัดจะต้องขึ้นรถตู้ก่อน 2 ทุ่ม ซึ่งเป็นเวลาที่รถตู้เที่ยวสุดท้ายจะออกจากกรุงเทพ

“หนูขึ้นรถตู้กันมา 3 คนจะเข้าไปเรียนที่ตึกอู๋ เรียนรอบเช้าสุดตอน 8 โมงครึ่ง จะเรียนเช้ากว่านี้ก็กลัวมาไม่ทัน แต่จากเพชรบุรี แค่ชั่วโมงครึ่งก็ถึงที่เรียนแล้ว พอเรียนเสร็จก็ขึ้นรถกลับบ้าน ถ้าออกจากที่เรียนไม่เกิน 6 โมงเย็น ไม่เกิน 2 ทุ่มก็ถึงบ้านแล้ว”

น้องชมพู (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

“ขึ้นมาเรียนที่กรุงเทพกับเพื่อน 2 คน พอดีแม่เพื่อนช่วยจองที่เรียนให้ได้ก็เลยตัดขึ้นมาเรียน เพราะอยากเตรียมตัวก่อนจะสอบแอดมิชชั่น เห็นเด็กกรุงเทพเขาเรียนกันก็อยากจะทำบ้าง ไม่งั้นเดี๋ยวเราไม่ทันเขาสอบแข่งกับเขาไม่ได้ และบ้านเราก็ไม่ได้เข้ามาเรียนลำบาก นั่งรถตู้แป๊บเดียวก็ถึง นอนหลับบนรถก็ได้”

น้องใหม่ (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

“พอลงรถที่อนุสาวรีย์เสร็จแล้วเราก็กินข้าวกันตรงนั้นเลย ส่วนใหญ่แล้วก็กินข้าวกันตรงร้านข้าวหมูแดงแล้วก็ใส่กล่องกันคนละกล่องเอาไว้กินตอนกลางวัน เพราะที่ตึกร้านอาหารค่อนข้างแพง 40 กว่าบาททั้งนั้นแล้วถ้าออกมาซื้อหลังจากที่เรียนเสร็จก็ต้องต่อคิวกันยาว กว่า จะกินเสร็จก็เข้าเรียนเข้าไป 20 กว่านาที ผู้ซื้อใส่กล่องไปเลยดีกว่า จะได้ไม่ต้องมาหาซื้อตอนกลางวัน”

น้องเก้ (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

“หนูลงรถที่อนุสาวรีย์กับเพื่อนแล้วก็กินข้าวแถวนั้นเลย ไม่ได้เจาะจงว่าต้องกินร้านไหน แล้วก็หาซื้อใส่กล่องหรือพวกหมูบั้งมากินตอนกลางวันด้วย เพราะตอนกลางวันเราไม่มีพ่อแม่มาซื้อให้กินเหมือนเพื่อนบางคน”

น้องใหม่ (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

นอกจากการเข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯด้วยรถตู้โดยสาร ผู้วิจัยยังพบว่า มีเด็กอีกกลุ่มหนึ่ง (จากภาคตะวันออก) เข้ามาเรียนโดยโดยสารรถไฟมาลงที่สถานีรถไฟพญาไท เด็กกลุ่มนี้จะมีตารางเวลาการเรียนและการใช้ชีวิตในกรุงเทพฯค่อนข้างแน่นอน นอกจากตารางเวลาเรียนแล้ว พวกเขาจะต้องทำตารางเวลาการใช้ชีวิตในโรงเรียนกวดวิชาด้วย เนื่องจากรถไฟมีตารางการเดินทางที่แน่นอนและรถไฟเที่ยวสุดท้ายจากกรุงเทพฯไปทางภาคตะวันออกจะออกจากชานชาลาเวลา 5 โมงเย็น ถ้าไม่ทันรถไฟก็จะกลับบ้านไม่ได้ หรือต้องไปขึ้นรถตู้

“รถไฟมาถึงที่ตึกอยู่ช่วง 7 โมงเช้า ซึ่งหนูลงเรียนคอร์สแรกไว้ตอน 7 โมงครึ่ง บางครั้งถ้ารถไฟวิ่งเลทก็จะไม่ได้กินข้าวเช้าต้องซื้อขนมกินแทน ส่วนใหญ่เป็นพวกขนมปังในตึกนั้นแหละ เพราะแถวนั้นไม่มีเซเว่น ข้าวกลางวันก็ต้องรีบกินอย่างมาก ไม่งั้นก็ไม่ทันเรียนตอนบ่ายเพราะแต่ละคอร์สจะต่อกันเลย บางทีช่วงเช้ากับช่วงบ่ายต่างกันแค่ 10 นาที จะไปกินข้าวก็ไม่ได้ก็ต้องกินขนมแทน พอเรียนเสร็จประมาณ 4 โมงครึ่ง หนูก็ต้องรีบมาคอยที่สถานีรถไฟ เพราะรถไฟจะมาตอน 5 โมงเย็น และคนค่อนข้างขึ้นกันเยอะ เพราะเป็นรถไฟฟรี ถ้ามาช้าก็ไม่ได้ขึ้นต้องไปขึ้นรถตู้หรือถ้าขึ้นได้ก็โดนเบียดอยู่ตรงทางขึ้นรถไฟ ยืนไม่สบายส่วนใหญ่แล้วคนเขาก็ขึ้นรถไฟกลับบ้านกันกว่าจะลงกันก็เป็นชั่วโมง พอรถไฟเริ่มว่างก็ใกล้ถึงบ้านหนูแล้ว พ่อหนูจะมารอรับที่สถานีรถไฟเลย ก็จะประมาณทุ่มกว่า บางครั้งก็เกือบสองทุ่มนั่นแหละจึงถึงบ้านและได้กินข้าวเย็น”

น้องหมีว (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

“หนูมาเรียนกับเพื่อนแต่เรียนกันคนละวิชาเพื่อนเรียนอังกฤษ กับ ฟิสิกส์ แต่หนูเรียนเคมีอย่างเดียว ความจริงแล้วหนูเลิกเร็วกว่าแต่ก็จะมักจะรอเพื่อนจะได้กลับพร้อมกันตอนเย็น เพราะเวลานั่งรถไฟถ้าไม่นั่งก็ไม่ค่อยได้นอน เพราะรถมันไม่นิ่งถ้ายืนหลับก็กลัวล้ม แต่ถ้ามีเพื่อนกลับด้วยก็ยังมีคนคุยกันไปตลอดทาง ตั้ง 1 ชั่วโมงกว่าจะถึงบ้าน ถ้ากลับคนเดียวก็น่าเบื่อเหมือนกัน”

น้องจูน (สัมภาษณ์, สิงหาคม 2552)

วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของผู้ปกครอง

แม้ว่าช่วงสุดสัปดาห์ในสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียน สำนักงาน บริษัทหลายแห่งอาจจะดูเงียบเหงาเพราะหยุดทำการ แต่สำหรับโรงเรียนกวดวิชาแล้ว วันเสาร์และวันอาทิตย์คือวันที่มีผู้คนมากหน้าหลายตาเดินอยู่แทบจะทุกส่วนของพื้นที่โรงเรียนกวดวิชา เด็กทุกคนที่เข้ามาในโรงเรียนกวดวิชาต่างมีเป้าหมายเดียวกัน คือมาเรียนหนังสือ แม้บางคนจะอ้างออกจากบ้านเพื่อมาเที่ยวกับเพื่อน แต่เป้าหมายหลักของเด็กส่วนใหญ่ที่เข้ามาในโรงเรียนกวดวิชาก็คือ เข้ามาเรียน

นอกจากโรงเรียนกวดวิชาจะเป็นสถานที่ของกลุ่มเด็กนักเรียนแล้วปัจจุบันที่กวดวิชายังเป็นสถานที่ของผู้ปกครองด้วยเช่นกัน ผู้ปกครองหลายคนใช้ชีวิตช่วงสุดสัปดาห์อยู่ในโรงเรียนกวดวิชาตลอดทั้งวัน โดยผู้ปกครองเหล่านี้ไม่ได้มาเรียนหนังสือ แต่มา “คอยดูแลลูก”

“วันนี้มาส่งน้องตั้งแต่เช้า กว่าเขาจะเรียนเสร็จก็เกือบสองทุ่ม ที่ต้องมาส่งและคอยเขาอยู่ที่โรงเรียนกวดวิชาเพราะเขามีตารางต้องเรียนทั้งวัน ไม่มีเวลาออกไปซื้อข้าวซื้อขนมเอง พ่อก็เลยมาส่ง แล้วก็มาอยู่เป็นเพื่อนเขาและอีกอย่างวันเสาร์อาทิตย์ก็ไม่ได้ทำอะไรอยู่แล้ว จากนั้นเล่นที่บ้านก็มานั่งเล่นที่ติ๊กเรียนพิเศษแทน ถ้าเบื่อก็ไปเดินดูอะไรแก่เบื่ออย่างชั้นล่างก็มีร้านหนังสือมีโทรทัศน์เปิดตลอดเวลา ถ้าเขาเรียนกลางวันเสร็จก็จะโทรหาพ่อและมากินข้าวกลางวันก่อนจะกลับเข้าไปเรียนต่อช่วงบ่าย ถ้าพ่อไม่ไปซื้อให้น้องเขาคงต้องต่อแถวยาว กว่าที่จะซื้อข้าวกลางวันกินได้ก็คงจะเข้าเรียนไม่ทัน”

พ่อน้องบอล (สัมภาษณ์, ธันวาคม 2552)

วิถีชีวิตของผู้ปกครองเหล่านี้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของนักเรียนที่เรียนกวดวิชาด้วยเช่นเดียวกัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นั้น ช่วงวันเสาร์และอาทิตย์จะจัดเวลาไว้เพื่อการเรียนกวดวิชาตลอดวัน ตารางเรียนของพวกเขาจะเริ่มตั้งแต่เวลา 7.30 น. และสิ้นสุดลงที่เวลา 17.30 น. ของแต่ละวัน โดยจะเรียนวิชาละประมาณ 2-3 ชั่วโมง หลายคนที่ยังเรียนกวดวิชาที่หลายสถาบัน จะเริ่มเรียนในโรงเรียนกวดวิชาแห่งหนึ่งเมื่อเรียนเสร็จแล้วก็จะเดินไปยังอีกโรงเรียนหนึ่งเพื่อเข้าเรียนวิชาต่อไป เมื่อเรียนจบแล้วก็จะออกไปยังอีกโรงเรียนหนึ่งเป็นรูปแบบเช่นนี้ไปจนกระทั่งหมดวันหรือสิ้นสุดตารางเรียนที่พวกเขาได้ลงทะเบียนเอาไว้ในวันนั้น โดยโรงเรียนกวดวิชาจะจัดตารางเรียนของสถาบันให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเลือกเรียนของเด็กมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม เด็กหลายคนไม่มีแม้เวลาจะเดินไปรับประทานอาหาร ร้านสะดวกซื้อหรือร้านอาหารแบบเร่งด่วนจึงเป็นทางเลือกสำหรับเด็กกลุ่มนี้ ไม่ว่าจะเป็นขนมปัง โดนัท กาแฟ โอวัลติน แฮมเบอร์เกอร์ เป็นต้น ผู้ปกครองจำนวนหนึ่งที่ไม่ต้องไปทำงานในวันเสาร์และวันอาทิตย์ จึงเลือกที่จะมาใช้ชีวิตอยู่ที่โรงเรียนกวดวิชาเพื่อคอยดูแลลูก ไม่ว่าจะเป็นการดูแลเรื่องอาหารการกิน โดยซื้อข้าวกล่อง น้ำดื่ม ขนมต่าง ๆ ให้กับลูก ๆ หรือบางครั้งพ่อแม่ก็จะใช้เวลาว่างระหว่างที่อยู่โรงเรียนกวดวิชาเดินดูโรงเรียนกวดวิชาอื่น ๆ หรือคุยกับผู้ปกครองคนอื่นเพื่อหาข้อมูลว่า โรงเรียนกวดวิชาไหนสอนดี และเด็กสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เยอะ ๆ ก็จะนำมาบอกกับลูกในช่วงเลิกเรียน

“น้องมันเรียนพิเศษตั้งแต่เช้ากว่าจะเลิกก็เกือบทุ่ม แม่ก็มาอยู่กับเขาตั้งแต่เช้า แต่แม่จะเอาคอมมาด้วย พอตีเพ็งซื้อซีรี่ย์เกาหลีมาเรื่องหนึ่ง ก็นั่งดูหนังซีรี่ย์ไปเรื่อย ๆ เพลิน ๆ ดี ง่วงก็นอนหลับ อีกอย่างมีเพื่อนคุยเยาะด้วย เพราะมีพ่อแม่หลายคนก็นั่งคอยลูก บางครั้งก็ไปคุยกับเขาเรื่องที่เรียนที่ไหนดีจะได้ให้ลูกไปเรียน เพราะตอนนี้มันมีโรงเรียนกวดวิชามากขึ้น ที่ไหนดีไม่ดีก็ต้องคอย ๆ ดูกัน ถ้าเรามีเพื่อนและถามจากเพื่อนได้มันก็คงจะดีกว่าไปหาที่เรียนเอง ช่วงกลางวันแม่จะออกไปหาซื้อข้าวจากข้างนอกมาให้น้องกินตอนกลางวัน เพราะข้าวในตึกค่อนข้างแพงและให้น้อย ออกไปซื้อข้างนอกถึงจะร้อนแต่ก็ราคาถูกลงกว่าและให้เยาะกว่าด้วย”

แม่ น้องมัน (สัมภาษณ์, สิงหาคม 2552)

“ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็จะเอาอะไรต่อมิอะไรมานั่งทำกันอยู่ตรงม้านั่งหรือไม้ก้านข้างของที่เรียน แรก ๆ ที่มาก็ไม่ค่อยรู้จักกัน แต่อยู่ไปนาน ๆ เขาก็เป็นเพื่อนกัน เวลาโรงเรียนทำอะไรดีไม่ดีผู้ปกครองก็จะเอาไปพูดกัน เรียกว่า ใครรู้อะไรมาก็จะเอามาบอกคนอื่น ๆ อย่างถ้าที่ไหนดีเขาก็เอาไปบอกต่อ ๆ กัน เพราะเขานั่งคุยกันทั้งวันก็เลยสนิทกัน”

ครูแดงเจ้าของโรงเรียนกวดวิชา (สัมภาษณ์, สิงหาคม 2552)

การมาใช้ชีวิตอยู่ที่โรงเรียนกวดวิชาของผู้ปกครอง แม้ว่าจะไม่เหมือนกับการพักผ่อนอยู่ที่บ้าน แต่ก็เป็นที่หนึ่งที่สามารถออกมาพักผ่อนในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ไปพร้อมกับการดูแลลูกได้ตลอดวัน ในช่วงสาย ๆ ของวันเสาร์อาทิตย์บริเวณหน้าโรงเรียนกวดวิชาต่าง ๆ ซึ่งตั้งอยู่ในอาคารวรรณกรรมจะเต็มไปด้วยเสื้อซึ่งถูกปูโดยกลุ่มผู้ปกครองที่มานั่งคอยลูก ๆ ของตน ผู้ปกครองที่นั่งอยู่บนเสื้อผืนเดียวกันนั้นแม้ไม่ได้มาด้วยกัน แต่เพราะการได้มานั่งอยู่ด้วยกัน คอยลูกเหมือนกัน ในที่สุดผู้ปกครองก็เริ่มสนิทกันและเริ่มกลายเป็นกลุ่มเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันว่า โรงเรียนกวดวิชาไหนดี สอนและกวดเข้มหาวิทยาลัยได้ ก็จะมาแลกเปลี่ยนและแนะนำให้ลูก ๆ ได้ไปเรียน หลายคนมักนั่งงานอดิเรกมาทำด้วย จึงเห็นภาพผู้ปกครองนั่งอยู่บนเสื้อผืนเดียวกันแล้วทำงานอดิเรกของตน ไม่ว่าจะเป็น อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านหนังสือนิยายสาร อ่านหนังสือเรื่องย่อละครตอนเย็น บ้างนั่งถักไหมพรม บ้างเอา Notebook มาเล่นรอกลูกหรือแม้กระทั่งเอาหนังซีรี่ย์มาดู มีเพียงบางครั้งที่จะหันมาพูดคุยกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วต่างคนต่างทำในสิ่งที่ตนสนใจ

“ความจริงแล้วแม่ไม่ได้มานั่งตรงนี่หรอก แค่มาส่งลูกตอนเช้าแล้วก็จะออกไปทำธุระข้างนอก แต่ถ้าวันไหนไม่ติดธุระ ก็จะมานั่งคอยจนเค้าเรียนเสร็จ ส่วนใหญ่ก็จะคอยอยู่ตรงศูนย์อาหาร เพราะที่นั่นจะมีโทรทัศน์ให้ดูหลายช่อง แล้วก็เดินไปร้านหนังสือและร้านขนมได้ด้วย บางทีไม่มีอะไรทำก็จะเอาหนังสือมาจากบ้านมานั่งอ่าน เบื่อ ๆ ก็นอนหลับปุ๊บตรงโต๊ะนี่แหละ มันก็ไม่ต่างจากบ้านนะ มีคนเดินไปเดินมาเองก็ไม่น่าเบื่อด้วย อยู่บ้านบางที่มันก็เจียบ ๆ ไม่มีคนคุยด้วย แต่ถ้าที่นี้ถ้าเบื่อ ๆ ก็มีเพื่อนให้คุยตั้งเยอะ เพราะแต่ละคนก็มานั่งคอยลูกไม่ได้ทำอะไรจริง ๆ จัง ๆ ถ้าไม่นั่งอ่านหนังสือนิยาย ละคร บางคนที่นั่งถักไหมพรม”

แม่น้องมุก (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

“แม่เอาเสื้อมาจากบ้าน นี่ก็มีหมอนด้วย ก็เอามานั่งอยู่ข้าง ๆ ที่ลูกเรียนเพราะไม่ชอบไปนั่งอยู่ตรงชั้น 2 คนมันเยอะเดินไปเดินมาเต็มไปหมด อยู่ตรงนี้เราปูเสื่อนั่งหลบ ๆ ทางเดินเขาเราก็เหยียดขา นั่งได้สบายวงก็เอาหมอนมาวางนอน เสื้อนี่ก็ไม่ได้หวง ส่วนใหญ่ก็เอามา 2 ผืน เอามาเผื่อใครจะมานั่งด้วย เพราะแต่ละคนเขาก็มารอลูกเหมือนกันก็มานั่งคุยกันเป็นเพื่อนกัน พอลูกเรียนเสร็จต่างคนต่างก็แยกย้ายกันกลับ”

แม่น้องมาย (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

การเรียนกวดวิชาในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ส่งผลให้รูปแบบการใช้ชีวิตในช่วงสุดสัปดาห์ของหลายคนเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นชีวิตของนักเรียนที่เปลี่ยนจากการนอนเล่นอยู่บ้าน ชีวิตของพ่อแม่ผู้ปกครองที่นอนพักผ่อนหรือทำงานบ้านช่วงวันหยุด สิ่งเหล่านี้ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบที่สอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของโรงเรียนกวดวิชา หากมองย้อนไปในอดีตจะพบว่าโรงเรียนกวดวิชาในอดีตต่างตั้งอยู่ในสถานที่ห่างไกลกัน บางโรงเรียนตั้งอยู่ในย่านเยาวราช บางโรงเรียนตั้งอยู่บริเวณสยามสแควร์ บางโรงเรียนตั้งอยู่แถวสะพานควาย การไปเรียนกวดวิชาของนักเรียนเพื่อตัวให้ได้ครบทุกวิชาจึงเป็นเรื่องยากลำบาก และก็เป็นปัญหาหนึ่งที่ผู้ปกครองจะต้องเผชิญในวันหยุดที่ตนจะต้องออกเดินทางตามรับส่งลูกเพื่อไปเรียนกวดวิชาในที่ต่าง ๆ แต่ปัจจุบันนี้โรงเรียนกวดวิชาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเดินทางดังกล่าว โดยเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนที่ของการเดินทางเรียนกวดวิชาจากแวนอนมาเป็นการเดินทางในแนวตั้ง โดยจัดให้กลุ่มโรงเรียนกวดวิชาที่นักเรียนเลือกเรียน มาตั้งอยู่ในอาคารเดียวกัน

“เมื่อก่อนลูกจะเรียนพิเศษที่นี้เหนื่อยมากเลย ต้องไปส่งที่เยาวราชก็แล้วก็ตามที่คอยจนเขาเรียนเสร็จแล้วก็ต้องรับเขามาส่งที่แถวสยามสแควร์อีกเพราะเขาอยากเรียนหลายวิชา แต่โรงเรียนกวดวิชามันไม่ได้ยุติกันนี้แหละ เลยทำให้เราต้องเดินทางรับส่งลูกตลอดแทนที่จะได้พักอยู่บ้านก็ต้องมาคอยรับส่งเขา เพราะถ้าให้เขาขึ้นรถไปเรียนเองก็คงไปเรียนไม่ทัน เพราะจากเยาวราชไปสยามสแควร์ถ้าต้องคอยรถเมล์ก็นานพอสมควร แต่พอโรงเรียนกวดวิชามารวมกันที่ตึกนี้ก็ช่วยประหยัดเวลาเดินทางได้มาก สะดวกสบายกว่าเยอะ เรียนที่หนึ่งเสร็จก็เดินลงบันไดเลื่อนมาเรียนอีกที่หนึ่งได้ทันที แล้วถ้าหิวก็ลงมาอีกไม่กี่ชั้นก็ได้กินข้าวแล้ว อีกอย่างในตึกนี้ก็ติดแอร์ อากาศเย็นสบายกว่าข้างนอกมาก ทุกวันนี้แดดแรงจะตาย ออกไปข้างนอกกลับเข้ามาในตึกที่ก็มีร่มแล้ว การที่ตึกนี้มีโรงเรียนกวดวิชามารวมกันก็ช่วยผู้ปกครองได้เยอะ เพราะไม่ต้องเดินทางมาก ไม่ต้องคอยห่วงลูก บางคนก็แค่มาส่งตอนเช้าแล้วมารับกลับตอนเย็น แต่แม่คิดว่ามานั่งอยู่กับลูกที่นี้ดีกว่าเมื่อเขาอยากได้อะไรจะได้หาให้เขาได้”

แม่ห้องมิน (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

กวดวิชาส่วนเติมเต็มระบบการศึกษาไทย

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นนี้ขึ้นมาตั้งแต่เริ่มทำงานวิจัยขึ้นนี้ เนื่องจากเห็นว่าทุกวันนี้มีโรงเรียนกวดวิชาเกิดขึ้นจำนวนมาก ซึ่งถ้ามองตามหลักเศรษฐศาสตร์แล้วก็จะพบว่า เป็นเพราะมีความต้องการของนักเรียนเพิ่มขึ้น โรงเรียนกวดวิชาจึงเพิ่มขึ้นตามความต้องการเหล่านั้น แต่อีกด้านหนึ่งบุคลากรในวงการการศึกษาไทยหลายคนกลับมองว่า การเรียนกวดวิชาเป็นปัญหาต่อระบบการศึกษาไทยเพราะทำให้นักเรียนไม่ให้ความสนใจกับการเรียนในโรงเรียน แต่บ่อยครั้งกลับพบว่า ครูที่สอนในโรงเรียนกวดวิชาก็เป็นครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนปกติและมาสอนกวดวิชาออกเหนือจากเวลาชั่วโมงสอนในโรงเรียน

“ผมคิดว่า การเรียนกวดวิชาทำให้เด็กไม่สนใจเนื้อหาที่เรียนในโรงเรียน เพราะเด็กหลายคนมักจะไปเรียนกวดวิชากันมาก่อนที่จะได้เรียนเนื้อหาในโรงเรียน และเมื่อเขาไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียนเขาก็จะไม่เข้าใจเนื้อหาที่ครูสอนในโรงเรียน”

ครูพี (สัมภาษณ์, กันยายน 2552)

“ครูที่สอนกวดวิชาบางคนก็สอนอยู่ในโรงเรียนนี้แหละแต่พอสอนในโรงเรียนเสร็จเขาก็ออกไปสอนข้างนอกต่อ บางครั้งก็มีเด็กมาบอกว่าสอนข้างนอกไม่เห็นเหมือนในห้องเรียนเลย สอนข้างนอกดีกว่าสอนในห้องคงอยากให้ได้กออกมาเรียนข้างนอกเพื่อหาเงินมากกว่า”

ครูมิน (สัมภาษณ์, กันยายน 2552)

“สำหรับพี่น้อง การเรียนกวดวิชามีส่วนอย่างมากต่อความตั้งใจเรียนในห้องเรียนของเด็ก เพราะบางคนเรียนมาจากข้างนอกแล้วก็ไม่สนใจ บางคนก็ไม่สนใจเนื้อหาที่ครูสอนในห้องเพราะคิดว่ายังไงเสียก็ต้องไปเรียนที่โรงเรียนกวดวิชาอยู่แล้ว ถ้าตั้งใจเรียนที่โรงเรียนกวดวิชาอ่านหนังสือสรุปอีกสักนิดก็น่าจะทำข้อสอบในโรงเรียนได้แล้ว”

ครูใหม่ (สัมภาษณ์, กันยายน 2552)

นักเรียนที่มาเรียนกวดวิชาส่วนหนึ่งให้เหตุผลว่า “พวกเขาไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในโรงเรียนได้ทัน” เนื่องจากเนื้อหาวิชาที่ใช้สอบจะต้องเรียนถึง ม.6 เทอม 2 นักเรียนกวดวิชาบางคนก็เลือกเรียนเนื้อหาของ ม.6 ตั้งแต่ตอนอยู่ ม.5 เพราะถ้าไม่เรียนก่อนก็กลัวจะทำข้อสอบไม่ได้ เพราะข้อสอบใช้ความรู้ทั้งหมดของช่วง ม.ปลาย แต่เวลาสอบจริงบางโรงเรียนยังสอนเนื้อหาไม่จบเลย

“หนูออกมาเรียนกวดวิชาเพราะเนื้อหาที่เรียนมันไม่ทันจริง ๆ ถ้าต้องให้ไปสอบแข่งขันกับเด็กในกรุงเทพตอนสอบแอดมิชชันก็รู้สึกไม่ค่อยมั่นใจ เพราะเนื้อหาที่ต้องเรียนตลอด ม.ปลาย มันเยอะ ไม่รู้ว่าอ่านกันยังไง จะสอบสอบตรงไหนเยอะตรงไหนน้อย หนูก็ไม่รู้ ก็เนื้อหาที่ครูสอนในห้องเรียนมันเยอะสุด ๆ มาเรียนกวดวิชาก็ช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น พอเรียนแล้วรู้ว่ามันจะออกตรงไหนมั่นใจขึ้นว่าเราน่าจะทำข้อสอบได้นะ”

น้องมิน (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

“ครูที่โรงเรียนผมเขาก็สอนเก่งนะครับ แต่ว่ามันเยอะซะจนไม่รู้ว่ามันจะออกสอบตรงไหน และเราก็สอบได้เพียงครั้งเดียวถ้าพลาดเราก็เข้ามหาวิทยาลัยที่เราอยากเข้าไม่ได้ ซึ่งมันเป็นความฝันของผมเลยนะ ผมไม่อยากพลาดตอนสอบ พอคุยกับแม่แล้วก็เลยเลือกมาเรียนกวดวิชา”

น้องบอล (สัมภาษณ์, กันยายน 2552)

แม้ว่าการเรียนกวดวิชาจะไม่ได้เป็นการรับประกันว่าจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ แต่เด็กนักเรียนที่มาเรียนกวดวิชาส่วนใหญ่ก็ยังเลือกที่จะเรียนกวดวิชา เพราะมันทำให้พวกเขารู้ว่า จะต้องอ่านหนังสือสอบแบบไหน ต้องอ่านอะไรบ้าง ต้องทำอะไรเพื่อจะได้สอบเข้าคณะที่ต้องการได้ อาจกล่าวได้ว่าการเรียนกวดวิชาเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของการเรียนในระบบการศึกษา ที่ช่วยให้เด็กเหล่านี้มีทั้งความรู้และความเชื่อมั่นในการทำข้อสอบ และสามารถผ่านเข้าไปเรียนในมหาวิทยาลัยได้

นอกจากนี้เด็กกลุ่มดังกล่าวยังเสริมอีกว่า “การเรียนกวดวิชาไม่ใช่ปัญหาอะไรเลยสำหรับพวกเขา” มันแม้ว่าพวกเขาจะต้องเสียเวลาในการเล่นกับเพื่อน เล่นเกม หรือนอนอยู่บ้าน แต่การเรียนกวดวิชาถือเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งสำหรับนักเรียนและผู้ปกครองกลุ่มนี้ เพราะเสมือนเป็นสิ่งรับประกันว่า เด็กจะสามารถเข้าในคณะที่อยากเข้าได้ และจบออกมาได้ทำงานอย่างที่เราชอบ

“ผมมาเรียนกวดวิชาเพราะผมคิดว่ามันน่าจะได้ความรู้เพิ่มขึ้นจากที่เรียนในห้องเรียนมาดีกว่าอยู่บ้านเฉย ๆ และหลังเรียนเสร็จถ้าวันไหนไม่ได้เรียนเลิกมีดผมก็อาจจะไปเดินเล่นซื้อของแถวอนุสาวรีย์ก่อนกลับบ้านก็ได้ มันก็ดีกว่านอนอยู่บ้านเฉย ออกมาเรียนนี้ก็เจอเพื่อน”

น้องบาส (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

“ที่บ้านให้ออกมาเรียนผมก็มาเรียน แม่เป็นคนจ้องตารางเรียนให้หมด ผมไม่ต้องทำอะไรมาก ส่วนใหญ่แล้วที่เรียนที่แม่ไปจ้องไว้ให้ก็เป็นที่เรียนที่โอเค คนอยากจะทำไปเรียนกัน อย่างของอาจารย์อู๋ แม่ก็ไปจ้องให้ ผมไม่ต้องเหนื่อย ผมคิดว่าการไปนั่งเรียนเพิ่มยังไงมันก็น่าจะได้เปรียบคนที่ไม่ได้เรียน เพราะเนื้อหามันต้องสอบเยอะ มานั่งเรียนก็ทำให้ผมมั่นใจว่าต้องสอบเข้าหมอบให้ได้ บางคนคิดว่าทำไมต้องมาเรียนกวดวิชา ไม่ต้องเรียนก็สอบเข้าหมอบได้ แต่ผมไม่ค่อยมั่นใจ เพราะมันมีเนื้อหาต้องให้อ่านมาก ผมก็อยู่โรงเรียนผมก็อยากอยู่กับเพื่อน เล่นกับเพื่อน ถ้าพลาดเนื้อหาในห้องเรียนผมก็มาตามเรียนเอาที่กวดวิชา เพราะเพื่อนผมคนที่มันไม่เรียนกวดวิชา มันก็ต้องเคร่งเครียดกับการเรียนตลอด ไม่ยอมพลาดคำพูดของครูซักคำ แต่ผมฟังบ้างไม่ฟังบ้าง แต่ก็ยังเข้าใจเนื้อหาในห้องนะ ถ้าเรื่องไหนไม่เข้าใจอาจจะมาเรียนพิเศษเพิ่มได้”

น้องบอล (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

การเรียนกวดวิชาเป็นส่วนเติมเต็มการเรียนในระบบโรงเรียน

เนื่องจากเนื้อหาที่สอนอยู่ในห้องเรียนปัจจุบันนั้น ค่อนข้างยากมากสำหรับเด็กในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเนื้อหาบางส่วนเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาแล้วบางส่วนก็ไม่ได้เอาไปใช้ต่อ แต่เด็กกลับต้องเสียเวลาเรียนและทำความเข้าใจเนื้อหามากมาย ซึ่งเมื่อเข้ามหาวิทยาลัยได้แล้ว พวกเขาอาจจะไม่ได้ใช้มันอีกเลยก็ได้ ซึ่งยังไม่รวมถึงความรู้ที่หายไปหลังจากเรียนจบและทำงาน ทั้งนี้เพราะความรู้บางอย่างที่ได้เรียนในช่วง ม.ปลาย ไม่สามารถเอาไปใช้ใน ชีวิตจริงของหลายคนได้เลย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในฐานะ “บุคลากรการศึกษา” โดยเริ่มต้นจากการเป็น “นักศึกษา” ที่มองระบบการศึกษาไทยและการเรียนกวดวิชาประมาณ 8 เดือน จากนั้นจึงเข้าไปเป็น “ครูสอนกวดวิชา” อีกประมาณ 6 เดือน และท้ายที่สุดผู้วิจัยได้ตัดสินใจเป็น “ครูในระบบโรงเรียน” ซึ่งเมื่อนับถึงวันที่สรุปผลข้อมูลก็เป็นเวลาเกือบหนึ่งปีเต็ม ซึ่งทำให้เห็นภาพของระบบการศึกษาที่ชัดเจนมากขึ้น และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในโรงเรียนและการเรียนในโรงเรียนกวดวิชาได้

แท้จริงแล้วโรงเรียนมีหน้าที่หลัก ๆ อยู่ 2 อย่าง คือ (1) ทำหน้าที่สอนให้คนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และ (2) พัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอจะพัฒนาสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เบอธทรันด์ รัสเซลล์ (2533) ที่ได้กล่าวว่า “ระบบการศึกษาของรัฐที่ต่าง ๆ ในโลกล้วนมีเป้าหมายสำคัญแค่สองสิ่งเท่านั้น คือ การสร้างประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของรัฐ และ การสร้างความเป็นปัจเจกชนที่สมบูรณ์ให้แก่ประชาชน การสร้างประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของรัฐเป็นสิ่งที่หลายคนต้องการ ความเป็นพลเมืองที่ดีคือ เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ และมีความจงรักภักดีหรือมีความรักในรัฐชาติ ซึ่งจะทำให้พลเมืองเหล่านี้ทำทุกอย่างที่พวกเขาสามารถทำได้เพื่อให้รัฐชาติพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ในขณะที่เป้าหมายอีกประการหนึ่งของรัฐคือ การสร้างความอิสระเสรีของพลเมืองให้พัฒนาอย่างเต็มที่ และเป็นปัจเจกชนที่มีความสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นด้านอารมณ์ ความคิด ความสามารถทางด้านร่างกายหรือแม้กระทั่งความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ปัจเจกชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ จากนั้นเมื่อถึงระดับหนึ่งแล้วพวกเขาจะสามารถคิดได้ว่า พวกเขาควรจะทำอะไรให้รัฐชาติของเขาหรือไม่ โดยมีโรงเรียนทำหน้าที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียน แต่การเรียนในระบบโรงเรียนของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นให้ความสำคัญกับตัวเนื้อหาความรู้มากกว่าสิ่งอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากการที่เด็กให้ความสำคัญมากกับ “การสอบ” ไม่ว่าจะเป็นการสอบในชั้นเรียนปกติหรือการสอบเข้าแข่งขันใน

ระดับต่าง ๆ ในขณะที่โรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีทั้งความรู้และคุณธรรม แต่ตัวเนื้อหาที่ระบบโรงเรียนกำหนดไว้กลับมีจำนวนมากเกินไป เด็กนักเรียนจึงต้องมุ่งไปที่การเรียนรู้เนื้อหาที่มากกว่าการพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีของสังคม

การเน้นที่ความรู้ที่มากจนเด็กไม่สามารถรับได้หรือไม่เข้าใจ การเรียนกวดวิชาจึงมีความจำเป็นและยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นอย่างที่กล่าวไว้ในข้างต้นว่า ต้นกำเนิดของโรงเรียนกวดวิชานั้นเกิดขึ้น เพื่อตอบสนองแก่นักเรียนจำนวนหนึ่งที่เรียนไม่ทันหรือไม่เข้าใจเนื้อหาในโรงเรียน แต่ปัจจุบันเนื้อหาที่นักเรียนต้องเรียนในโรงเรียนนั้นเพิ่มขึ้น เด็กจำนวนมากจึงกลายเป็นเด็กที่เรียนไม่ทันและไม่เข้าใจจนต้องไปเรียนกวดวิชาในที่สุด การเรียนกวดวิชาจากมุมมองนี้จึงเปรียบเหมือน “ตัวเสริม” โดยเสริมทั้งเวลาและเนื้อหาให้กับนักเรียน เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่ระบบการศึกษาได้วางไว้ได้ทั้งหมด

โดยปกติ แต่ละโรงเรียนจะมีระยะเวลาจัดการเรียนการสอน ภาคเรียนละประมาณ 18 สัปดาห์ ซึ่งถ้านับรวมวันหยุดหรือวันจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนแล้ว ระยะเวลาเรียนในห้องเรียนนั้นจะเหลือไม่ถึง 18 สัปดาห์ ประกอบกับเนื้อหาที่ค่อนข้างยากมาก ทำให้หลายโรงเรียนเลือกใช้วิธีสอนแบบรวบรัด คือ ให้นักเรียนไปอ่านหนังสือเองที่บ้าน เพื่อจะได้มีความรู้เพียงพอสำหรับสอบแข่งขัน ซึ่งในการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยจะต้องนำเอาความรู้ทั้งหมด 18 สัปดาห์ในแต่ละเทอม จำนวน 6 เทอม มารวมกัน กลายเป็นความรู้จำนวน 108 สัปดาห์ที่จะต้องทำความเข้าใจความรู้นี้ให้ได้ทั้งหมดเมื่ออยู่ ม.6 เทอม 2 เพื่อใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย การต้องเรียนเนื้อหาจำนวนมากนี้เอง ทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งไม่เข้าใจและตามไม่ทัน แต่ก็ยังต้องใช้ความรู้เหล่านี้ในการสอบ การเรียนกวดวิชาจึงเป็น “ส่วนสนับสนุน” ในสิ่งที่โรงเรียนไม่สามารถให้กับเด็กแทน โดยจัดการเรียนการสอนในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์หรือช่วงเย็นของวันธรรมดา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการสอบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้กับเด็กนักเรียน

“เนื้อหาความรู้” กลายเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในระบบโรงเรียนเข้ากับการเรียนในโรงเรียนกวดวิชา การเรียนกวดวิชาเป็นการจัดการเรียนเสริมการเรียนในระบบโรงเรียน ซึ่งเนื้อหาความรู้ในโรงเรียนกวดวิชาจะมาจากรหัสสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และจะเพิ่มเนื้อหาความรู้บางส่วนเข้าไป เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าได้เรียนรู้มากกว่าที่โรงเรียนสอน เมื่อพิจารณาจากประเด็นนี้ก็จะพบว่า การเรียนกวดวิชาก็คือการเรียนในระบบนั่นเอง เพียงแต่เป็นการเรียนในระบบที่สอนนอกเวลาเรียนปกติเท่านั้นเอง ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักของการศึกษาตามอัธยาศัย

โดยสรุปนั้น เมื่อมองจากภาพทั้งหมดแล้วก็พบว่า แท้จริงแล้วการเรียนในระบบโรงเรียน และโรงเรียนกวดวิชาต่างก็เป็นการเรียนในระบบการศึกษาอย่างเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน ทุกวันนี้โรงเรียนกวดวิชาเองก็เริ่มเน้นเรื่องของคุณธรรมมากยิ่งขึ้น หลังจากที่ถูกสังคม ต่อว่าเรื่องของการเป็นธุรกิจการศึกษาที่มุ่งแต่แสวงหาผลกำไรทางธุรกิจเท่านั้น

การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในระบบและการเรียนกวดวิชา จะทำให้ประเทศ สามารถวางแผนเพื่อปฏิรูปการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของประเทศได้จริง การแก้ปัญหาโดยจัดการที่โรงเรียนกวดวิชาฝ่ายเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับระบบการศึกษาไทยได้ ในประเทศ เกาหลีใต้ช่วงหนึ่งได้พยายามที่จะปิดโรงเรียนกวดวิชา โดยใช้กฎหมายออกมาบังคับไม่ให้มีการเรียนกวดวิชา แต่สุดท้ายแล้วก็ไม่สามารถลบความต้องการของเด็กที่ต้องการจะเรียนเพิ่มได้ก็ ต้องอนุญาตให้เปิดโรงเรียนกวดวิชาได้อีกครั้ง การปฏิรูประบบการศึกษาไทยให้ดีขึ้นนั้นไม่อาจ มองจากมุมใดมุมหนึ่งได้ การเลือกมองจากการเรียนกวดวิชาที่ช่วยสะท้อนให้เห็นว่า การเรียนใน ระบบนั้นมีปัญหาอยู่ นั่นคือ ปัญหาเรื่องเนื้อหาความรู้ที่เด็กจะต้องเรียน ดังนั้นแล้วหาก ต้องการแก้ปัญหานี้อย่างแท้จริง ก็ควรหันกลับไปเริ่มต้นพิจารณาจาก “ความรู้” ที่เด็ก “ต้องเรียน” และ “ต้องสอบ” ก่อนที่จะแก้ไขปัญหาคืออื่น ๆ

การเรียนกวดวิชาตัวชี้วัดการศึกษาไทยมีคุณภาพมากขึ้น

การศึกษาไทยในความหมายนี้ คือ การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอก ระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เนื้อหาของการเรียนกวดวิชาใกล้เคียงกับการศึกษาใน ระบบโรงเรียน แต่รูปแบบการเรียน วิธีการเลือกเรียน และการใช้ชีวิตของนักเรียนที่เรียนกวดวิชา เหมือนกับนิยามของการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งแนวทางการศึกษาในสังคมปัจจุบันต่างมุ่งหวังให้ นักเรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) เมื่อ พิจารณาจากมุมนี้จะพบว่า การเรียนกวดวิชาเป็นตัวชี้วัดให้เห็นว่า สังคมเมืองของไทยได้ เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้แล้ว เพราะนักเรียนเป็นผู้เลือกที่จะเรียนอะไร เรียนที่ไหน เวลาใด และเรียนกับใคร แม้โดยรวมแล้วยังยึดติดกับเนื้อหาที่เรียนในโรงเรียน แต่ก็กล่าว ได้ว่านักเรียนไทยรู้จักแสวงหาความรู้มากยิ่งขึ้น แม้ว่าการเรียนรู้ที่กำลังกล่าวถึงนั้น จะเป็นการ เรียนเพื่อสอบแข่งขันก็ตาม

“ทุกวันนี้ก่อนเปิดเทอมแม่จะต้องวิ่งจองที่เรียนให้กับลูกสาว เพราะลูกกำลังจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยแล้ว ถ้าเรียนแต่ในห้องเรียนอย่างเดียว แม่ก็กลัวว่าน้องจะสู้เค้าไม่ได้ เลยต้องเรียนพิเศษเพิ่ม บางที่เค้าก็บอกว่าเพื่อนชวนไปเรียนที่นั่นที่นี่ แม่ก็จะคอยเช็คให้ว่าที่ที่เค้าจะไปเรียนดีจริงหรือเปล่า เพราะพวกเด็ก ๆ สมัยนี้เค้าจะคุยกันตลอดแหละว่าจะไปเรียนพิเศษที่ไหนกันดี แล้วยังพวกเขาจะไปเป็นกลุ่มก็ไม่รู้จะไปคุยกันหรือเปล่า แต่เห็นเค้าเป็นแบบนี้แม่ก็ตั้งใจนะที่ลูกพยายามทำอะไรเองไม่ต้องให้แม่จัดการทุกอย่าง”

แม่ห้องมิน (สัมภาษณ์, ตุลาคม 2552)

การศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่ของไทย ใช้วิธีวัดและประเมินการเรียนของนักเรียนผ่าน “การสอบและการเข้าชั้นเรียนในโรงเรียน” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542) โดยวัดจากผลการสอบของนักเรียน การไม่ได้เกรด 4 ถือเป็นเรื่องแย่มาก เพราะจะไม่สามารถแข่งกับนักเรียนคนอื่นเมื่อต้องสอบเข้ามหาวิทยาลัย

“ทุกวันนี้หนูต้องเรียนมากขึ้นเพราะอยากสอบเข้าหมอ แล้วทุกคนที่จะเข้าก็เก่ง ๆ กันทั้งนั้น คนที่สอบเข้าหมอส่วนใหญ่ก็ได้เกรดดีกันทั้งนั้นแหละ และเดี๋ยวนี้คะแนนที่ใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัยก็มีส่วนหนึ่งที่เอามาจากคะแนนเฉลี่ยช่วง ม.ปลาย ถ้าหนูไม่ได้เกรด 4 วิชาหนึ่งก็เท่ากับว่าหนูเสียเปรียบเค้าแล้ว”

น้องชมพู (สัมภาษณ์, กันยายน 2552)

ปัจจุบันระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยของไทยเปลี่ยนรูปแบบมาให้ความสำคัญกับการเรียนในโรงเรียนมากขึ้น โดยให้อัตราส่วนคะแนนที่จะได้จากผลการเรียนในโรงเรียน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยรวมของนักเรียนไทยยังอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง - ต่ำ แต่การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามอัตรายศนั้น ยังไม่สามารถวัดและประเมินได้อย่างชัดเจน เนื่องจากวัดได้ยาก

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ได้จากการสอบนี้เป็นตัวชี้วัดว่า ระบบการศึกษาไทยต้องพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในห้องเรียนให้มากขึ้นกว่าเดิม ขณะเดียวกันถ้าใช้ปรากฏการณ์การเรียนกวดวิชาเป็นตัวชี้วัดการเรียนรู้ตามอัตรายศก็จะพบว่า การเรียนรู้ตามอัตรายศได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถ้าวัดและประเมินคุณภาพของการศึกษาไทยในภาพรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัตรายศ อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาไทยมี

แนวโน้มพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น การเรียนกวดวิชาเป็นตัวอย่างให้เห็นรูปแบบการเรียนรู้แบบใหม่ของนักเรียน แม้จะเป็นเนื้อหาที่เหมือนกับในห้องเรียน แต่ก็เป็นการเรียนรู้ในรูปแบบหนึ่งที่นอกเหนือจากการเรียนปกติของนักเรียน การเรียนกวดวิชาของนักเรียนบางคนใช้เวลาช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ บางคนเรียนแค่วันเสาร์วันเดียว บางคนอาจเรียนช่วงเย็นของวันธรรมดา ทั้งนี้ขึ้นกับปัจจัยที่นักเรียนเลือกเรียนกวดวิชา (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2542) นอกจากนี้รูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไปของสังคมเมือง ก็มีแนวโน้มที่จะขยายออกไปสู่ต่างจังหวัดมากขึ้น มีการเรียนรู้ตามอัธยาศัยมากยิ่งขึ้น ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้นโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังสามารถติดต่อสื่อสารและเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ผ่านคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือได้ทันที คอมพิวเตอร์ในปัจจุบันก็ได้พัฒนาจากคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะไปเป็นคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และกำลังจะเปลี่ยนไปเป็น iPad เหล่านี้ซึ่งล้วนช่วยตอบสนอง “วิถีชีวิตแห่งการเรียนรู้” ของมนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาระบบการศึกษาไทยจากมุมมองของการเรียนกวดวิชา ทำให้พบความสัมพันธ์ของการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการเรียนกวดวิชา โดยมีปัจจัยทางวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ที่สำคัญ คือ ลักษณะนิสัยการเรียนของนักเรียนไทยที่เป็นผู้รับความรู้มากกว่าเป็นผู้แสวงหาความรู้ โดยนักเรียนไทยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ฟังแล้วคิดตาม แต่จะไม่ค่อยมีลักษณะนิสัยแสวงหาความรู้เอง สอดคล้องกับ ข้อค้นพบของ William Littlewood ซึ่งได้เสนอถึงลักษณะนิสัยการเรียนของคนเอเชีย ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกันอยู่มาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ฟังและนั่งเงียบ ๆ ไม่ค่อยพูดแต่คิดตามตลอดเวลาที่นั่งเรียน ลักษณะการเรียนมีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนการสอนในสังคมไทยที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก นักเรียนไม่ค่อยแสดงออกหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรียน ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหาบางอย่างที่เรียนในห้องเรียน และนำไปสู่การเรียนกวดวิชาเพื่อจะได้ทำข้อสอบได้ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเรียนกวดวิชามีลักษณะส่งเสริมการเรียนในระบบโรงเรียน ซึ่งมีเนื้อหาที่เรียนตลอดภาคการศึกษาค่อนข้างมาก และเมื่อนำมารวมกันเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัย ทำให้นักเรียนบางกลุ่มขาดความเชื่อมั่นว่าตนเองจะจำเนื้อหาวิชาได้ทั้งหมด การเรียนกวดวิชาจึงมีส่วนช่วยในการสรุปเนื้อหาที่เรียนในห้องเรียน ทบทวนเนื้อหาบางอย่างที่ไม่เข้าใจเพื่อเตรียมพร้อมที่จะสอบ การเรียนกวดวิชามีส่วนช่วยเสริมเป้าหมายที่การศึกษาในระบบได้วางไว้ คือ เด็กจะต้องเป็นผู้มีความรู้ แต่เพราะเด็กนักเรียนไม่สามารถรับความรู้ได้จากในห้องเรียนทั้งหมดจึงต้องออกมาแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเติมเต็มส่วนที่โรงเรียนได้คาดหวังไว้ว่าเด็กจะต้องรู้

ในด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ยังพบว่า บรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนกวดวิชามีความพร้อมมากกว่าในห้องเรียนในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอน เช่น เก้าอี้ กระดานดำ และอุณหภูมิในห้องเรียน ในการทำการวิจัยประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและสภาพแวดล้อมในห้องเรียน โดยพบว่า นักเรียนจะมีความตั้งใจเรียนในห้องที่มีกระดานดำเป็นกระดานไวท์บอร์ด มีเก้าอี้สำหรับจุดที่สะดวกสบาย และอุณหภูมิในห้องอยู่ในระดับที่เหมาะสม

ส่วนเรื่องความสามารถของผู้สอนพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเด็กนักเรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ผู้สอนในห้องเรียนและที่โรงเรียนกวดวิชาต่างเป็นผู้ที่มีความรู้เช่นเดียวกัน อาจมีความรู้ที่แตกต่างเล็กน้อย ประเด็นสำคัญที่พบจากงานวิจัย คือ

ผู้สอนในโรงเรียนกวดวิชาสามารถสรุปเนื้อหาสำหรับเตรียมสอบได้ดีกว่าผู้สอนในระบบโรงเรียน เพราะมีประสบการณ์การสอนเพื่อติวสอบเข้าอยู่เป็นเวลา 10 ปี ในขณะที่ครูในโรงเรียนมีประสบการณ์การสอนเช่นเดียวกัน แต่เป็นประสบการณ์การสอนในด้านของการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้และคุณธรรม

สำหรับประเด็นเนื้อหาที่ใช้ในการสอน พบว่า เนื้อหาที่เรียนในโรงเรียนกวดวิชาส่วนใหญ่ จะเหมือนกับในโรงเรียนแต่จะเพิ่มเนื้อหาสำหรับสอบเข้ามหาวิทยาลัยเข้ามาด้วย เพราะเป้าหมายในการเรียนในระบบการศึกษาไทยที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน คือ การสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ซึ่งนักเรียนไทยส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นว่าตนเองจะทำข้อสอบได้ เนื่องจากข้อสอบที่ใช้วัดนั้น จะต้องสามารถคัดเลือกเด็กจำนวนประมาณ 300,000 คน ให้เหลือเพียง 100,000 คนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ดังนั้นข้อสอบจึงค่อนข้างยาก เมื่อข้อสอบสำหรับสอบเข้ายาก (โดยเฉพาะข้อสอบสำหรับใช้สอบตรง) ก็ทำให้นักเรียนต้องพึ่งโรงเรียนกวดวิชา โดยจะใช้เวลาหลังเลิกเรียน เพื่อไปติวข้อสอบสำหรับสอบเข้าโดยเฉพาะ การที่นักเรียนต้องออกไปเรียนกวดวิชามากขึ้นก็เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ระบบการศึกษาไทยยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ ความต้องการของนักเรียนในที่นี้คือการสอบผ่านเข้าไปเรียนในมหาวิทยาลัยได้ ถ้าระบบการศึกษาไทยไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนในส่วนนี้ได้ ปัญหาในระบบการศึกษาไทยก็จะยังคงอยู่ต่อไป

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย: ศึกษากรณีมุมมองทางด้านมานุษยวิทยาการศึกษาต่อการเรียนกวดวิชา เกิดขึ้นจากความต้องการศึกษาระบบการเรียนการสอนในสังคมไทย โดยเลือกใช้มุมมองทางด้านมานุษยวิทยาการศึกษามาเป็นกรอบในการมองการเรียนกวดวิชา ซึ่งผู้วิจัยได้พบเห็นและสัมผัสกับการเรียนกวดวิชามาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ได้ยินได้ฟังหลายคนพูดถึงความไม่ดีของการเรียนกวดวิชา แต่การเรียนกวดวิชาก็ยังคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า ถ้าการเรียนกวดวิชาไม่ดีเหตุใดจึงไม่หายไปจากสังคมไทย

นอกจากนี้ในประเทศอื่น ๆ ก็มีการเรียนกวดวิชาด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก ผู้วิจัยจึงเริ่มศึกษาประเด็นเรื่องการเรียนกวดวิชาโดยอาศัยมุมมองทางด้านมานุษยวิทยาการศึกษาเข้ามาช่วยเพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนกับการใช้ชีวิตของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะมนุษย์กับการเรียนรู้ก็เป็นของคู่กัน ถ้ามนุษย์ไม่มีการเรียนรู้แล้ว สังคมมนุษย์ก็จะเสื่อมถอยและหายไปในที่สุด โดยเมื่อสังคมของมนุษย์ใหญ่โตและซับซ้อนขึ้นก็ก่อให้เกิดระบบความสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบจนเกิดเป็นปัญหาตามมา เช่น วัฒนธรรมการแข่งขันกัน

ผลงานวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในสังคมไทย คือ ลักษณะนิสัยการเรียนรู้แบบเป็นผู้รับความรู้มากกว่าแสวงหาความรู้เอง โดยลักษณะนิสัยการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนเลือกเรียนกวดวิชามากขึ้น ในเรื่องของบรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียนกวดวิชา มีความพร้อมมากกว่าในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอน เช่น เก้าอี้ กระดานดำ และอุณหภูมิในห้องเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และเอื้อต่อรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้ปกครองที่มาส่งลูกเรียนกวดวิชา ในเรื่องความสามารถของผู้สอนพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน แต่ผู้สอนในโรงเรียนกวดวิชาสามารถสรุปเนื้อหาสำหรับเตรียมสอบได้ดีกว่าผู้สอนในระบบโรงเรียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นและพร้อมที่จะทำข้อสอบแข่งขัน ในประเด็นเนื้อหาที่ใช้ในการสอนพบว่า เนื้อหาที่เรียนในโรงเรียนกวดวิชาส่วนใหญ่จะเหมือนกับในโรงเรียนแต่จะเพิ่มเนื้อหาสำหรับสอบเข้ามหาวิทยาลัยเข้ามาด้วย เพราะมีความจำเป็นสำหรับใช้ในการทำข้อสอบรับตรงของมหาวิทยาลัย

โดยสรุปแล้วงานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า การเรียนในระบบโรงเรียนและการเรียนกวดวิชาเป็นการเรียนในระบบเดียวกัน โดยการเรียนกวดวิชาพื้นฐานเป็นส่วนเติมเต็มให้กับระบบการศึกษาไทย เนื่องจากการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนมีเนื้อหาค่อนข้างมาก ใช้เวลาในการสอนยาวนาน แต่ไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนได้ว่าจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ในขณะที่การเรียนกวดวิชาเข้ามาช่วยสรุปเนื้อหาสำหรับสอบ และความมั่นใจในการสอบได้มากกว่าการเรียนในระบบโรงเรียน นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนกวดวิชา ก็เอื้อต่อรูปแบบการใช้ชีวิตของนักเรียนที่มาเรียนกวดวิชาและผู้ปกครองที่มารับ-ส่ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในประเด็นการเรียนกวดวิชาในอนาคต ควรทำใน 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

- 1) เด็กที่เรียนกวดวิชาและสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้แล้ว มีชีวิตการเรียนในมหาวิทยาลัยอย่างไร โดยเน้นศึกษาในประเด็นรูปแบบการเรียนมากกว่าคะแนนสอบของนักเรียน
- 2) ศึกษาเทคนิควิธีที่ใช้ในการสอนกวดวิชา เพราะในปัจจุบันมีหลายโรงเรียนที่จัดให้มีการเรียนแบบกวดวิชาในโรงเรียน โดยอาจจะศึกษาเชิงทดลองว่าถ้ามีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนกวดวิชาในแบบเดียวกับที่สอนในโรงเรียนกวดวิชาจะส่งต่อการเรียนของนักเรียนอย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมล สุุดประเสริฐ. 2526. "กวดวิชาคุ้มค่าจริงหรือ". สารพัฒนาหลักสูตร. (มีนาคม).
- ก้านทิพย์ ชาติวงศ์. 2539. โรงเรียนกวดวิชา. การศึกษาเอกชน 64 (สิงหาคม): 13-15.
- เกษม ตั้งทรงศักดิ์. 2529. ธุรกิจกวดวิชาสร้างปัญญาหรือสร้างปัญหา. สารคดีธุรกิจ 2 (กันยายน).
- เกษม วัฒนชัย. 2545. การปฏิรูปการศึกษาไทย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการดำเนินการวิจัย กระทรวงศึกษาธิการ. 2547. ผลการกวดวิชาของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลต่อการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา
ระดับอุดมศึกษา. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). สรุปสัมมนา เรื่อง กวดวิชา: วิถีชีวิตที่สะท้อน
ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. (2552). ประกาศคณะกรรมการส่งเสริม
การศึกษาเอกชน เรื่อง กำหนดประเภทและระดับของโรงเรียนในระบบ [Online].
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. Available from:
http://www.opec.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=4530&catid=20%3A2009-11-09-11-35-10&Itemid=28&lang=th [2552, กันยายน 14]
- คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. (2552). ประกาศคณะกรรมการส่งเสริม
การศึกษาเอกชน เรื่อง การกำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียน การจัดการเรียนการ
สอนและหลักสูตรของโรงเรียนนอกระบบ [Online]. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
สวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา. Available from:
http://www.otep.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=268:cpk005&catid=36:ckp&Itemid=66 [2552, กันยายน 23]
- คม ชัด ลึก. 2551. เปลี่ยนระบบคัดเลือก เด็กไทยเลิกกวดวิชา? [Online]. สนุกดอทคอม.
Available from: http://news.sanook.com/social/social_328260.php [2552,
กันยายน 9]

- ชนาธิป ศิริปัญญาวงศ์. 2546. กวดวิชาในการศึกษาไทย ความจำเป็นหรือมாயา [Online].
 Thaihpyno. Available from:
<http://www.thaihpyno.com/doc/articles.php?topicid=109> [2552, กันยายน 10]
- ชาย โพธิ์สิตา. (2547). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ซาลิสซา โพธิ์นึ่งแดง และ Rod Maclean. 2549. ระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของไทย. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชิตชนก เชิงเซาว์ และคนอื่น ๆ. 2544. ค่านิยมที่มีผลต่อการเรียนกวดวิชา. วารสารสงขลา นครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 7 (กันยายน – ธันวาคม): 275-299.
- ดวงเดือน พิศาลบุตร. 2520. ประวัติศาสตร์การศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: นำปกเจริญ.
- ดิษนีย์ นาคเจริญ. 2548. ชุมชนวิทยกวดวิชาพันล้าน อวสานของครูไหวใจร้ายทางออก "win-win" แบบครูอ้อย [Online]. มติชนรายสัปดาห์. Available from:
<http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2005q4/article2005nov11p12.htm> [2552, กันยายน 12]
- ทิตนา แชมมณี. 2545. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ กาญจนจारी. 2520. ทุนเล่าเรียนหลวง. วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 11 (ธันวาคม – มกราคม).
- บิสิเนสไทย. 2550. เด็กรุ่นใหม่ไม่มั่นใจ ต้องกวดวิชาที่สถาบันมีชื่อ [Online]. NIDA. Available from: http://www.businessthai.co.th/content.php?data=410922_Marketing [2552, กันยายน 20]
- บวร เทศารินทร์. ปรัชญาการศึกษาไทยสู่การปฏิรูปการศึกษา [Online]. Available from:
http://school.obec.go.th/sup_br3/ed_2.htm [2552, กันยายน 21]
- ประชาชาติธุรกิจ. 2548. ผ่าธุรกิจกวดวิชาพันล้าน (1) ควักกระเป๋าแม่ 2.5 แสน/คน [Online].
 ประชาชาติธุรกิจ. Available from:
<http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2005q3/article2005sep05p6.htm> [2552, กันยายน 9]
- ประยูร ศรีประสาธน์. 2530. องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการกวดวิชา. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 2 (ธันวาคม - มกราคม) : 58-68.

- ประสิทธิ์ จันทร์ดา. 2550. ปัญหาการศึกษาควรแยกประถมและมัธยมโดยเร็วเหลือवल้ง แลหน้า 8 ปีปฏิรูปการศึกษาไทย [Online]. มติชนรายวัน. Available from: http://intranet.knw.ac.th/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=2 [2552, กันยายน 9]
- เปรมฤดี มหาภาสกร. 2523. การศึกษาการสอนพิเศษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผู้จัดการ. 2552. อาณาจักรพันล้าน “ครูอุ๊ เคมี” ศูนย์การค้ากวดวิชา [Online]. ผู้จัดการรายวัน. Available from: <http://zayyes.com/index.php?topic=411.0> [2552, กันยายน 10]
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา, 116, ตอนที่ 74ก, 1 - 23.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา, 119, ตอนที่ 123ก, 16-21.
- พอดู สุวรรณพัต. (2530). โรงเรียนเอกชนประเภทกวดวิชา. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 2 (ธันวาคม - มกราคม): 52-57.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. 2530. กวดวิชา: ภาพสะท้อนตัวใครตัวมันในระบบการศึกษาไทย. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 21: 69-77.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. 2545. รายงานการวิจัย เรื่อง การกวดวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- มนชยา อรุณศ และ ศิวพงศ์ วีระอำพน. 2547. การกวดวิชากับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ. 2542. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัญชนา ประทุมสินธุ์. 2549. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาโรงเรียนสารภีพิทยาคมและโรงเรียนวชิราลัย. รายงานการศึกษารายวิชา Research Exercise in Current Economics Issue. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รัสเซลล์, เบอร์ทรันด์. (2533). ระเบียบสังคม-ระบบศึกษา. แปลโดย สุวรรณางค์ไวศยวรรณ
 สถาอานันท์. กรุงเทพฯ : คบไฟ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชนประเภททกววิชา พ.ศ.
 2545 [Online]. Available from:
<http://www.opec.go.th/?name=menu6&file=readmenu6&id=8> [2552, กันยายน 9]
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2551. ความแตกต่างระหว่างธุรกิจ กับธุรกิจการศึกษา [Online].
 ผู้จัดการ online. Available from:
<http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9510000059592>
 [2552, กันยายน 10]
- วิชาญ บุพชัยศรี. 2545. ความแตกต่างระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่อยู่อาศัยบริเวณ
 ธนบุรีตะวันออกที่เรียนทกววิชาบริเวณปิ่นเกล้า (ถนนบรมราชชนนี) กับที่เรียนบริเวณ
 สยามสแควร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกูล. การศึกษาไทย “โคม่า” หากคนเสียสละทำงานไม่ได้. มติชน (16 กุมภาพันธ์
 2551): 22
- ศศิวรรณ โมกขเสน. 2552. คิดยังไงกับ "อีแลนด" [Online]. Available from:
<http://www.dektriam.net/TopicRead.aspx?topicID=101665&start=0> [2552, กันยายน
 10]
- ศิริจรรย์ ผลพันธ์ และคนอื่น ๆ. 2549. การศึกษาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ
 โรงเรียน ประเภททกววิชา. สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
 สำนักปลัดกระทรวง, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สงขลา, โรงพยาบาล. 2549. เด็กเอเชียจะคร่ำเคร่งไปถึงไหน?! [Online]. Clinicrak. Available
 from: [http://www.sk-
 hospital.com/skmessage/viewtopic.php?p=91491&sid=44cfdd15ef55f56d18b29
 258c833e1f4](http://www.sk-hospital.com/skmessage/viewtopic.php?p=91491&sid=44cfdd15ef55f56d18b29258c833e1f4) [2552, กันยายน 9]
- สวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี, โรงเรียน. กลวิธีไม่ธรรมดาในการเรียนทกววิชา...ที่จะทำให้อึ้ง
 [Online]. Available from: <http://suannonweb.com/magazine/161/howtostudy>
 [2552, กันยายน 10]
- สวนดุสิตโพล. 2547. ร.ร.ทกววิชาในสายตานักเรียน. กรุงเทพฯ: สวนดุสิตโพล.

- สาลินี คันธวะ. 2550. ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. รายงานการศึกษารายวิชา Research Exercise in Current Economics Issue. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สิปพนนท์ เกตุทัต. 2545. จากอดีตและปัจจุบัน สู่อนาคตของการปฏิรูปการศึกษาไทย: ผู้สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้. คำบรรยายนำเนื่องในการสัมมนาทางวิชาการ 5 ทศวรรษ สกศ. กับการพัฒนาการศึกษาไทย ณ ห้องประชุมเอสแคป ฮอลล์ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพฯ.
- สุพัฒน์ สุขมลสันต์. 2530. เรียนกวดวิชาแล้วได้อะไร. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 2 (ธันวาคม – มกราคม): 34-51.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2540. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณา เปรมโสตร์. 2551. โรงเรียนกวดวิชา ปัจจัยที่ห้าของครอบครัวยุคใหม่. นิตยสารสารคดี 284 (ตุลาคม).
- สุวรรณา เปรมโสตร์. 2551. กวดวิชาปัจจัยที่ 5 ของครอบครัวยุคใหม่. นิตยสารสารคดี 284 (ตุลาคม): 151.
- อภิชัย พันธเสน. (2530). กวดวิชา : เหตุและผลที่จะเกิดขึ้น. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 2 (ธันวาคม – มกราคม): 14-33.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. 2543. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภากร พงศ์สุชาติ. 2548. การวิเคราะห์ภาษาโฆษณาของสถาบันกวดวิชา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ภาษาอังกฤษ

- Ausubel, D.P. (1968). Educational Psychology: A Cognitive View. New York: Holt, Rinehart & Winston
- Bray, M. (1999). The Shadow Education System: Private Tutoring and its Implications for Planners. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Bray, M. 2003. Adverse Effects of Private Supplementary Tutoring: Dimensions, Implications, and Government Responses, Series: Ethics and Corruption in Education. Paris: International Institute for Educational Planning.
- Eddy, E. M. (1985). Theory, Research, and Application in Educational Anthropology. Anthropology & Education Quarterly 2: 83-104.
- Establishing Classroom Culture [Online]. An ELT Notebook. Available from: <http://eltnotebook.blogspot.com/2006/09/first-lessons-establishing-classroom.html> [2006, September 12]
- Fitzpatrick, Liam. 2006. Asia' over scheduled kid [Online]. Time Magazine. Available from: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,2054803,00.html> [2006, September 23]
- Littlewood, W. 2000. Do Asian students really want to listen and obey? [Online]. ELT Journal. Available from: <http://eltj.oxfordjournals.org/content/54/1/31.abstract> [2006, September 23]
- Littlewood, W. 2001. Students' attitudes to classroom English learning: A cross-cultural study [Online]. Language Teaching Research. Available from: <http://ltr.sagepub.com/content/5/1/3.abstract> [2006, September 23]
- Bretz, S. L. 2001. Novak's Theory of Education: Human Constructivism and Meaningful. Learning Journal of Chemical Education 78: 1107.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกการสังเกต บันทึกการสังเกตครั้งที่.....

สถานที่สังเกต.....สังเกตเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานการณ์ที่สังเกต.....

บันทึกจากการสังเกต

บรรยากาศสถานที่สังเกต (ฉาก)

.....
.....
.....

กิจกรรมที่เกิดขึ้น

.....
.....
.....

การกระทำที่มีความหมาย

.....
.....
.....

ความสัมพันธ์

.....
.....
.....

สรุปข้อคิดเห็นจากการสังเกต

.....
.....
.....

.....

แบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์

สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่สัมภาษณ์

ลักษณะโดยรวมของผู้ให้สัมภาษณ์

.....

.....

.....

บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์)

1. เพราะเหตุใดนักเรียนจึงเลือกเรียนกวดวิชา.....
2. นักเรียนเรียนกวดวิชาสัปดาห์ละกี่วัน.....
3. นักเรียนเดินทางมาเรียนที่โรงเรียนกวดวิชาอย่างไร.....
4. การเรียนในโรงเรียนกวดวิชาเหมือนหรือต่างกันอย่างไร.....
5. บรรยากาศการเรียนการสอนในห้องมีส่วนต่อการเรียนของนักเรียนไหม.....
6. ถ้านักเรียนไม่เรียนกวดวิชา นักเรียนคิดว่าจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือไม่.....
7. ครูที่สอนกวดวิชากับครูที่โรงเรียนใครสอนดีกว่ากัน.....
8. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อต้องมาเรียนกวดวิชา.....
9. นักเรียนอยากให้ห้องเรียนของนักเรียนเป็นแบบไหน.....
10. นักเรียนคิดว่าการเรียนกวดวิชามีความสำคัญมากหรือน้อยอย่างไร.....
11. ถ้าไม่มีการสอบนักเรียนคิดว่าตนเองจะไปเรียนกวดวิชาหรือไม่.....

.....

.....

.....

สรุปผลการสัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบกลาง (Admissions)

การคัดเลือกด้วยระบบ Admissions ระยะที่ 2 พ.ศ. 2553 เป็นต้นไป

การคัดเลือกด้วยระบบ Admissions ซึ่งเริ่มเมื่อปีการศึกษา 2549 ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ว่ามีการให้สัดส่วนผลการเรียนมากเกินไป ซึ่งความจริงการสอบคัดเลือก Entrance ก็ดี การคัดเลือกด้วยระบบ Admissions ก็ดี ล้วนถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้เกี่ยวข้องทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย การรับเข้าศึกษาด้วยระบบ Admissions มีเป้าหมายว่า ถ้าดำเนินการได้เต็มรูปแบบจะต้องถึงจุดที่มหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณา รับเข้าและประกาศเกณฑ์ดังกล่าวให้ทราบทั่วกัน นักเรียนหรือผู้ประสงค์จะสมัครเข้าศึกษาต่อ ณ สถาบันอุดมศึกษาแห่งใด จะต้องนำคะแนนผลการสอบที่สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ จัดสอบเพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกันและต้องไม่เพิ่มภาระแก่นักเรียน โดยนักเรียนจะนำคะแนนไปยื่นสมัคร ณ หน่วยคัดเลือกกลางที่มีกลไกดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในความยุติธรรม โปร่งใสและมีธรรมาภิบาล เป็นผู้ทำหน้าที่คัดเลือกให้

การปรับระบบการสอบคัดเลือกปีการศึกษา 2553 ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยได้มอบให้ กลุ่มเสวนา Admissions และ Assessment ดำเนินการ โดยมีหลักการตามที่ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเห็นชอบคือ ให้พิจารณานำผลการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและการสอบ Aptitude Test เป็นองค์ประกอบของการคัดเลือก ผลการเรียนประกอบด้วย GPAX และผลการสอบ O-NET ส่วนการสอบ Aptitude Test จะแทนที่การสอบ A-NET และวิชาเฉพาะ เนื่องจากหลักการของ Aptitude Test เป็นการทดสอบความถนัดทางการเรียนซึ่งไม่เน้นเนื้อหาวิชา จึงสามารถจัดสอบได้หลายครั้งในแต่ละปี

องค์ประกอบการคัดเลือกฯ ปีการศึกษา 2553 ที่ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบมีดังนี้

1.	GPAX	20%
2.	O-NET (8 กลุ่มสาระ)	30%
3.	GAT (General Aptitude Test)	10-50%
4.	PAT (Professional Aptitude Test)	0-40%

ข้อดีของการคัดเลือกในระบบ Admissions คือ

การใช้ผลการเรียนของนักเรียนที่ได้รับจากสถานศึกษา ได้แก่ GPAX GPA กลุ่มสาระฯ O-NET จะทำให้นักเรียนมุ่งเรียนในห้องเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการคัดเลือกที่ต้องการให้การนำผลการเรียนมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการคัดเลือก เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นไปตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์ดังกล่าวจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับได้จากสังคมโดยทั่วไป ซึ่งมหาวิทยาลัยต่างๆ ก็คาดหวังว่าการปฏิรูปการศึกษาจะนำพาให้เกิดการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ดีกว่าเดิม ซึ่งจะทำให้การเพิ่มสัดส่วนผลการเรียนมีความน่าเชื่อถือ

การกำหนดให้สอบเพิ่มเติมไม่เกิน 3 วิชา เพื่อป้องกันการกวาดวิชาเกินความจำเป็น และคณะ/ภาควิชาได้กำหนดให้สอบเพิ่มเติมเฉพาะวิชาที่จำเป็นสำหรับการศึกษาต่อเท่านั้น

ข้อเสียของการคัดเลือกในระบบ Admissions คือ

เรื่องมาตรฐานโรงเรียนซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันไม่รู้จบ

การให้สัดส่วนค่าน้ำหนักของวิชาเฉพาะ หรือ A-NET ที่น้อยกว่าการให้ค่าน้ำหนักผลการเรียน อาจจะมีผลต่อการคัดเลือก ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีข้อมูลยืนยัน

การกำหนดให้สอบ A-NET /วิชาเฉพาะ ปีละครั้ง ทำให้นักเรียนที่พลาดพลั้งไม่ได้สมัครสอบต้องรออีก 1 ปี จึงจะสมัครสอบและสมัครคัดเลือกในคณะวิชาที่ต้องการได้ข้อดีของการคัดเลือกในระบบ Admissions คือ

การใช้ผลการเรียนของนักเรียนที่ได้รับจากสถานศึกษา ได้แก่ GPAX GPA กลุ่มสาระฯ O-NET จะทำให้นักเรียนมุ่งเรียนในห้องเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการคัดเลือกที่ต้องการให้การนำผลการเรียนมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการคัดเลือก เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นไปตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์ดังกล่าวจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับได้จากสังคมโดยทั่วไป ซึ่งมหาวิทยาลัยต่างๆ ก็คาดหวังว่าการปฏิรูปการศึกษาจะนำพาให้เกิดการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ดีกว่าเดิม ซึ่งจะทำให้การเพิ่มสัดส่วนผลการเรียนมีความน่าเชื่อถือ

การกำหนดให้สอบเพิ่มเติมไม่เกิน 3 วิชา เพื่อป้องกันการกวาดวิชาเกินความจำเป็น และคณะ/ภาควิชาได้กำหนดให้สอบเพิ่มเติมเฉพาะวิชาที่จำเป็นสำหรับการศึกษาต่อเท่านั้น

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสิริภัทร ชื่นคำ เกิดวันที่ 11 มกราคม 2528 จังหวัดชลบุรี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (สาขาการสอนสังคมศึกษา) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2549 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย